

แนวทางการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา

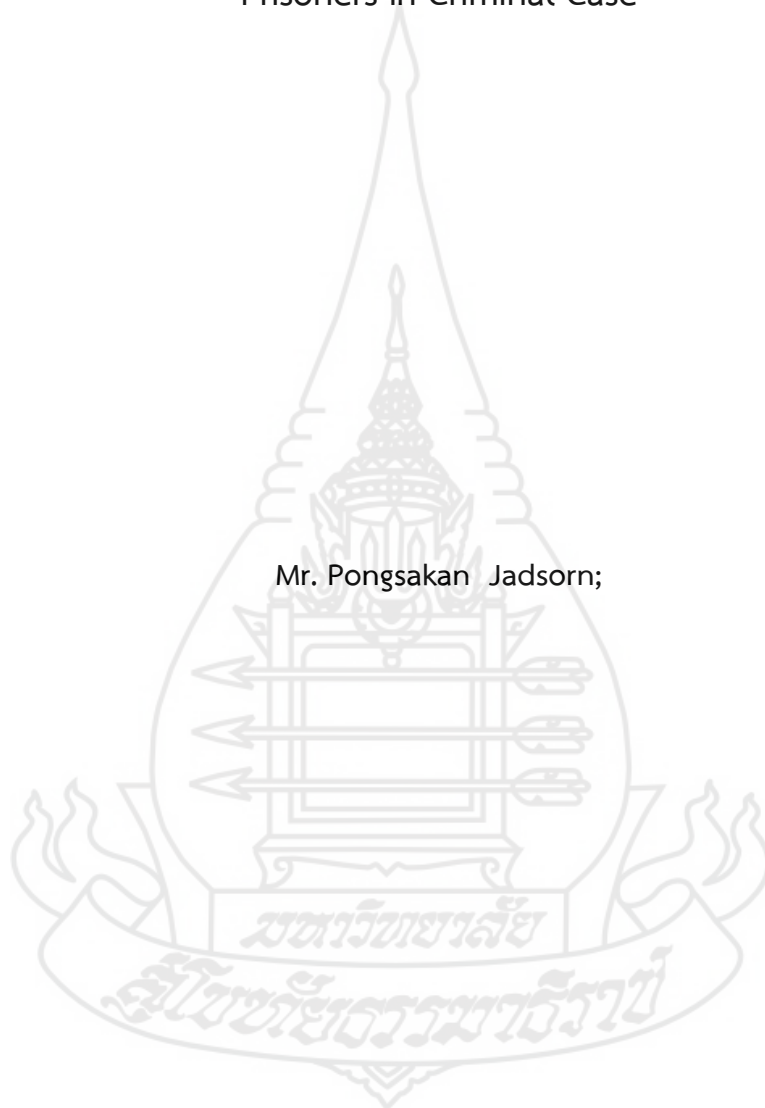


นายพงศกานต์ จาดสอน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2564

Guidelines for Appointing Supervisors for Temporary-Released
Prisoners in Criminal Case

Mr. Pongsakan Jadsorn;



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	แนวทางการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา
ชื่อและนามสกุล	นายพงศกานต์ จาดสอน
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ระดับปริญญาโท เมื่อวันที่

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ)



.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา แผนวิจิต)



.....
(รองศาสตราจารย์วารุฒิ เทพทอง)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา **คั่นควัวอิสระ** แนวทางการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา
 ผู้ศึกษา นายพงศกานต์ จาดสอน รหัสนักศึกษา 2634002543 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านการขอลปล่อยชั่วคราวโดยมาตรการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราว การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว (2) ศึกษากฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี ด้านการขอลปล่อยชั่วคราวโดยมาตรการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ (3) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว (4) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ให้การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสารทางกฎหมายว่าด้วยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย ตลอดจนกฎหมายต่างประเทศ โดยผู้วิจัยทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะแก้ไขปัญหากับการปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

ผลจากการศึกษา (1) ตามแนวคิดและทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว เมื่อผู้ใดได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายต้องได้รับตามกฎหมาย แต่ทว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด ผู้นั้นก็ต้องได้รับสิทธิเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชนย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนให้สิ้นข้อสงสัย (2) กฎหมายในประเทศไทยได้มีการกำหนดการปล่อยชั่วคราวไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น ซึ่งการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยบางกรณีได้มีการใช้หลักทรัพย์สินเพื่อแลกมาซึ่งสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทำให้เกิดความเลื่อมล้ำของคนจนและคนรวยในการได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพ ทำให้ผู้บริสุทธิ์ที่ไม่มีหลักทรัพย์สินในการขอลปล่อยชั่วคราวถูกคุมขังโดยไม่จำเป็น (3) การปล่อยชั่วคราวในต่างประเทศได้มีการปล่อยชั่วคราวที่แตกต่างกันไป โดยในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวแทนการใช้หลักทรัพย์สินในการขอลปล่อยชั่วคราวเพื่อลดความเลื่อมล้ำในการใช้หลักทรัพย์สินในการขอลปล่อยชั่วคราว แต่ในสหพันธรัฐเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศสมีเพียงการปล่อยชั่วคราวโดยใช้หลักประกันเป็นหลัก (4) การปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย ได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการขอลปล่อยชั่วคราว เช่น การแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เป็นต้น ซึ่งประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว เช่น รายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีตำรวจสัปดาห์ละครั้งหรือวันละครั้ง เป็นต้น และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการขอลปล่อยชั่วคราว เช่น การกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น (5) จากการศึกษาสมควรแก้ไขคุณสมบัติผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการให้บุคคลใกล้ชิดที่อาจทำการช่วยเหลือรายงานพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดทำคู่มือ แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้ทราบวิธีการได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การปล่อยชั่วคราว ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

Independent Study title: Guidelines for Appointing Supervisors for Temporary-Released Prisoners in Criminal Case

Author: Mr. Pongsakan Jadsorn; **ID:** 2634002543; **Degree:** Master of Laws

Independent Study advisor: Dr. Wanwipa Muangtham, Assistant Professor;

Academic year: 2021

Abstract

The objectives of this research were (1) to study laws, regulations, concepts, theories, documents, and pieces of literature related to the request for temporary release by regulatory measures in the temporary release state, and appointment and performance of a supervisor for provisional release (2) to compare laws, regulations, concepts, and theories on requesting temporary release by regulatory measures to foreign laws. (3) to study the condition of obstacles affecting the appointment and performance of the supervisor. (4) to suggest guidelines for improvement, and amendment, to make the appointment and performance of the supervisor of temporarily released prisoners more efficient.

This research is legal research that has been conducted by the qualitative method. It has been done by researching legal documents on the appointment of supervisors temporarily released prisoners, the Constitution of the Kingdom of Thailand provisions of laws, rules, regulations, textbooks, academic articles, research studies, as well as foreign laws. The researcher synthesized and analyzed the data qualitatively from the acquired information and literature review. Those pieces of information were used as a guideline to suggest solutions to the issue of temporary release by appointing a supervisor.

The results of the study (1) are based on the general concept and theory of temporary release. When a person is accused of being an offender against the law, he or she must have a legal proceeding. However, anyone who is accused of committing crimes, that person must be entitled to liberty according to human rights principles and has the right of freedom to prove his or her innocence. (2) The law in Thailand stipulates a provisional release in the Constitution of the Kingdom of Thailand Criminal Procedure Code, etc., in which the temporary release of the accused or defendant in some cases has been used securities in exchange for the liberties of the accused or defendant. This condition causes the gap between the poor and the rich in the acquisition of freedom. This puts innocent people who don't have money to become unnecessarily imprisoned. (3) Temporary release requests abroad are different. In the United Kingdom and the United States, provisional release conditions have been imposed instead of the use of securities for provisional releases in order to reduce the financial bias of using securities for provisional releases. But in Germany and France, there are only temporary releases based on collateral. (4) In Thailand, there are conditions for temporary release. For example, the appointment of a supervisor for temporary release, etc. The UK has also set conditions for temporary releases, such as reporting to the police at the police station once a week or once a day. And, the United States conditions for temporary releases have been set, such as supervision after temporary releases via mobile phones, etc. (5) From the study, it is suggested to revise the qualifications of the supervisors to prevent close persons who may be assisted to report the behavior accurately as well as prepare clear guidelines so that the operators know how to properly and effectively

Keywords: The request for temporary release, Supervisors for temporary-released prisoners

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตาและความกรุณาอย่างสูงจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ อาจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระและเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงได้ตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของท่านอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพิชณู จาดสอน และ คุณแม่กิ่งแก้ว จาดสอนน ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา รวมทั้งเป็นพลังผลักดันไม่ให้อ่อนท้อต่ออุปสรรคเป็นแรงบันดาลใจและเป็นกำลังใจสำคัญแก่ผู้เขียนอย่างดียิ่งเสมอมา อีกทั้งขอขอบพระคุณ คุณกัญชพร ถ้วยอิม ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงเพื่อนร่วมงานในส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ ศาลจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนร่วมรุ่นคณะนิติศาสตร์ สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและบุคคลใกล้ชิดข้าพเจ้า ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้คำแนะนำ ให้ความรัก ให้ความหวังใจ ให้กำลังใจ และอยู่เคียงข้างด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นที่นถเวทิตาแต่บิดา มารดา อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอกราบขออภัยในความผิดพลาดมา ณ โอกาสนี้

พงศกานต์ จาดสอน

ตุลาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. ประเด็นปัญหาการวิจัย.....	4
3. กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
4. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
5. ขอบเขตการวิจัย.....	5
6. คำนียามศัพท์เฉพาะหรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
7. ระเบียบการวิจัย.....	6
8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
9. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย และหลักเกณฑ์ของศาลในการขอลดปล่อยชั่วคราว.....	7
1. แนวคิด ทฤษฎีในด้านสิทธิเสรีภาพ.....	7
1.1 สิทธิและเสรีภาพตามหลักสากล.....	8
2. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหา และจำเลย.....	10
2.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม.....	11
2.2 หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย.....	11
2.3 หลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์.....	11
3. หลักการในการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลย.....	12
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการได้รับอิสรภาพระหว่างการดำเนินคดีอาญา.....	15
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายต่างประเทศ.....	18
5.1 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายอังกฤษ.....	18
5.2 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมาย ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	24
5.3 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายฝรั่งเศส.....	39
5.4 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายเยอรมนี.....	44
บทที่ 3 การปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย.....	47
1. การปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย.....	47
1.1 ประวัติการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย.....	48
1.2 ความหมายการปล่อยชั่วคราว.....	48
1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย.....	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. การปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับกับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล.....	62
2.1 การปล่อยชั่วคราวตามพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุม ผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560.....	63
2.2 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแล ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแล ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบน แก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561.....	65
2.3 บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่าง ศาลยุติธรรมกับฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในโครงการพัฒนา ระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราว ของศาลยุติธรรมระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กับ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.....	68
บทที่ 4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ในกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายในประเทศไทย.....	73
1. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายกับหลักกฎหมายไทย.....	73
1.1 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายอังกฤษ.....	73
1.2 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา.....	74
1.3 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี.....	74
1.4 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายฝรั่งเศส.....	75
2. การปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย.....	80
2.1 วิเคราะห์ผู้ที่มีคุณสมบัติการเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว.....	80
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	82
1. บทสรุป.....	82
2. ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	91
ประวัติผู้ศึกษา.....	100

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 รูปแบบการแสดงผลการให้คะแนนและจัดประเภทความเสี่ยงในชั้นปล่อยชั่วคราว ของศาลสหพันธรัฐ.....	37
ตารางที่ 4.1 หลักกฎหมายในประเทศและรูปแบบการปล่อยตัวชั่วคราว.....	77



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาขณะที่โลกได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามากมายก็ตามแต่ก็มีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือละเว้นการกระทำใดที่เป็นภาระกระทบกระเทือนในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย จึงส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม และด้วยเหตุดังกล่าวย่อมเกิดผู้กระทำความผิดในกระทำความผิดในทางกฎหมาย หรือที่เรารู้จักกันว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยบุคคลดังกล่าว เมื่อได้กระทำความผิดต่อกฎหมายแล้วนั้นก็จะต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย นั้น

เมื่อพิจารณาแล้วผู้ถูกกล่าวว่าเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามความผิดที่ตนได้ก่อไว้ ซึ่งได้มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บัญญัติถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิในการขอลดโทษชั่วคราวไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ฉะนั้นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิในการที่จะพิสูจน์ตนเองในความบริสุทธิ์ของตนเองและเมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดย่อมมีเสรีภาพในการสรรหาหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองในกระบวนการทางศาล หากผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดถูกกักขังในเรือนจำย่อมมีโอกาสที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ ซึ่งสิทธิเสรีภาพถือเป็นหลักการพื้นฐานที่บุคคลทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังจะเห็นได้จากกฎหมายภายในประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้บัญญัติในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้และตามหลักมาตรฐานสากลได้ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) บุคคลทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย¹ ผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ที่จะมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทั้งในแง่ของกฎหมายภายในประเทศและตามหลักมาตรฐานสากล

¹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 3 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) ข้อ 9.2

เมื่อพิจารณาในหลักการทั่วไปที่ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปแล้ว ก็ย่อมกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นั่นคือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา การปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการทางศาล คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุม ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เพราะหากไม่จำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ควรที่จะให้ปล่อยชั่วคราวไป ตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้² โดยในประเทศไทยได้บัญญัติหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยการขอปล่อยชั่วคราวหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การประกันตัว” ย่อมทำได้ตามสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นได้ ย่อมทำได้เสมอไม่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานหรือตามหมายขังของศาล โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถขอปล่อยชั่วคราวได้ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นอัยการ แม้กระทั่งในชั้นศาล และสิทธิการขอปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ผู้ที่สามารถกระทำการขอปล่อยชั่วคราวได้นั้นจะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยและเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเป็นผู้ร้องขอได้ ซึ่งประสงค์ที่จะร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการถูกควบคุมหรือการขังตามข้อกล่าวหาหรือการฟ้องคดีต่อศาลได้ โดยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ได้บัญญัติหลักในการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ซึ่งสามารถพิจารณาจากสภาพแห่งข้อหาพฤติการณ์แห่งคดีรวมไปถึงความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกันหรือหลักประกัน เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว ถ้าไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าวศาลต้องมีคำสั่งอนุญาตให้ประกันตัว นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจำนวนหลักประกันประกอบด้วย จึงทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนและไม่มีหลักประกันตัวจึงยังไม่สามารถเข้าไม่ถึงสิทธิในการปล่อยชั่วคราวได้ สำหรับหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแบ่งเป็น 3 ชนิด คือ (1) เงินสด (2) หลักทรัพย์อื่น (3) บุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ ซึ่งการปล่อยชั่วคราว มี 3 ประเภท คือ

1. การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องทำสัญญาประกัน และไม่ต้องมีหลักประกัน แต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกของศาลเท่านั้น

2. การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราว โดยมีการทำสัญญาประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันต่อศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของศาลถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามนัดหรือตามหมายเรียกของศาลซึ่งผู้ประกันจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน

² ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 5 หลักเกณฑ์การขอปล่อยชั่วคราว (การขอประกันตัว) สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2565
จาก <https://cccm5.coj.go.th>

3. การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวที่ผู้ประกันต้องทำสัญญาประกันลงลายมือชื่อ และวางหลักประกันไว้เพื่อบังคับคดีเอาหลักประกัน ตามจำนวนที่ระบุไว้เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวยึดโยงอยู่กับเงินหรือทรัพย์สินที่กำหนดเป็นวงเงินประกันหรือหลักประกัน และโดยมากการกำหนดวงเงินประกันก็จำต้องอิงบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานกลางในการปล่อยชั่วคราวซึ่งอาศัยข้อหาเป็นหลัก ประกอบกับการเรียกหลักประกันเป็นเงินหรือทรัพย์สินเป็นประกันดังกล่าวนั้น เกิดข้อบกพร่องหลายประการ ได้แก่ การเรียกหลักประกันเป็นเงินหรือทรัพย์สินก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนซึ่งก่อให้เกิดสถานการณ์ “ซึ่งคนที่ไม่ควรถูกขัง และปล่อยคนที่ไม่ควรถูกปล่อย เมื่อการปล่อยชั่วคราวอิงหลักประกันเป็นสำคัญ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีพฤติการณ์การจับใกล้เคียงกันและมีความเสี่ยงในระดับเดียวกันแต่คนที่มีหลักประกันจะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แต่ในขณะที่อีกคนหนึ่งต้องถูกขังไว้เพียงเพราะไม่มีเงินหรือทรัพย์สินเพียงพอมายื่นเป็นหลักประกัน และการต้องถูกคุมขังในเรือนจำระหว่างพิจารณาและแม้เป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพจิตใจ และการดำรงชีวิตของผู้ถูกคุมขัง โดยเฉพาะคนที่มีฐานะยากจน และนอกจากนี้การเรียกหลักประกันยังเป็นที่มาของธุรกิจที่หากินกับความเดือดร้อนของคนอื่น คือ ธุรกิจ “นายประกันอาชีพ” ซึ่งเป็นบุคคลที่รับว่าจะวางทรัพย์สินของตนเป็นหลักประกันให้แลกกับการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติชำระค่าตอบแทน ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ยากจนก็ยังคงได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันเพียงเพราะเงินหรือทรัพย์สินอยู่ดี ทั้งนี้หากศาลมีมาตรการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องคำนึงถึงบัญญัติมาตรฐานหลักประกัน โดยใช้วิธีระบบประเมินความเสี่ยงก่อนปล่อยชั่วคราว หรือการนำมาตรการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวมาใช้กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อกำกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เป็นไปตามเงื่อนไขของศาลหลังปล่อยชั่วคราว เป็นต้น โดยมาตรการดังกล่าวอาจลดความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว ลดการเรียกหลักประกันและยังเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และจะทำให้ประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนในการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหารณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหลังปล่อยชั่วคราว

จากสาเหตุดังกล่าวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการใช้หลักในการประกันตัว จึงได้มีการประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรการในการเพิ่มประสิทธิภาพของการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อมาสำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดโครงการปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา จากปกติที่มักต้องใช้เงินหรือทรัพย์สินมาวางประกัน โดยเปลี่ยนเป็นการปล่อยชั่วคราวที่ไม่ต้องใช้เงินหรือทรัพย์สินเป็นประกัน แต่ให้อิงข้อมูลและการประเมินความเสี่ยงตามหลักวิชาการแทนประกอบกับพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดให้ศาลแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้เป็นผู้สอดส่องดูแลหรือรับรายงานตัว ซึ่งข้อมูลส่วนตัวบางประการของผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นข้อมูลที่ไม่อาจตรวจสอบได้ ไม่ว่าจะจากหน่วยงานใดเพราะเป็นข้อมูลที่ลำพังผู้ใกล้ชิด หรือคนรู้จักจะทราบเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในท้องถิ่นที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนา หรืออยู่อาศัยจริง โดยเฉพาะ

กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอยู่ใกล้ชิดน่าจะทราบความเป็นไปกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นลูกบ้านได้ดี ทั้งยังเป็นคนกลางที่น่าเชื่อถือ ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานศาลยุติธรรมจึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วย ความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่าง ศาลยุติธรรม กับ กรมการปกครอง การแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต้องเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน แต่ไม่มีหลักประกันและกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย

2. ประเด็นปัญหาการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดและความเป็นมามาตรการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
- 2.3 เพื่อศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
- 2.4 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ศึกษากรณีการขอปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ซึ่งใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ศึกษาการใช้ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 โดยศึกษาเปรียบเทียบระบบการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต่อไป

4. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 4.1 เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ด้านการขอปล่อยชั่วคราวโดยมาตรการกักขังดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราว การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
- 4.2 เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ด้านการขอปล่อยชั่วคราวโดยมาตรการกักขังดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

4.3 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อ การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

4.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง แก้ไขให้การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ขอบเขตการวิจัย

การค้นคว้าอิสระนี้มีขอบเขตการศึกษาที่มุ่งเน้นศึกษาการนำระบบการปล่อยชั่วคราว โดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราววิธีการ ขั้นตอน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว การศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง รัฐธรรมนูญ ตลอดจนวินัยที่ เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว และกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของประเทศกับประเทศ สหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักร

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะหรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

6.1 ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล

6.2 จำเลย หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

6.3 การปล่อยชั่วคราว คือ การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาอย่าง ที่เรียกกันมาก่อนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง กล่าวคือ เมื่อบุคคลหนึ่งถูกจับมา หรือถูกเรียกมาควบคุมไว้ในฐานะผู้ต้องหา หรือถูกเรียกมาควบคุมไว้ในฐานะผู้ต้องหาหรือถูกขังไว้ในฐานะจำเลย ตามปกติแล้วจะต้องถูกควบคุมหรือกักขังไว้ตลอดเวลาที่มีการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลนั้น ๆ ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ คือ การประกันตัวนั้นเอง³

6.4 ประกัน ให้ความหมายไว้ว่า การรับรองว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานศาลหรือศาลและถ้าผิดสัญญาที่รับรองว่าจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้⁴

6.5 ผู้กำกับดูแลการปล่อยชั่วคราว. ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ที่ศาลแต่งตั้ง ให้เป็นผู้สอดส่องดูแล รับรายงานตัว หรือให้คำปรึกษา ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือ ก่ออันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่าง ที่จำเลยหรือผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว⁵

³ สัญญา ธรรมศักดิ์ (2530) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขเพิ่มเติมโดย ประภาศน์ อวยชัย). กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา หน้า 109-110

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 . หน้า 498

⁵ พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

1.7 ระเบียบวิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) จากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษา รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อาทิเช่น หนังสือบทความทางวิชาการ วัตถุประสงค์ คำพิพากษา ของศาล หนังสือ วารสาร บทความ เอกสารวิจัย สื่อสารสนเทศ ทั้งของประเทศไทยและของ ต่างประเทศ ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและศึกษาการเปรียบเทียบการขอล้อยชั่วคราวของประเทศ ไทยและต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการ ขอล้อยชั่วคราว เช่น ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ทราบถึงกฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ด้านการขอล้อยชั่วคราวโดยมาตรการกำกับดูแลในชั้นขอล้อยชั่วคราว การแต่งตั้งและการปฏิบัติ หน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกขอล้อยชั่วคราว

8.2 เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ ด้านการขอล้อยชั่วคราวโดยมาตรการกำกับดูแลในชั้นขอล้อยชั่วคราวเปรียบเทียบกับกฎหมาย ต่างประเทศ

8.3 ทราบถึงศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการแต่งตั้งและการปฏิบัติ หน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกขอล้อยชั่วคราว

8.4 สามารถเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง แก้ไขให้การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกขอล้อยชั่วคราวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

9. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

9.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

9.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

9.3 พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการขอล้อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

9.4 นโยบายประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ. 2562 – 2563

9.5 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามการ แต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกขอล้อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่าย ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกขอล้อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกขอล้อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความ นำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกขอล้อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561

9.6 บันทึกข้อตกลงว่าด้วย ความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่างศาลยุติธรรมกับ ฝ่ายปกครอง (กำนันผู้ใหญ่บ้าน) ในโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้น ขอล้อยชั่วคราวของศาลยุติธรรม ระหว่าง สำนักงานศาลยุติธรรม กับกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย และหลักเกณฑ์ของศาลในการขอลปล่อยชั่วคราว

เมื่อสังคมในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามากมายก็ตามแต่ก็ยังมีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือละเว้นการทำงานใดที่เป็นการทำงานกระทบกระเทือนในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือการทำงานดังกล่าวเป็นการการทำงานที่ขัดต่อกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย จึงส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและด้วยเหตุดังกล่าวย่อมเกิดผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในทางกฎหมาย หรือที่เรารู้จักกันว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยบุคคลดังกล่าว เมื่อได้กระทำความผิดต่อกฎหมายแล้วนั้นก็จะต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ทว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ย่อมมีสิทธิเสรีภาพ ฉะนั้นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิในการที่จะพิสูจน์ตนเองในความบริสุทธิ์ของตนเมื่อพิจารณาในหลักการทั่วไปถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปแล้ว ก็ย่อมกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นั่นคือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา การปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการทางศาล คือการอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมตามระยะเวลาที่กำหนดนั้น

1. แนวคิด ทฤษฎีในด้านสิทธิเสรีภาพ

1.1 สิทธิและเสรีภาพตามหลักสากล

1.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)⁶

โดยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เดิมเป็นแนวคิดมุ่งไปในทางจำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองที่มีมากเกินไป พยายามกำหนดสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลควรได้รับจากรัฐในฐานะที่เป็นมนุษย์ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเห็นว่าสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural Right) ที่เห็นว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน พระเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมา และได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ที่ไม่อาจโอนให้แก่กันและไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพและสิทธิที่จะหาความสุขและรัฐทั้งหลายจะต้องรับรองสิทธิเหล่านี้ สืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (National Law) ซึ่งอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติ คือเกิดมีมาเองโดยที่มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ เป็นกฎหมายที่

⁶ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ (2540). โครงการศึกษา สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา เสนอต่อสำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 90.

ใช้ได้ไม่จำกัดเวลาไม่มีเวลาล่วงพ้นสมัย และใช้ได้ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นรัฐใด ๆ นานาประเทศได้ร่วมมือกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น

1.1.2 ปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948)⁷

เป็นตราสารสันที่เป็นมาตรฐานสากลที่ทุกประเทศลงมติยอมรับ และนำหลักการไปบัญญัติในกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศ โดยปฏิญญาฉบับนี้มีแนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายธรรมชาติ เพื่อรับรองสิทธิมนุษยชนให้เป็นมาตรฐานสากล โดยสมัชชาสหประชาชาติได้ลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 โดยปฏิญญาฯ นี้ประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราวมีบัญญัติรับรองไว้ในปฏิญญาฯ ข้อ 1, ข้อ 9, และข้อ 11 (1)

1.1.3 ทฤษฎีพื้นฐานและแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

จากแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เห็นว่าการที่รัฐจะใช้อำนาจทางกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ในขณะเดียวกันรัฐก็ต้องให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย เพราะกระบวนการพิจารณาคดีนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาโดยการจับกุม คุมขัง ตรวจค้นตัวและการลงโทษ ซึ่งในหลักการดำเนินคดีอาญานั้น ประการแรกจะต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้องวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุด การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ และประการที่สองต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไปไม่ต้องเดือดร้อนหรือถูกกระทบต่อสิทธิเสรีภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการค้นหาความจริงนั้น (Fair Balance)⁸ การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยมีหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการบ่งชี้ว่าสังคมหรือบ้านเมืองใด มีความสงบสุขมีสันติ มีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ กล่าวคือ สิทธิเสรีภาพจัดว่าเป็นหัวใจของระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย สังคมใดที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่สมาชิกในสังคมมาก อาจถือได้ว่าเป็นสังคมประชาธิปไตยมาก การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล จะกระทำได้ก็แต่อาศัย

⁷ กระทรวงต่างประเทศ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948). สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2565 จาก <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>

⁸ ณรงค์ ใจหาญ (2540) หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า [2540-2550]: หน้า 64 (ระบบออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2565 สืบค้นจาก http://digi.library.tu.ac.th/journal/0072/53_2_jun_2540/08PAGE64_PAGE86.pdf

อำนาจบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น คำว่า สิทธิเสรีภาพ⁹ ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า สิทธิและ คำว่า เสรีภาพ ซึ่งตามได้ให้ความหมายของ สิทธิเสรีภาพ ไว้ดังนี้ สิทธิ หรือ สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม รวมถึงอำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย เสรีภาพ หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใดๆ ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นต้น และยังมีผู้ให้ความหมายของ สิทธิไว้ดังนี้

- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิ (Light) คือประ โยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือบุคคล เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในร่างกาย เป็นต้น และ เสรีภาพ (liberty) คือภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น มีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เช่น เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น¹⁰

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจที่จะให้ผู้อื่นต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำการบางอย่างที่เรามีสิทธิอันเป็นการบังคับให้คนอื่นต้องกระทำตามสิทธิของเรา เสรีภาพ คืออำนาจที่จะกระทำการอะไรก็ได้ คือ มีอำนาจที่จะเลือกประพฤติหรือไม่ประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดหน้าที่เชิงปฏิเสธแก่ผู้อื่นที่จะไม่เข้ามารบกวนการใช้อำนาจเลือกปฏิบัติของเรา¹¹

- บรรเจิด สิงคะเนติ ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย ส่วนสิทธิตามรัฐธรรมนูญนั้น หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดไม่กระทำการใดให้อำนาจแก่ปัจเจกชนดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กร ของรัฐมิให้แทรกแซงขอบเขตแห่งสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย ส่วน เสรีภาพ หมายถึงสภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เสรีภาพจึงหมายถึงอำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด อันเป็นอำนาจที่มีเหนือตนเอง¹²

ดังนั้น สิทธิเสรีภาพ จึงหมายถึง อำนาจหรือประโยชน์ของบุคคล ซึ่งกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลที่เป็นประชากรของรัฐ ทุกคนควรศึกษาให้รู้ว่าตนเองมี สิทธิเสรีภาพอย่างไรโดยทั่วไปสิทธิเสรีภาพของบุคคลอาจถูกจำกัดขอบเขต โดยกฎหมาย แต่สิทธิเสรีภาพบางอย่างซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐจะต้องให้การรับรองและคุ้มครอง

⁹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

¹⁰ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (2538) สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน หน้า 22

¹¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2554) คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ : หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา หน้า 348

¹² บรรเจิด สิงคะเนติ (2558) หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน หน้า 44

2. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาและจำเลย

การปล่อยชั่วคราวเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมหรือขังอันเนื่องมาจากหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้นการควบคุมหรือขังเขาไว้เพียงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญา จึงเท่ากับเป็นการลงโทษเขาไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะพิสูจน์ว่าเขาได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา และทำให้บุคคลไม่ได้รับหลักประกันที่จะเป็นสำหรับการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนในเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคล มีแนวความคิด 2 ทฤษฎีที่แตกต่างกัน ทฤษฎีแรกคือ ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (the natural law theory) ซึ่งถือว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้น เป็นเหตุผลและความยุติธรรมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ' และอยู่เหนือกฎหมายที่ผู้ปกครองรัฐได้ตราขึ้นไว้ และทฤษฎีที่สองคือทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (the positive law theory) ซึ่งถือว่าสิทธิเสรีภาพเป็นสิ่งที่รัฐบัญญัติเป็นผู้รับรองและคุ้มครองให้ หรือมีที่มาจากคำสั่งของผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง (sovereign) แต่ทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีข้อดีข้อเสียด้วยกัน กล่าวคือ ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติมีข้อดีที่คำนึงถึงเหตุผลความเป็นธรรม แต่ก็มีข้อเสียที่มีลักษณะเป็นนามธรรมเกินไปส่วนทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองมีข้อดีที่มีความชัดเจนแน่นอน แต่ก็มีข้อเสียที่ทำให้กฎหมายแข็งกระด้าง ไม่เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในปัจจุบันจึงมีการนำทฤษฎีทั้งสองมาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการนำกฎหมายธรรมชาติมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายบ้านเมืองต่าง ๆ ในเรื่องการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุม หรือขังชั่วคราวก็เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถูกคิดค้นขึ้น เพื่อประสานผลประโยชน์ระหว่างระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (the crime control model) ที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของสังคมให้ปลอดภัย โดยเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น สังคมย่อมต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษเกิดหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ต้องมีตัวจำเลยมาปรากฏในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอนซึ่งหากศาลพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริงย่อมมีตัวบุคคลมาลงโทษ จากหลักการนี้ รัฐจึงจำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ถูกกล่าวหาเอาไว้ เพื่อป้องกันมิให้หลบหนีไปก่ออันตรายความเสียหายอย่างใดขึ้นอีกแต่ภายใต้หลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำความผิดจริง ตามระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (the due process model) การควบคุมหรือขังผู้ถูกกล่าวหาก่อนที่จะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหาเพียงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญา จึงเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลนั้นไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจเป็นระยะเวลาอันยาวนานเป็นแรมปีก็ได้ด้วยเหตุนี้ การปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดประกันและหลักประกันเพื่อประกันการมีตัวจำเลยมาปรากฏในการพิจารณาของศาล จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้เสียของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย และคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายหรือสภาพสังคมของแต่ละประเทศว่าจะให้ความสำคัญกับรูปแบบหรือทฤษฎีใดมากกว่ากัน แต่ทุกครั้งที่สังคมโน้มเอียงหนักไปทางทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งก็จะเกิดกระแสต้านให้กลับไปสู่จุดที่ควรจะเป็นดุลยภาพซึ่งจะกินเวลาช้าหรือเร็ว สันติหรือรุนแรงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกของสังคมนั้น¹³

¹³ นำชัย ใจเที่ยงตรง (2558) การปล่อยชั่วคราว วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช หน้า 14

2.1 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ทฤษฎีดังกล่าวเน้นหลักการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเป็นหลัก เพื่อมุ่งระงับ ควบคุม และปราบปรามอาชญากรรม เนื่องจากกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการทางอาญาอาจกระทบถึงสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยบ้างในบางกรณี เช่น การมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องสงสัย เมื่อมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาโดยการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นต้น ตามทฤษฎีนี้เน้นหลักการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก มุ่งคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวม ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญลำดับรองลงมา¹⁴

2.2 หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย

หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายมีแนวคิดตรงกันข้ามกับหลักการควบคุมอาชญากรรมโดยเน้นหนักเรื่องกรให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนมากกว่าที่จะพยายามป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมซึ่งเป็นหลักการที่ยึดกฎหมายเป็นหลัก โดยเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีความเป็นธรรมทั้งรูปแบบและขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม หลักการนี้ไม่เห็นพ้องกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของหลักการควบคุมอาชญากรรมในขั้นตอนเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ แต่เห็นว่าจะต้องให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการเปิดเผยในศาลยุติธรรม หลักความชอบด้วยกระบวนการกฎหมายนี้จึงมีแนวคิดว่าคุณคนจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำอาชญากรรมเพราะว่ามีหลักฐานว่าเขาได้กระทำเท่านั้น แต่เขาจะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้พิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่าเขามีความผิด นอกจากนี้ ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาก็จะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเขาอย่างถี่ถ้วน และไม่ควรปล่อยให้องค์กรอื่นมาวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล เนื่องจากเห็นว่ามีแต่องค์กรผู้พิพากษาที่เป็นกลางและไม่ลำเอียงเท่านั้นที่เชื่อถือได้¹⁵

2.3 หลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์

หลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) คดีอาญาทุกคดีเริ่มต้นจากข้อสันนิษฐานที่ว่าบุคคลถูกกล่าวหาคือผู้บริสุทธิ์ เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่เป็นผู้แทนของรัฐที่จะต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์นี้มีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็เป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักข้อสันนิษฐานความเป็น

¹⁴ พชรมณท์ ภูมิสถิต (2557) ปล่อยตัวชั่วคราว : ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และ กฎหมายจารีตประเพณีกับกฎหมายไทย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ หน้า 10

¹⁵ ประธาน วัฒนวานิช "ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม หน้า 152

ผู้บริสุทธิ์ ทำให้เกิดหลักที่ว่า การปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก การขังเป็นข้อยกเว้นหรือการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องหาและจำเลย¹⁶

3. หลักการในการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลย

ด้วยระบบกฎหมายในบรรดาประเทศต่าง ๆ ได้ใช้รูปแบบกฎหมายที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวน เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาได้สำเร็จไปนั้นย่อมทำให้เกิดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งย่อมแตกต่างกันไป แม้ระบบกฎหมายหรือการบัญญัติหลักกฎหมายในแต่ละประเทศแตกต่างกันไป แต่ยังมีหลักแนวคิดในเรื่องระบบการดำเนินคดีอาญาที่เหมือนกันประกอบกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักสากล นอกจากการเสริมสร้างระบบวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศและในปัจจุบันได้มีสนธิสัญญา อนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศซึ่งมีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาไว้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นแต่ละประเทศที่เข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญา อนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศแต่ละฉบับจะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศแต่ละฉบับที่ตนได้เข้าเป็นภาคี วิวัฒนาการของการดำเนินคดีอาญาจึงมีที่มาจากประการหนึ่งจากกฎหมายระหว่างประเทศกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของการดำเนินคดีอาญาในแต่ละฉบับนั้นมีเนื้อหาสาระแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายระหว่างประเทศแต่ละฉบับ แต่สาระสำคัญประการหนึ่งของหลักการตามกฎหมายระหว่างประเทศคือพยายามทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีมาตรฐานการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อประชาคมและประชากร โลกนั้นเดินไปในแนวทางเดียวกันทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาในเรื่องของความขัดแย้งในการแปลความหมายที่แตกต่างกันในเรื่องทำนองกัน และแนวคิดตามกฎหมายภายในและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน รวมทั้งความจำเป็นในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะจัดการกับสภาพปัญหาที่กระทบต่อประชาคมโลกร่วมกันลักษณะของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาส่วนใหญ่นั้นมักจะมีบทบัญญัติทั้ง ในส่วนที่เป็นสารบัญญัติและวิธีบัญญัติรวมกันไปเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนที่เป็นสารบัญญัตินั้น คือ กำหนดหน้าที่ ให้รัฐภาคีบัญญัติให้การกระทำที่มีลักษณะตามที่อนุสัญญากำหนดไว้เป็นความผิด และในส่วนที่เป็นวิธีบัญญัติ กำหนดให้มีมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด มาตรการเหล่านี้มักจะเป็นมาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นก่อนพิจารณาของศาล อย่างไรก็ตาม มีกฎหมายระหว่างประเทศ บางฉบับที่เป็นหลักของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่วางแต่เฉพาะหลักการในการดำเนินคดีอาญาเมื่อพิจารณาหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแล้ว สามารถแยกเป็นหมวดหมู่ได้ดังต่อไปนี้

- หมวดด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญา กฎหมายระหว่างประเทศในหมวดนี้ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ECHR) กฎหมายระหว่างประเทศทั้งสองฉบับนี้จะวางหลักเกณฑ์ในการ

¹⁶ คณิต ฌ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรุงเทพฯ วิทยุชน 2555 หน้า 78

คุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ ถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศหลักด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญา ฉบับแรกตราขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติ (The United Nations) ส่วนฉบับที่สองนั้นเป็นกฎหมายระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ตราโดยสภายุโรป (The Council of Europe) หลักที่สำคัญบางประการของการดำเนินคดีอาญาที่ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้น ได้กลายเป็นมาตรฐานสากลไปแล้วโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาแบบใดส่วนหรือกล่าวหา เช่น หลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์หลักความเสมอภาคและเป็นปรักษ์ในการต่อสู้คดีซึ่งเป็นหลักสากลในปัจจุบันไม่ใช่ลักษณะที่ใช้เฉพาะการดำเนินคดีในระบกกกล่าวหาเท่านั้นอีกต่อไปแล้ว ในประเทศที่ใช้ระบบวิธีพิจารณาความอาญาแบบใดส่วน เช่น ประเทศฝรั่งเศสและอีกหลายประเทศก็มีหลักข้อสันนิษฐานดังกล่าวเช่นกัน'นอกจากนั้น การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาซึ่งกระจัดกระจายเป็นช้อย่อยในอนุสัญญาเฉพาะค่าน เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT) และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) ซึ่งเป็นพิธีสารที่แนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime - UNTOC) เป็นต้น หากพิจารณาข้อบัญญัติในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาระหว่างประเทศในหมวดนี้จะเห็นว่าเนื้อหาของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญานั้นสอดคล้องกับทฤษฎีของหลักกระบวนการนิติธรรมหรือกระบวนการอันควร (Due process) และแนวคิดระบบวิธีพิจารณาความอาญาแบบกล่าวหา ซึ่งต้องการ ให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสในการต่อสู้คดีกับฝ่ายรัฐที่เป็นฝ่ายกล่าวหาอย่างเท่าเทียมกัน บทบัญญัติที่ปรากฏในกฎหมายระหว่างประเทศหมวดนี้ถือว่าเป็นมาตรฐานสากลของการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน เนื่องจากรัฐภาคีจำนวน 166 ประเทศ ไม่ว่าจะมิใช่ระบบวิธีพิจารณาความอาญาแบบกล่าวหาหรือใดส่วนต่างก็ต้องปรับปรุงแก้ไขระบบวิธีพิจารณาความอาญาของตนให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศในหมวดนี้ และในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ระบบใดส่วนต่างก็วางหลักการและบัญญัติหลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ

- หมวดด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กฎหมายระหว่างประเทศในหมวดนี้ ได้แก่ อนุสัญญาด้านการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งมีอยู่หลายฉบับ คือ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 ค.ศ. 1972 (Single Convention on Narcotic Drugs 1961, as amended by the 1972 Protocol Amending the single Convention on Narcotic Drugs, 1961) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances 1971) และกฎหมายระหว่างประเทศฉบับที่มีกลไกและเครื่องมือในการดำเนินคดีที่หลากหลายสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดคือ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (UN Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988) อนุสัญญาฉบับนี้ได้ นำเอาบทบัญญัติทางด้านสารบัญญัติที่รวม

ไว้ในอนุสัญญาฉบับก่อนๆ มรวบรวมนับบัญญัติไว้ให้ชัดเจน และได้กำหนดมาตรการทางวิธีสบัญญัติ ซึ่งเป็นมาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปใช้ในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การจัดส่งภายใต้การควบคุม (Controlled delivery) รวมทั้งได้บัญญัติมาตรการด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาไว้ด้วยนอกจากอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันได้มีอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงที่สำคัญอีก 2 ฉบับคืออนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (United Nations Convention against Transnational Organized Crime - UNTOC) และอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ.2003 (United Nations Convention Against Corruption - UNCAC) อนุสัญญาฉบับแรกคือ UNTOC นั้นเป็นอนุสัญญาที่ต่อยอดมาจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้าขายเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1981 โดยขยายขอบเขตของการบังคับใช้กว้างกว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอนุสัญญาฉบับนี้ใช้บังคับกับอาชญากรรมร้ายแรง ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ส่วนอนุสัญญาอีกฉบับหนึ่งคือ UNCAC นั้น มีวัตถุประสงค์ในการจัดการกับปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนโดยเฉพาะส่วนความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายซึ่งเดิมถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองนั้น มีอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายจำนวน 12 ฉบับ แต่เจตนารมณ์ขององค์การสหประชาชาติในภายหลังไม่ประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำ ความผิดยกขึ้นเป็นข้ออ้างว่า ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายเป็นความผิดทางการเมืองเพื่อให้รัฐที่ตนหลบหนีไปหลบซ่อนตัวอยู่ยกขึ้นเป็นเหตุในการปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลนั้นเป็นผู้ร้ายข้ามแดน ไปดำเนินคดีในรัฐที่ร้องขอได้ การต่อสู้กับการก่อการร้ายได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายขับเครื่องบินพุ่งเข้าชนตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจึงได้รับรองข้อมติที่ 1373 (2001) เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2544 กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายทั้งทางด้านการเงิน การเมือง การตรวจคนเข้าเมือง การแลกเปลี่ยนข่าวกรองและการเข้า เป็นภาคีอนุสัญญาเกี่ยวกับการก่อการร้าย โดยเร่งรัดให้รัฐต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายให้ครบทุกฉบับโดยเร็วในปัจจุบัน ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ถูกจัดอยู่เป็นประเภทหนึ่งของอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้นจึงสามารถนำมาตราการสืบสวนสอบสวนพิเศษที่ใช้สำหรับการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติมาใช้ในการดำเนินคดีความผิดฐานการก่อการร้ายได้ด้วยเมื่อพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายระหว่างประเทศในหมวดด้านป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแล้วจะมีมาตรการ ในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานที่สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime control) เนื่องจากความจำเป็นในการต่อสู้กับกลุ่มอาชญากร ที่มีกลไกและเครือข่ายในการประกอบอาชญากรรมที่ซับซ้อนและยากแก่การเข้าถึง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างกลไกในการดำเนินคดีของรัฐให้สามารถป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่แสดงถึงสภาพบังคับในทางระหว่างประเทศที่ใกล้เคียงกับกฎหมายภายในมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ

กฎหมายระหว่างประเทศโดยทั่วไป และด้วยลักษณะพิเศษของการจัดตั้งธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีที่อาชญากรได้ประกอบอาชญากรรมร้ายแรง 4 ประเภท ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อประชาคมโลกคือ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมการรุกราน ซึ่งมีใช้กลไกในกฎหมายภายในของประเทศใดประเทศหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่เหมาะสมที่จะนำธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศไปรวมอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศหมวดด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหรือด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่ง ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่จัดตั้งระบบการดำเนินคดีขึ้นมาโดยเฉพาะสำหรับความผิดที่ตกอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ และมีลักษณะเด่นคือการผสมผสานระหว่างรูปแบบของการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ให้นักกฎหมายผู้ร่างกฎหมายระหว่างประเทศฉบับนี้ซึ่งมาจากระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่แตกต่างกันสามารถยอมรับหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อพิจารณาคดีความผิดซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศได้

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการได้รับอิสรภาพระหว่างการดำเนินคดีอาญา¹⁷

เมื่อผู้ต้องหาและจำเลยเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาดูแลประโยชน์ส่วนรวม คือ ความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ โดยรัฐจะเข้ามาดำเนินคดีอาญาเพื่อชี้ขาดเรื่องที่เกิดการกล่าวหา การดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาและจำเลยจึงเป็นกระบวนการใช้อำนาจรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมาย ฉะนั้น ในการดำเนินคดีอาญาจึงมีความจำเป็นต้องถ่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยบางประการ ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิในเคหสถาน และสิทธิในความเป็นส่วนตัว จะเห็นได้จากการที่ผู้ต้องหาและจำเลยจะต้องถูกมาตรการบังคับในเรื่องการจับ การควบคุม การขัง โดยเหตุที่เพราะเกรงว่าผู้ต้องหาและจำเลยเหล่านั้นจะหลบหนี เนื่องจากผู้ต้องหาและจำเลยนั้นถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรและผู้ต้องหาและจำเลยนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีอยู่เป็นหลักแหล่งหรือเมื่อผู้ต้องหาและจำเลยนั้นไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ไม่มาตามกำหนดนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรหรือได้หนีหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี เกรงว่าจะไปทำให้พยานหลักฐานยุ่งเหยิง เช่น ไปทำลาย เปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน ใช้อิทธิพลหรือวิธีการอันมิชอบกระทำต่อผู้ร่วมกระทำผิด พยาน หรือบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเพราะเหตุเนื่องมาจากความร้ายแรงของความผิด ซึ่งพิจารณาจากอัตราโทษที่ถูกกล่าวหา จากวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐและเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานอันนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาและจำเลยดังกล่าวทำให้รัฐมีความจำเป็นจะต้องจำกัดอิสรภาพของผู้ต้องหาและจำเลยซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดย “ควบคุมตัว” ไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาญา ทั้งในชั้นการดำเนินคดีของเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการและระหว่างการดำเนินคดีของศาล เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาและจำเลยหลบหนี ป้องกันมิให้ผู้ต้องหาและจำเลยมี

¹⁷ โชติมา กาเมือง การได้รับอิสรภาพระหว่างการดำเนินคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องหาและจำเลยที่ยากจน วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง น.26

โอกาสไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ป้องกันมิให้ผู้ต้องหาและจำเลยไปก่อเหตุอันตรายประการอื่นหรือ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาและจำเลยไปก่อให้เกิดอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการและระหว่างการดำเนินคดีของศาล การควบคุมตัวผู้ต้องหาและจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาญาจึงถือเป็นหลักประกันในการบังคับโทษว่ามีตัวผู้ต้องหาและจำเลยมาร่วมในการพิจารณาตัดสินคดีและเมื่อมีการบังคับโทษจะยังคงมีตัวผู้ต้องหาและจำเลยอยู่ การควบคุมตัวผู้ต้องหาและจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นวิธีการหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ต้องหาและจำเลยที่กระทำผิดจะต้องได้รับโทษตามคำพิพากษา ทำให้คนในสังคมทุกคนเคารพกฎหมาย ไม่ไปกระทำความผิด บ้านเมืองอยู่ในระเบียบวินัย ขณะที่รัฐใช้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาและจำเลยเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมายนั้นรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย เพราะการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาและจำเลยนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังนั้น หลักในการดำเนินคดีอาญา ประการแรกจะต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญา คือ การค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุดการควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ประการที่สองต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไปมิให้ต้องเดือดร้อนหรือถูกกระทบต่อสิทธิเสรีภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการค้นหาความจริงนั้น การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยที่จะต้องสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยมีหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนหลักการพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาจึงต้องชัดหลักการที่ว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากความสงสัย หากจำเลยกระทำผิดจริงจึงจะลงโทษได้และหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายและหากเกิดกรณีสงสัยก็ให้ใช้หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยจากหลักการพื้นฐานดังกล่าวก่อให้เกิดผลตามมา คือ ในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดผู้ต้องหาและจำเลยนั้นควรมีสิทธิได้รับอริสรภาพ ไม่ต้องถูกควบคุมหรือกักขังโดยยอมให้ปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดีอาญา เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในการต่อสู้คดีในการแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ทั้งมีโอกาสที่จะเตรียมคดีและปรึกษาหารือกับทนายความของตนได้อย่างเต็มที่

หากไม่มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ย่อมมีผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยกรณีไม่ได้รับอริสรภาพระหว่างการดำเนินคดีอาญาการจำกัดอริสรภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาญามีจุดประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปก่อให้เกิดอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการและระหว่างการดำเนินคดีของศาล การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาญาจึงถือเป็นหลักประกันในการ

บังคับโทษว่ามีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาร่วมในการพิจารณาคดีและเมื่อมีการบังคับโทษ จะซึ่งคงมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ต้องหาและจำเลยที่กระทำผิดจะต้องได้รับโทษตามคำพิพากษา ทำให้คนในสังคมทุกคนเคารพกฎหมาย ไม่ไปกระทำความผิด บ้านเมืองอยู่ในระเบียบวินัย อย่างไรก็ตามการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเกินกว่าความจำเป็นทำให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้ต้องหาและจำเลยหลายประการ ดังนี้

1. ส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีของผู้ต้องหาและจำเลย เพราะการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นการลดทอนศักยภาพในการต่อสู้คดี เป็นการตัดโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของตนเองรวมถึงตัดโอกาสในการที่จะปรึกษาหารือกับทนายความได้อย่างเต็มที่ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องรับสารภาพเพื่อให้คดียุติโดยเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีข้อหาเล็กน้อยอาจทำให้ต้องมีการลงโทษผู้บริสุทธิ์เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเองเป็นเพียงบุคคลเดียวที่ทราบว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดอาญาหรือไม่ และเป็นผู้ที่ทราบดีที่สุดว่าพยานหลักฐานที่จะใช้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนนั้นมีหลักฐานใดบ้าง ถึงแม้ว่าหมายความจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายแต่ก็ไม่มีทางที่จะทราบนอกจากจะได้รับความร่วมมือในการนำเสนอหลักฐานจากตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง ทนายความจึงมีฐานะเป็นเพียงผู้ช่วยผู้ต้องหาและจำเลยในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์เท่านั้น

2. ส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจและสถานะภาพทางสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลย กล่าวคือ การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกดำเนินคดีอาญานั้นได้ทำให้กลายเป็นตราบาปอย่างหนึ่ง ถึงแม้ว่าในที่สุดผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับการพิพากษาให้เป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ได้ถูกพิพากษาจากสังคมไปแล้วว่าเป็นคนไม่ดีในสังคม รวมถึงครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยที่ได้รับผลจากการที่สังคมได้พิพากษาไปก่อนแล้ว ทำให้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจต้องออกจากงาน หางานทำไม่ได้ในภายหลัง และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีธุรกิจส่วนตัวเป็นของตนเองก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จากผลดังกล่าวทำให้ผู้ต้องหาและจำเลยไม่ได้รับความน่าเชื่อถือในสังคมอีกต่อไป

3. ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม เนื่องจากการควบคุมตัวผู้ต้องหาและจำเลยนั้นรัฐจะต้องเป็นผู้ดูแล ทำให้รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการควบคุม ซึ่งงบประมาณดังกล่าวส่วนมากจะเป็นเงินที่ได้มาจากการจัดเก็บภาษีของประชาชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ผู้ต้องหาและจำเลยอาจถูกปฏิบัติเยี่ยงนักโทษและอาจได้รับอันตรายหรือความไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพใจ เกิดความไม่เป็นธรรมและสร้างความทุกข์ทรมานให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลยจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าว

ทั้งนี้จึงเกิดแนวคิดในการให้อิสระภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีอาญา “การปล่อยชั่วคราว” หรือ “การประกัน” เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่และยังเป็นการป้องกันมิให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาหรือจำเลยจนเกินสมควร รวมทั้งเป็นการป้องกันการลงโทษผู้ต้องหาและจำเลยล่วงหน้าก่อนที่จะพิสูจน์ได้ว่า ผู้ต้องหาและจำเลยกระทำผิดจริงแต่จะต้องควบคู่ไปกับการให้ความคุ้มครองต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวมด้วย โดยการควบคุมผู้ต้องหาและจำเลยบาง

คนที่เป็นอันตรายไว้ เพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีหรือไปก่ออันตรายหรือความเสียหายแก่สังคมขึ้น อีกการปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่เป็นการประสานระหว่าง ระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) กับระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม' (Due Process) กล่าวคือ ระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรมเป็นรูปแบบที่เน้นถึงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นหลักประกันแก่สังคม ในขณะที่ระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบนิติธรรม จะเป็นรูปแบบที่ยึดถือเน้นหนักถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลเป็นสำคัญ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายต่างประเทศ

5.1 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายอังกฤษ¹⁸

ประเทศอังกฤษถือเป็นประเทศที่เป็นต้นกำเนิดของหลักการปล่อยตัวชั่วคราวของโลก โดยได้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัย ปี ค.ศ. 673 อันเริ่มมาจากกระบวนการทางอาญาที่มีกระบวนการวิธีพิจารณาคดีทางอาญาที่คล้าย ๆ กับการวางเงินประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในเช่นอย่างปัจจุบันนี้ โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายในคดีก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด หากต่อมาภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงในคดีและศาลตัดสินยกฟ้องจำเลย หรือพิพากษาให้จำเลยไม่ได้มีความผิด จำเลยก็จะได้รับเงินจำนวนดังกล่าวคืนจากผู้เสียหายที่ตนได้วางมัดไว้ไว้คืนทั้งหมด โดยวิธีนี้ได้มีมาจนถึงยุคสมัยกลางของอังกฤษในปี ค.ศ. 1066 โดยเปลี่ยนแปลงหลักการเป็นว่าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลนั้น จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในการพิจารณาคดีทุกนัด ดังนั้นแล้วจึงมีความจำเป็นต้องกักขังหรือควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่าง การพิจารณาคดี แต่ด้วยเหตุผลหลายประการในขณะนั้น ไม่ว่าจะการพิจารณาคดีที่ล่าช้าเนื่องจากศาลมีเขตอำนาจที่กว้างขวาง ประกอบกับจำนวนคดีในศาลที่มีมากทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ปัญหาสถานที่ควบคุมหลายแห่งแออัดเกิดโรคภัยไข้เจ็บในสถานที่กักขังควบคุม เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยจำนวนมากล้มป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งในบางคดีมีผู้บริสุทธิ์ถูกกักขังและเสียชีวิตระหว่างการพิจารณาคดีของศาลด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้จึงเกิดแนวคิดการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือการประกันตัวขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้มีการพัฒนาการตลอดมาตั้งแต่กระบวนการให้ “Sheriff” คือ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของอังกฤษ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายปกครองและทำหน้าที่คล้ายตำรวจมีอำนาจจับกุม คุมขัง ผู้กระทำความผิดอาญาและสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้และยังเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพคดีเรือนจำส่งหมายศาล เป็นผู้ที่มีอำนาจประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเว้นแต่กรณีเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงต้องรองอนกว่าจะมีผู้พิพากษาเดินทางมาพิจารณาคดี ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลฝ่ายที่สามที่น่าเชื่อถือเข้าทำสัญญาประกันตัว เพื่อเป็นประกันว่าผู้ต้องหาจะมาปรากฏตัวต่อศาลในวันพิจารณาคดีของศาล ซึ่งหากผู้ต้องหาหรือจำเลย

¹⁸ อรรถาณู อยู่บำรุง (2546) ผลกระทบของกระแสสังคมต่อปัญหาการมีคำสั่งให้ประกันตัวผู้ต้องหา
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 16

หลบหนีผู้ประกันนั้นต้องมามอบตัวเป็นจำเลยแทนในคดี ตามกฎหมายอังกฤษต่อมาได้มีวิวัฒนาการในการให้สิทธิและให้การคุ้มครองผู้ประกันมากขึ้น หากผู้ประกันเป็นเจ้าของทรัพย์สิน คือ เพียงถูกริบทรัพย์สินตามจำนวนเงินประกันที่ได้ทำไว้แทนการที่จะต้องมอบตัวเป็นจำเลยแทนในคดี กระทั่งต่อมาในปี ค.ศ. 1275 ได้มี Act of Westminster จำกัดอำนาจในการใช้ดุลยพินิจในการเข้าประกันตัวผู้ต้องหาของ Sheriff โดยกฎหมายบัญญัติกำหนดถึงประเภทของความผิดที่สามารถให้ประกันได้ และประเภทความผิดที่ไม่สามารถเข้ามาประกันตัวผู้ต้องหาได้ นับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของอังกฤษที่มีการวางหลักเกณฑ์ในการประกันตัวขึ้น

ต่อมาอำนาจในการประกันตัวผู้ต้องหาตามหลักกฎหมายอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นของ Sheriff มาเป็นของผู้พิพากษาแห่งท้องถื่นที่ถูกแต่งตั้งให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ Sheriff ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในท้องถื่นเช่นตำรวจในปัจจุบันโดยในปี ค.ศ. 1327 ได้มีการออกกฎหมายที่มีการบัญญัติให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาเคลื่อนที่ในการแทรกแซงและลดอำนาจการใช้ดุลยพินิจในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยของ Sheriff เพื่อเป็นการลดอำนาจและขจัดความไม่เป็นธรรมจากการใช้ดุลยพินิจในการประกันตัวของ Sheriff ลงจนในที่สุดผู้พิพากษาแห่งท้องถื่นมีอำนาจในการลงโทษ Sheriff ได้ ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ประกันตัวไปโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

แนวคิดในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในอังกฤษ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการประกันตัวได้พัฒนาตลอดเรื่อยมา โดยได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้มากมายหลายฉบับ อันมีกฎหมายสำคัญหลัก ๆ ในขณะนั้นรวม 3 ฉบับ ได้แก่¹⁹

- The Petition of Right 1629 เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงการจำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในการที่จะสั่งขังบุคคลใดโดยไม่แสดงเหตุแห่งการขังนั้นไม่ได้ นับได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของอังกฤษที่ให้หลักประกันเสรีภาพของบุคคลในการจะถูกขังโดยไม่มีเหตุอันควร แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลในอังกฤษยังคงพิจารณาไปในทางสนับสนุนการมีคำสั่งของพระมหากษัตริย์ โดยการกำหนดหลักประกันปล่อยชั่วคราวไว้ในจำนวนสูง จนผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถหาหลักประกันได้ตามจำนวนวงเงินที่ศาลกำหนดนั้น

- The Habeas Corpus Act 1679 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพส่วนบุคคลของบุคคลที่มีสัญชาติอังกฤษที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด ให้ได้มีโอกาสได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวทันทีเพื่อให้พ้นจากการควบคุมตัวหรือจากการกักขัง โดยทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้ผู้พิพากษามีอำนาจในการให้ประกันตัวได้ทั้งก่อนและระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง

- The Bill of Right 1688 กฎหมายฉบับนี้เป็นบทกฎหมายที่จำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์ในหลาย ๆ ด้าน อีกทั้งยังบัญญัติจำกัดอำนาจศาลในการกำหนดหลักประกันในการขอปล่อยตัวชั่วคราวไม่ให้สูงเกินสมควร รวมทั้งกำหนดบทลงโทษไว้ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีระหว่างที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว คือการถอนสิทธิทางกฎหมายและริบทรัพย์สินที่วางไว้เป็นประกัน

¹⁹ ทศพร มุรธาตัน : พัฒนาการของหลักนิติธรรมในประเทศอังกฤษ หน้า 8-9

ในปัจจุบันประเทศอังกฤษได้ใช้กฎหมายในการดำเนินการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยภายใต้กฎหมายหลัก 3 ฉบับด้วยกัน คือ The Magistrates' Court Act 1952, Bail Act 1976 และ The Magistrates' Court Act 1980

5.1.1 หลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

หลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาของประเทศอังกฤษแบ่งพิจารณาได้เป็น 2 ชั้น กล่าวคือ

- การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นพนักงานตำรวจ ตามหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้ว ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ใน The Police and Criminal Evidence Act 1976 ตามมาตรา 37 (2)²⁰ กล่าวคือการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจนี้ เป็นการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา ต่อเมื่อพนักงานควบคุมมีความเห็นว่า พยานหลักฐานที่ได้มานั้นยังไม่เพียงพอที่จะฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ เพื่อที่จะให้พนักงานตำรวจหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม จึงมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีโดยมีประกัน

โดยที่อำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจนี้เป็นอำนาจการพิจารณาดุลยพินิจแตกต่างกัน แยกพิจารณาได้ใน 2 กรณี คือ

- กรณีเป็นการจับโดยไม่มีหมายจับ ในกรณีนี้อำนาจการพิจารณามีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาเป็นอำนาจของพนักงานควบคุม ซึ่งมีอำนาจที่จะพิจารณาว่าผู้ต้องหาควรที่จะถูกควบคุมตัวหรือมีคำสั่งให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องนำตัวผู้ถูกจับมายัง Magistrates' Court ภายใน 24 ชั่วโมง เว้นแต่กรณีมีเหตุอันสมควรไม่อาจส่งตัวได้ทันเวลา

- กรณีเป็นการจับโดยมีหมายจับ ในกรณีนี้อำนาจในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาเป็นอำนาจของผู้พิพากษาท้องถิ่น (Magistrates)

5.1.2 การปล่อยตัวชั่วคราวจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาล

การปล่อยตัวชั่วคราวจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาลตามกฎหมายอังกฤษมีหลักเกณฑ์ การพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราวจำเลยที่ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณามีคำสั่งโดยพิจารณาได้จาก

- พิจารณาจากความรุนแรงของความผิดและการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี

- พิจารณาจากบุคลิกลักษณะส่วนตัว ประวัติการเคยกระทำความผิดมาก่อน หรือพฤติกรรมกรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

- พิจารณาจากข้อมูลก่อนการประกันตัวในครั้งนี่ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเคยได้รับการประกันตัวในคดีอื่นมาก่อนหน้านี้หรือไม่ หากมีผู้ต้องหาหรือจำเลยเคยหลบหนีระหว่างการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปหรือไม่

- พิจารณาจากน้ำหนักพยานหลักฐานในสำนวนคดี

²⁰ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ (2540) รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง สิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา หน้า 54-55 (ระบบออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2565 สืบค้นจาก <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1553675>

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจยื่นฟ้องต่อศาล Magistrates แล้ว จำเลยอาจยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ โดยการยื่นต่อศาล Magistrates แต่หากปรากฏว่า ศาล Magistrates ปฏิเสธมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว จำเลยมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวไปยัง The Crown Court โดย The Crown Court พิจารณาว่าจำเลยมีพฤติการณ์จะหลบหนี หรือจำเลยมีพฤติการณ์ข่มขู่พยานหรือลูกขุนหรือไม่ หาก The Crown Court ปฏิเสธมีคำสั่งไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวอีกครั้ง จำเลยก็สามารถอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวนี้ไปยัง The High Court ได้

5.1.3 รูปแบบการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาของประเทศ

อังกฤษ

รูปแบบการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาของประเทศอังกฤษตามกฎหมายอังกฤษได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ใน The Bail Act 1976 มาตรา 3 ซึ่งกฎหมายกำหนด ไม่ให้มีการเรียกหลักประกันในการอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว กล่าวคือ ให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน และปราศจากการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในการปล่อยตัวชั่วคราว เว้นแต่กรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าการปล่อยตัวชั่วคราวอาจทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรืออาจยุ่งเหยิงพยานหลักฐาน เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในคดี ซึ่งพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล ลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิด ข้อมูลเกี่ยวกับคนใกล้ชิด เป็นต้น ซึ่งกรณีศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ศาลอาจมีการกำหนดหลักประกันเพิ่มเติม หรืออาจกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติในขณะที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแทนการเรียกหลักประกันได้ เช่น

- กำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี
- กำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดอีกในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราว

นอกจากนี้ยังอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดี

- รายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีตำรวจสัปดาห์ละครั้งหรือวันละครั้ง
- ดำเนินการยึดหนังสือการเดินทาง
- กำหนดที่อยู่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย
- ห้ามติดต่อกับพยานสำคัญของโจทก์ หรือห้ามเข้าไปบริเวณถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์

พยานโจทก์

กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยได้มีการนำหลักทรัพย์มาวางไว้เป็นประกันต่อศาลนั้น เพื่อเป็นประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาตามกำหนดนัดนั้นตามกฎหมายของประเทศอังกฤษใน The Bail Act 1976 มาตรา 3 (5) ได้กำหนด ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไม่มาตามกำหนดนัด เงินหรือทรัพย์สินนั้นจะถูกริบทันที

นอกจากนี้แล้วใน The Bail Act 1976 มาตรา 4 ยังได้มีการบัญญัติถึง สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ว่า บุคคลผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ย่อมได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ไม่ว่าจะการประกันตัวในชั้น Magistrates Court, Crown Court หรือ High Court ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องให้คำรับรองมีลักษณะเป็นสัญญาให้ไว้ต่อศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจว่าตนจะ

ไปปรากฏตามที่กำหนด หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำรับรองดังกล่าวจะต้องเสียเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าปรับ

5.1.4 หลักประกันในการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

หลักประกันในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายอังกฤษ ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ใน The Bail Act 1976 มาตรา 358 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า โดยหลักแล้วไม่ให้มีการเรียกหลักประกัน ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คือ ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกันและไม่ต้องกำหนดเงื่อนไข เว้นแต่กรณีที่ศาลอาจเรียกหลักประกันได้ โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจหรือลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิดและข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด The Bail Act 1976 มาตรา 3 บัญญัติไม่ให้เรียกหลักประกันในการให้ประกันตัว กล่าวคือ ให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกัน ไม่ต้องมีนายประกันและไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขใด ๆ แต่ศาลพิจารณากำหนดเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล ก็มีอำนาจเรียกประกันได้โดยพิจารณาทางเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิด รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับคนใกล้ชิดหากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่ยังไม่พอใจในหลักประกันศาลอาจจะกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกันเพิ่มเติม หรืออาจกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว แทนการเรียกหลักประกัน เช่น

- วางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไม่ให้ผู้ได้รับการประกันตัวหลบหนี
 - วางเงื่อนไขไม่ให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว
 - วางเงื่อนไขไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน
 - ให้ไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจสัปดาห์หรือวันละครั้ง
 - ยึดหนังสือเดินทาง
 - กำหนดที่อยู่ให้ เช่น ให้อยู่กับบิดามารดา ให้แจ้งการย้ายที่อยู่ทุกครั้ง
- กำหนดเวลาออกจากบ้าน หรือกลับบ้าน
- ห้ามพูดคุยกับพยานสำคัญของโจทก์ ห้ามเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงกับถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์

5.1.5 หลักเกณฑ์การพิจารณากรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

หลักเกณฑ์การพิจารณากรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายอังกฤษ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาไว้ตาม The Bail Act 1976 SCHEDULE 1 ซึ่งได้บัญญัติ หลักเกณฑ์กรณีการไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ดังนี้

- เมื่อผู้ต้องหาเคยได้รับการประกันตัวในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจและได้หลบหนี
- เมื่อผู้พิพากษา Magistrate พิจารณาแล้วเห็นว่าควรส่งให้ Crown Court พิจารณา
- เมื่อจำเลยได้รับการพิจารณาและพิพากษาโทษแล้ว โดยผู้พิพากษา Magistrate หรือ Crown Court และจำเลยอยู่ในระหว่างอุทธรณ์คำพิพากษานั้น

นอกจากนี้แล้วตาม The Bail Act 1976 มาตรา 4 ยังได้บัญญัติต่อไปว่า ในกรณีที่ยังไม่ปล่อยตัวหรือถูกตัดสินว่ากระทำผิดในคดีที่มีโทษจำคุก จำเลยจะไม่ได้รับการประกันตัว หากเข้ากรณีหนึ่งกรณีใด คือ

- เมื่อปรากฏต่อศาลและกรณีมีเหตุควรเชื่อได้ว่า หากได้รับการปล่อยตัวแล้ว

(1) จำเลยจะหลบหนี

(2) จำเลยจะไปกระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างได้รับปล่อยตัวชั่วคราว

(3) จำเลยไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือกระทำการขัดขวางการดำเนินคดี

- ศาลต้องควบคุมตัวจำเลยไว้เพื่อประโยชน์สำหรับตัวจำเลยเอง หรือจำเลยเป็นผู้เยาว์ควรถูกขังไว้เพื่อประโยชน์แก่ผู้เยาว์เอง

- จำเลยถูกพิพากษาให้จำคุกในคดีอื่น

- ศาลเห็นว่าคดีนั้นได้พิจารณาไปแล้ว และระยะเวลาไม่เพียงพอที่จะพิเคราะห์เหตุตามข้อ (1)-(3) ได้

- จำเลยได้รับการประกันตัวไปในระหว่างพิจารณาและต่อมาไปถูกจับตัวอีกในคดีอื่น²¹

5.1.6 การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

กรณีเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขภายหลังการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ถือได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีตาม The Bail Act 1967 มาตรา 6 ศาลมีอำนาจที่จะออกหมายเรียกตัวจำเลยมาศาลได้ตาม The Bail Act 1967 มาตรา 7 (2) แต่ถ้าหากว่าจำเลยได้รับการประกันตัวเพื่อจะมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล แต่จำเลยหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลมีอำนาจที่จะออกหมายจับจำเลย เพื่อเป็นการป้องกันการฝ่าฝืนเงื่อนไขการประกันตัวเจ้าพนักงานตำรวจอาจจับกุมจำเลยซึ่งเชื่อว่าจะหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัดนี้ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เจ้าพนักงานตำรวจยังมีอำนาจในการจับตัวจำเลย ซึ่งต้องสงสัยด้วยเหตุผลว่าได้ฝ่าฝืนหรือเพียงแต่เชื่อว่า จะฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราว ด้วยเหตุนี้หากเป็นเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราวที่จำเลยจะต้องรายงานตัวที่สถานีตำรวจ แล้วไม่ได้ไปรายงานตัวตามกำหนดนัด จำเลยนั้นอาจจะถูกจับกุมตัวทันทีโดยไม่ต้องมีหมายจับได้ในกรณีที่ผู้ประกันแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นลายลักษณ์อักษรว่าจำเลยฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยตัวชั่วคราว และผู้ประกันประสงค์ที่จะถอนการประกันตัว จำเลยก็มีสิทธิที่จะถูกจับได้ทันทีเช่นกัน จำเลยซึ่งถูกจับจากการคาดการณ์หรือมีเหตุสงสัยว่าจะฝ่าฝืนเงื่อนไขการประกันจะต้องถูกนำตัวมายังศาล Magistrates' Court โดยเร็วบางกรณีเมื่อจับกุมแล้วจะต้องนำตัวส่งภายใน 24 ชั่วโมงหากกรณีศาล Magistrates' Court เห็นว่าจำเลยได้มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือมีเหตุสงสัยว่าจะหลบหนี อาจมีคำสั่งยกเลิกการปล่อยตัวชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราวเข้มงวดมากยิ่งขึ้นและกรณีเช่นนี้นอกจากจำเลยจะถูกจับเพื่อมาดำเนินคดีแล้ว จำเลยหรือผู้ประกันยังต้องถูกริบ

²¹ อารีย์พร กลั่นนุรักษ์ (2545) การปล่อยตัวชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 27

เงินหลักประกันที่วางไว้เป็นประกันในการขอลปล่อยตัวชั่วคราวด้วย และจำเลยจะไม่ได้รับการประกันตัวอีกต่อไป แม้ว่าจำเลยจะสามารถหาหลักประกันใหม่ได้ก็ตาม

ในขณะเดียวกันตาม The Bail Act 1967 มาตรา 6 ยังได้กำหนดความผิดฐานหลบหนีประกันไว้ ซึ่งกำหนดว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปแล้ว ไม่ปฏิบัติตามสัญญาประกัน กระทำผิดเงื่อนไข หรือไม่มาศาลตามกำหนดนัดโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรจะต้องรับผิดฐานหลบหนีประกันด้วยอีกฐานความผิดหนึ่งแต่หากการที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาประกัน กระทำผิดเงื่อนไข หรือไม่มาศาลตามกำหนดนัดโดยมีเหตุอันสมควร หากต่อมาภายหลังปรากฏว่าสามารถปฏิบัติตามสัญญาประกันดังกล่าวได้ แต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่ปฏิบัติตามก็ถือว่ามีความผิดฐานหลบหนีประกันเช่นกัน

ความผิดฐานหลบหนีประกันตาม The Bail Act 1967 มาตรา 6 นี้ เป็นความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังคงต้องรับผิดต่อไป แม้ว่าคดีหลักที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ประกันตัวไปนั้น ศาลจะพิพากษาให้พ้นจากความผิดในคดีไปแล้วก็ตาม

The Bail Act 1967 มาตรา 6 เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์วิธีการไว้ 3 วิธี อันจำเลยอาจถูกฟ้องและถูกลงโทษสำหรับความผิดอันเกิดจากการหลบหนีประกัน คือ

- จำเลยจะถูกพิจารณาคดี ในความผิดฐานหลบหนีประกันและถูกลงโทษจำคุกสูงถึง 3 เดือน ปรับ 2,000 ปอนด์ หรือทั้งจำและปรับ

- ภายหลังการพิจารณาคดีในความผิดฐานหลบหนีประกันตามมาตรา 6 อาจส่งตัวผู้ต้องหา ไปยัง Crows Court เพื่อลงโทษ หากว่า

(1) พิจารณาเห็นเป็นการสมควร

(2) ศาลได้ส่งตัวผู้ต้องหาไปเพื่อการพิจารณาในส่วนของความผิดตามฟ้องซึ่ง Crows Court จะเป็นผู้พิจารณาลงโทษผู้ต้องหานั้น ทั้งโทษที่เป็นการหลบหนีประกันและโทษที่เกิดจากความผิดในคดีนั้น ซึ่งอำนาจของ Crows Court ในการลงโทษ คือ ลงโทษจำคุก 12 เดือน และหรือปรับโดยไม่จำกัดวงเงิน

(3) การผิดสัญญาประกันในศาล Crows Court เป็นเสมือนการดูหมิ่นหรือการละเมิดอำนาจศาลผู้พิพากษาของ Crows Court จะดำเนินคดีกับจำเลยโดยการไต่สวน จะเป็นทั้งแบบที่เป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ ผู้พิพากษาจะใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในการดำเนินคดีตามที่เห็นว่าเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย

5.2 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อพูดถึงการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ย่อมต้องทราบกระบวนการยุติธรรมทางศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเสียก่อน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกามีลักษณะและรูปแบบเฉพาะกล่าวคือเป็นระบบ Dual Sovereignty ซึ่งมีการแยกอำนาจในการดำเนินคดีระหว่างรัฐบาลกลางหรือสหพันธรัฐ (Federal System) และมลรัฐ (State System) ออกจากกัน ที่เรียกว่าเป็นระบบ Dual Sovereignty เนื่องจากทั้งรัฐบาลกลางและมลรัฐ มีอำนาจในการพิจารณาจำเลยในการกระทำเดียวกัน หากการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลางและกฎหมายของแต่ละมลรัฐระบบศาลใน

ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีลักษณะเป็นระบบ Dual-Court System คือศาลระดับสหพันธรัฐ (Federal Court) และศาลระดับมลรัฐ (State Court) การจัดระบบศาลในประเทศสหรัฐอเมริกานี้มีที่มาจากตั้งแต่สมัยประเทศต่าง ๆ (รัฐต่าง ๆ) รวมตัวและร่วมกันจัดตั้งประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยความต้องการที่จะคงไว้ซึ่งอำนาจในการตรากฎหมายและอำนาจ²²

สาเหตุที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบศาลสองประเภทก็เนื่องจากรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก่อตั้งการปกครองแบบสหพันธรัฐ (federalism) ขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา การปกครองแบบสหพันธรัฐ หมายถึง มีการแบ่งแยกอำนาจการปกครองออกเป็นสองส่วนโดยรัฐบาลกลางและการปกครองโดยรัฐบาลมลรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้มอบอำนาจบางประการให้แก่รัฐบาลกลาง ขณะเดียวกันก็มีการสงวนอำนาจส่วนที่เหลือให้แก่มลรัฐ ในส่วนของรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางย่อมมีอำนาจสูงสุดสำหรับอำนาจที่มอบให้แก่รัฐบาลกลางโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ในขณะที่มลรัฐก็ยังคงมีอำนาจสูงสุดในเรื่องต่าง ๆ ที่สงวนไว้กับมลรัฐ ความมีอำนาจสูงในเรื่องต่าง ๆ ของการปกครองของแต่ละฝ่ายเรียกว่า การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย ซึ่งหมายความว่า การปกครองแต่ละฝ่ายมีอำนาจอธิปไตยโดยสิทธิของตนเอง ทั้งรัฐบาลกลางและรัฐบาลมลรัฐต่างก็มีความจำเป็นต้องมีระบบศาลของตนเองเพื่อปรับใช้กฎหมายและตีความกฎหมาย ดังนั้นรัฐธรรมนูญของรัฐบาลกลาง และรัฐธรรมนูญของมลรัฐจึงได้มีการกำหนดเขตอำนาจของศาลของตนเองไว้ตามรัฐธรรมนูญของรัฐบาลกลางได้กำหนดให้รัฐสภา (Congress) มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่จะบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย ศาลมลรัฐย่อมไม่มีเขตอำนาจเหนือคดีล้มละลาย ในทำนองเดียวกัน รัฐธรรมนูญของรัฐบาลกลางไม่ได้บัญญัติให้รัฐบาลกลางมีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ศาลรัฐบาลกลางย่อมไม่มีอำนาจเหนือคดีหย่าร้าง ทั้งสองกรณีเป็นการชี้ให้เห็นถึงเหตุผลของการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องมีศาลสองระบบ โดยศาลรัฐบาลกลางจะดำเนินการกับประเด็นข้อกฎหมายที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้แก่ฝ่ายต่าง ๆ โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย โดยขณะที่ศาลมลรัฐจะดำเนินการกับเรื่องต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญสหรัฐไม่ได้มอบให้แก่รัฐบาลกลางหรือที่สงวนไว้เป็นของมลรัฐ ซึ่งข้อแตกต่างของโครงสร้างระหว่างศาลรัฐบาลกลางและศาลมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้²³

- ศาลรัฐบาลกลาง แบ่งออกเป็นสองประเภท

(1) ศาลรัฐบาลกลางประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ ศาลตามมาตราสามของรัฐธรรมนูญสหรัฐ เป็นศาลที่ได้รับมอบอำนาจตามมาตราสามของรัฐธรรมนูญสหรัฐ ศาลตามมาตราสามของรัฐธรรมนูญสหรัฐ ได้แก่

- ศาลชั้นต้นรัฐบาลกลางสหรัฐ (U.S. District Court) ศาลชั้นต้นสหรัฐอเมริกามีจำนวนทั้งสิ้น 94 ศาล ในแต่ละมลรัฐจะต้องมีศาลชั้น สหรัฐอย่างน้อยหนึ่งศาล มลรัฐใหญ่ ๆ อย่างเช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มี 4 ศาล ศาลชั้นต้น สหรัฐแต่ละศาลมีผู้พิพากษาตั้งแต่ 2 คน

²² จุลินิติ ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552 : การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา หน้า 47 สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2565 จาก https://www.senate.go.th/document/Ext859/859690_0001.PDF

²³ มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ระบบศาลประเทศสหรัฐอเมริกา สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2565 จาก [http://old-book.ru.ac.th/e-book/LW454\(51\)/LW454-6.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/LW454(51)/LW454-6.pdf)

ถึง 28 คน ศาลชั้นต้นสหรัฐเรียกกันว่า Trial Court หรือศาลที่มีเขตอำนาจเบื้องต้น (original jurisdiction) ซึ่งหมายความว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลกลางจะต้องฟ้องยังศาลชั้นต้นรัฐบาลกลาง ศาลชั้นต้นรัฐบาลกลางมีอำนาจ พิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา โดยมีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาข้อกฎหมายและลูกขุน เป็นผู้ชี้ขาดข้อเท็จจริง

- ศาลอุทธรณ์สหรัฐ (U.S. Circuit Courts of Appeal) สหรัฐอเมริกามีศาลอุทธรณ์สหรัฐ จำนวน 13 ศาล โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 12 เขต แต่ละเขตมีศาลอุทธรณ์สหรัฐ 1 ศาล

- ศาลสูงสหรัฐ (U.S. Supreme Court) ศาลสูงสหรัฐถือเป็นศาลสูงสุดของระบบศาลสหรัฐ มีผู้พิพากษาทั้งสิ้น 9 คน ผู้พิพากษาศาลสูงสหรัฐแต่ละคนมีคำแนะนำชื่อว่า Justice ประกอบด้วยประธานศาลสูง หนึ่งคนซึ่งเรียกว่า Chief Justice ในขณะที่ผู้พิพากษาศาลสูงอีก 8 คนเรียกว่า Associate Justice ศาลสูงสหรัฐตั้งอยู่ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. คู่ความที่ไม่พอใจคำตัดสินของศาล อุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐ อาจอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสหรัฐ การจะอุทธรณ์ ไปยังศาลสูงสหรัฐคู่ความต้องยื่นคำขอด้วย Writ of Certiorari ศาลสูงจะเป็นผู้พิจารณา เองว่าจะรับคดีนั้นไว้พิจารณาหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่ามีความผิดที่จะรับคดีนั้นไว้พิจารณาก็ เรียกว่า Certiorari Granted หากศาลสูงไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณาจะเรียกว่า Certiorari Denied ในแต่ละปีจะมีคดีที่ขอให้ศาลสูงพิจารณาถึงประมาณ 7000 คดี แต่ศาลสูงจะรับ ไว้พิจารณาประมาณ 100 ถึง 150 คดีเท่านั้น การที่ศาลจะอนุญาตให้ฟ้องคดียังศาลสูงได้ จะต้องเป็นผู้พิพากษาศาลสูง 4 คน เห็นพ้องต้องกันที่จะรับคดีนั้นไว้พิจารณา ศาลสูงมีเขต อำนาจเบื้องต้นที่จะรับคดีไว้พิจารณาโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านศาลชั้นต้นหรืออุทธรณ์ มาก่อน ซึ่งเรียกว่า Original Jurisdiction ซึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับเอกอัครราชทูต ทูตานุทูต และกงสุล หรือคดีที่พิพาทกันระหว่างมลรัฐ

(2) ศาลพิเศษ อีกสองประเภท คือ

- U.S. Courts of Claims เป็นศาลที่อยู่ในกรุงวอชิงตัน ดี. ซี. เป็นศาลสำหรับฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาลสหรัฐ

- U.S. Courts of International Trade เป็นศาลตั้งอยู่ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นศาลที่ดำเนินคดีเกี่ยวกับภาษีศุลกากร และข้อพิพาทเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ

ประการต่อเป็นศาลพิเศษเพราะไม่ได้เป็นศาลที่มีเขตอำนาจทั่วไป ศาลที่มี เขตอำนาจทั่วไป หมายถึงศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีได้เกือบทุกประเภท ผู้พิพากษาตามมาตราสามของรัฐธรรมนูญสหรัฐมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โดยศาลรัฐบาลกลางประเภทที่สอง ได้แก่ ศาลที่ตั้งขึ้นโดยรัฐสภา ศาลต่าง ๆ ได้แก่

- ศาลมาจิสเตรท (Magistrate Court) ผู้พิพากษาเหล่านี้ดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งบางประเภท ซึ่งมักจะได้รับความยินยอมของคู่ความ

- ศาลล้มละลาย (Bankruptcy Courts) เป็นศาลที่ดำเนินคดีล้มละลาย

- ศาลอุทธรณ์ทหาร (U.S. Court Military Appeals) เป็นศาลอุทธรณ์สูงสุดที่ฟังอุทธรณ์ได้สำหรับคดีต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายทหาร

- ศาลภาษี (U.S. Tax Court) เป็นศาลที่ดำเนินคดีที่มีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการชำระภาษีบกพร่อง

- ศาลอุทธรณ์ทหารผ่านศึก (U.S. Court of Veterans' Appeals) เป็นศาลสำหรับดำเนินคดีการปฏิเสธสิทธิประโยชน์ของทหารผ่านศึก

ผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้พิพากษาต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ในตำแหน่งตามเวลาที่กำหนดไว้ซึ่งส่วนมากได้แก่ 15 ปี ศาลมาจิสเตรทและศาลล้มละลาย สังกัดอยู่กับ District Court ศาลอุทธรณ์ทหาร ศาลภาษี และศาลอุทธรณ์ทหาร

โดยศาลรัฐบาลกลางมีเขตอำนาจของศาลรัฐบาลมีการกำหนดไว้ในมาตรา 3 ข้อ 2 ของรัฐธรรมนูญสหรัฐ ศาลรัฐบาลกลางจึงมีอำนาจพิจารณาคดี 2 ประการเท่านั้น คือ

1. คดีที่พิพาทกันระหว่างพลเมืองต่างมลรัฐ ศาลรัฐบาลกลางมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งที่พิพาทกันระหว่างพลเมืองต่าง มลรัฐ และทุนทรัพย์ที่พิพาทกันเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายรัฐบาลกลางกำหนดไว้ ซึ่ง ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ 75,000 เหรียญ คดีประเภทนี้เมื่อมาสู่ศาลรัฐบาลกลาง ศาลรัฐบาลกลางต้องนำกฎหมายมลรัฐมาปรับใช้กับคดี เหตุที่ให้คดีประเภทฟ้องยังศาลรัฐบาลกลาง ได้ก็เนื่องคู่ความเป็นพลเมืองต่างมลรัฐกับและทุนทรัพย์ที่พิพาทก็เป็นจำนวนมาก เขตอำนาจของศาลรัฐบาลกลางในกรณีนี้มีชื่อเรียกว่า diversity jurisdiction

2. คดีที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐบาลกลาง (federal question) คดีอีกประเภทหนึ่งที่เข้ามาสู่ศาลรัฐบาลกลาง ได้แก่ คดีที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับ กฎหมายรัฐบาลกลางกัน ได้แก่ รัฐธรรมนูญสหรัฐ สนธิสัญญาที่ได้มีการให้สัตยาบันแล้ว (ratified treaty) และกฎหมายที่ตราขึ้นโดยรัฐบาลกลาง คดีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายเหล่านี้ถือเป็นอำนาจแต่เพียงผู้เดียวของศาลรัฐบาลกลางจะทำการพิจารณาซึ่ง รวมถึง

- คดีที่พิพาทกันระหว่างมลรัฐ เช่นพิพาทกันในเรื่องเขตแดนมลรัฐ
- คดีที่เกี่ยวข้องกับเอกอัครราชทูต และเจ้าหน้าที่ระดับสูงอื่น ๆ
- ความผิดต่อรัฐบาลกลาง ได้แก่ ความผิดทางอาญาที่กำหนดหรือระบุไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐ หรือความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่รัฐบาลกลางตราขึ้นมา ความผิดต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ความผิดฐานกบฏต่อรัฐบาลสหรัฐ โจรสลัด (piracy) การปลอมแปลง (counterfeiting) ความผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ความผิดต่อกฎหมายที่รัฐบาลกลางตราขึ้นมา เพื่อควบคุมการค้าระหว่างมลรัฐ เป็นต้น

- คดีล้มละลายได้แก่ คดีที่เกิดจากการที่บุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลหลุดพ้นจากหนี้ การฟื้นฟูกิจการหรือสั่งให้ ล้มละลายเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ของบุคคลผู้ล้มละลาย

- คดีกฎหมาย สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า

- ระบบศาลมลรัฐ ศาลมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปจนยากที่จะกล่าวได้ว่ามีความคล้ายคลึงกัน แต่มลรัฐส่วนมากจะแบ่งศาลออกเป็น 3 ลำดับชั้น ได้แก่

1. ศาลชั้นต้นแบ่งออกเป็น

1.1 ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจทั่วไป เป็นศาลที่สำคัญที่สุดของระบบศาลมลรัฐ มีหน้าที่ พิจารณาคดีที่อยู่นอกเขตอำนาจของศาลที่มีเขตอำนาจอันจำกัด คดีที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้นที่มี เขต

อำนาจทั่วไป ได้แก่ คดีแพ่งและคดีอาญา การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ ทั่วไป จะมีผู้พิพากษาเพียง 1 คน ซึ่งมักจะพิจารณาคดีร่วมกับคณะลูกขุน ในกรณีเช่นนี้ ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ตัดสินประเด็นข้อกฎหมาย ในขณะที่คณะลูกขุนจะเป็นผู้ชี้ขาด โยเป็นศาลเซอร์คิต (Circuit Court) ศาลซูเพียเรียร์ (Superior Court) และศาลคอมมอน พลีส (Court Common Pleas)

1.2 ศาลมลรัฐชั้นต้นที่มีเขตอำนาจอันจำกัด เป็นศาลที่ดำเนินการเกี่ยวกับคดีพิเศษเพียง บางประเภทเท่านั้น ศาลเหล่านี้มักจะตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับศาลเคาน์ตี (County Court) ปกติศาลประเภทนี้จะพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาหนึ่งคนโดยไม่มีคณะลูกขุนร่วมพิจารณาคดี ด้วย ตัวอย่างศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจอันจำกัด ได้แก่

- ศาลโพรเบท (Probate Court) ศาลโพรเบทมีหน้าที่ดำเนินการคดีมรดกของผู้ตายที่ตายไปแล้ว ว่าได้มีการจัดการทรัพย์สินมรดกตามข้อกำหนดในพินัยกรรมหรือไม่อย่างไร ในกรณีผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ศาลโพรเบทจะเป็นผู้ดูแลว่าได้มีการแบ่งมรดก ของผู้ตายตามกฎหมายอย่างไรหรือไม่

- ศาลครอบครัว (Family Court) ศาลครอบครัวมีหน้าที่ดำเนินการเรื่องการรับบุตรบุญธรรม การยกเลิกการสมรส การหย่า ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา การปกครอง การอุปการะบุตร เป็นต้น

- ศาลจราจร (Traffic Court) ศาลจราจรมีหน้าที่ดำเนินคดีการละเมิดกฎหมาย จราจร

- ศาลเยาวชน ศาลเยาวชนมีหน้าที่ดำเนินการคดีเด็กที่ประพฤติผิดกฎหมายที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เช่น 18 ปี หรือ 21 ปี เป็นต้น

- ศาลเรียกค่าเสียหายเล็กน้อย (Small Claim Court) เป็นศาลที่ดำเนินคดี ระหว่างเอกชนกับเอกชนที่มีทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อย เช่น คดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5000 เหรียญ

- ศาลเทศบาล (Municipal Court) ศาลนี้ปกติจะดำเนินคดีที่เป็นการกระทำผิด ข้อบัญญัติเมือง (City Ordinances)

2. ศาลอุทธรณ์ ศาลที่อยู่ระหว่างศาลชั้นต้นและศาลสูงสุดในแต่ละมลรัฐ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ แต่ก็ไม่หมายความว่าทุกมลรัฐจะมีศาลอุทธรณ์ คู่ความที่ไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ย่อมสามารถอุทธรณ์คดีของตนเองไปยังศาลอุทธรณ์ ยกเว้นจำเลยในคดีอาญาที่ ศาลชั้นต้นตัดสินว่าไม่มีความผิด การอุทธรณ์คดีถือเป็นสิทธิซึ่งหมายความว่าศาลอุทธรณ์ ต้องรับคดีไว้พิจารณา ศาลอุทธรณ์จะพิจารณาข้อผิดพลาดเฉพาะประเด็นข้อกฎหมาย หรือประเด็นวิธีพิจารณาความแห่งคดีเท่านั้น ปกติศาลอุทธรณ์จะไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง แห่งคดีที่ได้ชี้ขาดแล้วในศาลชั้นต้น และไม่มีการสืบพยานใด ๆ ทั้งสิ้น ศาลอุทธรณ์โดย ปกติจะพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษา 2 หรือ 3 คน

3. ศาลสูงของมลรัฐ ทุกมลรัฐจะต้องมีศาลสูงสุดหนึ่งศาล ซึ่งมีชื่อว่าศาลซูพรีมคอร์ท (Supreme Court) ในมลรัฐแมริแลนด์ (Maryland) ศาลสูงสุดมีชื่อเรียกว่า Court of Appeal ในมลรัฐที่มีศาล อุทธรณ์อยู่ในระดับกลาง ศาลสูงสุดมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจในการรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ ก็ได้ ในกรณีที่มีมลรัฐใด ไม่มีศาลอุทธรณ์อยู่ในระดับกลาง การอุทธรณ์คดีไปยังศาลสูงสุด ถือเป็นสิทธิซึ่งหมายความว่าศาลสูงสุดต้องรับคดีไว้พิจารณาเสมอ คดีที่อุทธรณ์ไปยังศาล สูงสุดจะเป็น

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อผิดพลาดของการปรับใช้ข้อกฎหมายเท่านั้น ศาลสูงบางมลรัฐมีอำนาจเบื้องต้น (original jurisdiction) เหนือคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการ กำหนดเขตเลือกตั้ง ศาลสูงแต่ละมลรัฐ มีผู้พิพากษาตั้งแต่สามคนถึงเก้าคน

ซึ่งเขตอำนาจของศาลมลรัฐ โดยหลักการศาลมลรัฐมีเขตอำนาจเหนือคดีชนิดที่ไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจของ ศาลรัฐบาลกลาง ศาลมลรัฐมีลักษณะเป็นศาลคอมมอนลอว์ (common law court) ซึ่ง หมายความว่านอกจากศาลจะมีอำนาจในการตีความตัวบทกฎหมายแล้ว ศาลยังมีอำนาจ ในการสร้างกฎหมายได้ด้วย หากกรณีนั้น ๆ ไม่มีกฎหมายที่กำหนดขึ้นโดยรัฐสภา เพื่อให้ การเยียวยาแก่ปัญหาทางกฎหมายเฉพาะกรณี คดีต่าง ๆ ตามกฎหมายมลรัฐที่อยู่ในเขต อำนาจของศาล มลรัฐ ได้แก่ กฎหมายกรณีดังต่อไปนี้

- คดีที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมลรัฐ เป็นคดีที่เกี่ยวกับการตีความรัฐธรรมนูญมลรัฐ
- ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญามลรัฐ ได้แก่ ความผิดที่กำหนดขึ้นโดย รัฐธรรมนูญของมลรัฐ หรือกฎหมายอาญาของมลรัฐ ความผิดต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคน ตาย ความผิดฐานลักทรัพย์ทั่วไป ความผิดฐานลักทรัพย์ในเคสสถาน ในเวลาค่าคืน การทำให้เสีย ทรัพย์ เป็นต้น

- คดีละเมิด เป็นการกระทำละเมิดทางแพ่งอันเป็นเหตุให้มีการฟ้องเรียก ค่าเสียหาย

- กฎหมายว่าด้วยสัญญา เป็นกฎหมายว่าด้วยข้อตกลงระหว่างบุคคล 2 คน หรือ มากกว่า 2 คน ที่สามารถบังคับได้ตามกฎหมาย

- คดีโพรบเท (Probate) เป็นเรื่องการพิสูจน์พินัยกรรมว่ามีความสมบูรณ์จน เป็นที่ พอใจแก่ศาล การจัดสรรทรัพย์สินมรดกของผู้ตายตามข้อกำหนดในพินัยกรรม หรือ เป็นกระบวนการ จัดสรรทรัพย์สินมรดกของผู้ตายตามกฎหมายมลรัฐ ในกรณีที่ผู้ตายเสียชีวิต โดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้

- กฎหมายครอบครัว คือกฎหมายที่เกี่ยวกับการสมรส การหย่า การรับบุตร บุญ ธรรม การปกครองและการอุปการะเลี้ยงดูเด็ก และความสัมพันธ์ในครัวเรือนอื่น ๆ

- ซื่อขาย เป็นกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ในทางพาณิชย์²⁴

เมื่อทราบถึงรูปแบบของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรม ในเชื่อมโยงการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วนั้น โดยประการต่อมาก็ต้องทราบถึง วิวัฒนาการของการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย เดิมการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือ จำเลยของประเทศสหรัฐอเมริกามีวิวัฒนาการมาจากประเทศอังกฤษซึ่งแต่เดิมนั้นประเทศ สหรัฐอเมริกาเป็นเมืองอาณานิคมของประเทศอังกฤษ ก็ย่อมได้รับแนวความคิดจากประเทศอังกฤษ เช่นกัน โดยช่วงแรกการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยถือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกันกับ ผู้ต้องหาหรือจำเลย ภายหลังที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศอิสรภาพในปี ค.ศ.1776 ได้มีการพัฒนา ระบบการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยใหม่ โดยมีการเปลี่ยนลักษณะสัญญาประกันที่ผู้ประกันต้อง รับผิดชอบผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่ตนประกันไว้เช่นอย่างกฎหมายประเทศอังกฤษ มาเป็นการ ถูกริบเงินหรือหลักทรัพย์ที่นำมาวางเป็นประกันแทน และในเรื่องของความสัมพันธ์ของผู้ประกันกับ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่แต่เดิมต้องมีความสัมพันธ์กันนั้นด้วยบริบทความเจริญก้าวหน้า และความ

²⁴ เรื่องเดียวกัน

กว้างขวางของอาณาเขต ความหลากหลายทางเชื้อชาติของประชากรที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่ตลอดเวลา ระบบการประกันตัวในเวลาต่อมาจึงไม่อาจอาศัยหลักความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ทำให้เกิดระบบการประกันตัวโดยนายประกันอาชีพเข้ามามีบทบาทมากขึ้น²⁵ โดยการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 ได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการห้ามเรียกหลักประกันเกินสมควรไว้ แต่กลับไม่ได้บัญญัติในเรื่องของสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าเดิมทีประชาชนของสหรัฐอเมริกาเป็นชาวอังกฤษ ซึ่งให้ความเคารพสิทธิเสรีภาพ เป็นอย่างสูง แนวความคิดเรื่องสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในจิตใจและวิญญูณของพลเมืองไปโดยปริยาย ไม่จำเป็นต้องได้มีการบัญญัติรับรองไว้อีกครั้ง โดยได้มีบทบัญญัติว่า “ให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาในกรณีที่มีการจับกุม ในคดีอาญาทุกคดี เว้นแต่คดีนั้นมีโทษถึงประหารชีวิต แต่ทั้งนี้ศาลยังอาจมีดุลยพินิจในการพิจารณาให้ประกันตัวในคดีที่มีโทษประหารชีวิตดังกล่าวนี้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของพฤติการณ์แวดล้อม และพยานหลักฐานของความผิด ประกอบการพิจารณา” โดยสภากรองเกรสสหรัฐอเมริกา (United States Congress) ได้กำหนดบทบัญญัติไว้ใน Judiciary of Act 1789 ซึ่งเป็นการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจตุลาการ²⁶

จากแนวความคิดนี้ นำมาซึ่งการวางรากฐานของทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวของประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันไว้ 3 ประการ ดังนี้

- การพิจารณาการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มีวัตถุประสงค์มุ่งแต่เพียงว่าผู้กระทำความผิดจะต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาลตามเงื่อนไขที่ว่าจำเลยจะต้องให้คำรับรองจนกว่าจะเป็นที่พอใจว่าจะมาศาลตามกำหนดนัดได้ และยินยอมที่จะรับโทษถ้าพบว่ากระทำความผิดจริง โดยต้องมีสัญญาประกัน หรือมีการวางเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นหลักประกันเพิ่มขึ้น ซึ่งหากผิดสัญญาประกันต้องถูกริบเงินนั้น

- แม้จำเลยบางคนมีแนวโน้มที่จะหลบหนี ก็ยังคงมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

- จำนวนเงินประกันต้องไม่กำหนดสูงกว่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยต้องมีการกำหนดจำนวนเงินประกันให้มีความเหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงภัยจากการที่จำเลยจะหลบหนี หรือเพียงเพื่อให้จำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัด²⁷

ในทางปฏิบัติ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน ไม่มีหลักประกัน จะไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แม้ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน หรือประกอบอาชีพแน่นอนก็ตาม สหรัฐอเมริกาจึงมีหลักเกณฑ์ในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยสอดคล้องกับปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่สามารถปล่อยตัวชั่วคราวได้จาก

²⁵ สุขุมลย์ สุโขบล, “การประกันในชั้นสอบสวน : ศึกษาในแง่การใช้ดุลพินิจเจ้าพนักงานในทางปฏิบัติ วิเคราะห์ตามแนวทางสังคมศาสตร์” หน้า 36

²⁶ ธง สี่พี่น้องธรรม “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา” วารสารอัยการ 2, 20(สิงหาคม 2522) : หน้า 78-79

²⁷ อรรถาญ อยู๋บำรุง (2546) ผลกระทบของกระแสสังคมต่อปัญหาการมีคำสั่งให้ประกันตัวผู้ต้องหา วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 23

- ปลอ่ยตัวชั่วคราวกรณีปรากฏตัวต่อศาลครั้งแรก ภายหลังตรวจสอบถิ่นที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และรายละเอียดอื่น ๆ ประกอบ

- ปลอ่ยตัวชั่วคราวโดยคำรับรองของผู้ต้องหาหรือจำเลย อันเป็นหลักการที่ คຸ້มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างแท้จริง

- ปลอ่ยตัวชั่วคราวโดยคำรับรองของบุคคลที่สาม

- ปลอ่ยตัวชั่วคราวโดยการหักเงินประกันที่วางไว้ต่อศาลร้อยละ 10 เพื่อเป็น ค่าธรรมเนียมศาล หากจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาล แต่หากจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัด ศาลจะริบ เงินประกันทั้งหมดเต็มตามสัญญาประกัน

ดังนั้น การปลอ่ยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงมีได้ในหลายรูปแบบ อันได้แก่ การปลอ่ยตัวโดยไม่มีหลักประกัน การปลอ่ยตัวโดยมีเงื่อนไข การปลอ่ยตัวโดยไม่มีหลักประกัน แต่มี การทำสัญญาประกัน มีผลให้ถูกปรับเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัดการประกันตัว ด้วยเงินสด การประกันโดยการวางเงินมัดจำโดยวางเงินสดเป็นมัดจำในอัตราร้อยละ 10 ของราคา ประกัน และการประกันตัวโดยใช้บุคคลประกันปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลอ่ยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยของประเทศสหรัฐอเมริกา มีด้วยกันหลายฉบับ ได้แก่²⁸

- รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 ได้บัญญัติรับรองสิทธิ การปลอ่ยชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติหลักเกณฑ์ ในเรื่องนี้ไว้ว่า การเรียกประกันสูงเกินควรนั้น ไม่อาจกระทำได้ โดยที่กฎหมายมิได้บัญญัติให้ เป็นสิทธิในการประกันตัวไว้โดยชัดเจน และมีได้บัญญัติว่าการเรียกประกันอย่างไรเป็นการเรียกสูงเกิน ควร ศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าวิธีการที่เหมาะสม คือ การกำหนดจำนวนเงินอัน จำเป็นเพื่อที่จะแน่ใจว่าจำเลยจะมาศาลตามกำหนดนัด ซึ่งเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะกำหนดวงเงิน ประกันดังกล่าวนี้

- The Judiciary Act 1789 ตามมาตรา 33 วางหลักเกณฑ์เรื่องสิทธิในการปลอ่ย ตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ว่า การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องมีทุกคดียกเว้นคดีที่มีระวางอัตราโทษประหารชีวิต กล่าวคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมในความผิดที่มี อัตราโทษไม่ถึงขั้นประหารชีวิตจะต้องได้รับการปลอ่ยตัวชั่วคราวทุกกรณี แต่หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษ ประหารชีวิตด้วย ศาลก็ยังคงมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการพิจารณาให้ประกันตัว โดยพิจารณาถึงลักษณะ พฤติกรรมแวดล้อม และพยานหลักฐานของความผิดประกอบการมีคำสั่ง

- The Federal Bail Reform Act 1984 ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการ ปลอ่ยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ว่า หากบุคคลใดถูกกล่าวหากระทำความผิด มาปรากฏตัวต่อหน้าผู้พิพากษา ผู้พิพากษานั้นจะต้องให้มีการปลอ่ยชั่วคราวนั้น บนพื้นฐานการ ยอมรับในสถานะบุคคล หรือหลักประกันในจำนวนเงินที่ศาลกำหนด เว้นแต่ผู้พิพากษาเห็นว่าการ ปลอ่ยตัวชั่วคราวนั้นจะทำให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือชุมชน ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขอย่าง

²⁸ พชรมณท์ ภูมิสถิต (2557) ปลอ่ยตัวชั่วคราว : ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และ กฎหมายจารีตประเพณีกับกฎหมายไทย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 64-66

หนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกัน เพื่อความมั่นใจว่าบุคคลนั้นจะมาตามกำหนดนัด และไม่กระทำการอันเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือชุมชนได้

- The Federal Bail Reform Act 1984 วางหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราวไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ศาลจะต้องไม่ใช่เงื่อนไขทางการเงินเป็นตัวกำหนดในการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาก่อนการพิจารณาคดีของศาล หากจำเลยที่มีฐานะยากจนมาศาลตามกำหนดนัด ตามเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง แต่จำเลยกลับต้องถูกคุมขังเนื่องจากศาลวางเงื่อนไขทางการเงิน ทำให้จำเลยไม่สามารถนำเงินมาวางประกันตัวได้ ถือเป็นข้อจำกัดเกินสมควร ไม่อาจกระทำได้

จากการวางหลักเกณฑ์ต่างในรูปแบบของกฎหมายสำหรับหลักประกันในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา มีด้วยกันทั้งหมด 3 ประเภท คือ เงินสด หรือกรณีการวางหลักทรัพย์อื่นประกอบและการจ้างนายประกัน ซึ่งรูปแบบของการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้น พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

- การปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน หรือที่เรียกว่า Release on recognizance หรือ ROR หรือ RO คือ การปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องมีการประกันตัว ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จะมีการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว เพียงแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้สัญญาว่าจะมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัดเท่านั้น

- การปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข Conditional release กรณีนี้ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้โดยการกำหนดเงื่อนไข อันไม่ใช่เงื่อนไขที่เป็นการเรียกเงินประกันไว้ เช่น กำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องมารายงานตัวต่อสถานที่ที่กำหนดไว้สัปดาห์ละครั้ง หรือการห้ามเข้าไปในบริเวณหรือเขตแดนของผู้เสียหายหรือพยานในคดี เป็นต้น

- การปล่อยตัวชั่วคราวโดยใช้ Unsecured bonds คือ การปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน กรณีนี้ไม่จำเป็นต้องใช้เงินแต่จะมีผลให้ถูกปรับหากจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัด

- การปล่อยตัวชั่วคราวโดยใช้เงินสด Cash bonds จำเลยต้องวางหลักประกันทั้งหมดด้วยเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นประกอบ

- การปล่อยตัวชั่วคราวโดยการวางเงินมัดจำ Deposit bond โดยจำเลยจะต้องวางเงินสดในอัตราร้อยละ 10 ของราคาประกันที่ศาลกำหนดไว้

จำเลยส่วนมากแล้ว จะไม่มีทรัพย์สินมาเป็นประกัน ดังนั้นจำเลยจึงมักหันไปหานายประกันอาชีพเป็นที่มาของธุรกิจที่หากินกับความเดือดร้อนของคนอื่น ซึ่งเป็นบุคคลที่รับว่าจะวางทรัพย์สินของตนเป็นหลักประกันให้แลกกับการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติชำระค่าตอบแทน ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ยากจนก็ยังคงได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันเพียงเพราะเงินหรือทรัพย์สินอยู่ดี จะจัดหาหลักทรัพย์มาวางเป็นประกันต่อศาลในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว โดยการคิดค่าตอบแทนโดยมากจะอยู่ที่อัตราร้อยละ 10 ของหลักประกันตามที่ศาลกำหนด การยึดหลักประกันจะเกิดขึ้นต่อเมื่อจำเลยไม่ได้มาศาลตามกำหนดนัดและศาลมีคำสั่งปรับนายประกันตามสัญญา กรณีดังกล่าวหากเป็นจำเลยซึ่งได้รับการประกันตัว โดยนายประกัน นายประกันนั้นหรือตัวแทนนายประกันจะมีอำนาจเต็มตามกฎหมายในการที่จะติดตามตัวจำเลยมาส่งศาลได้ ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่นายประกันอาชีพยังได้ประโยชน์จากการปล่อยให้ผู้ต้องหาถูกจับใหม่ เพื่อที่ตนจะได้

ค่าธรรมเนียมจากการขอประกันตัวอีกครั้ง จนธุรกิจนายประกันอาชีพกลายเป็นธุรกิจที่ทาการไรมากมายมหาศาล (หลายพันล้านเหรียญต่อปี) และมีอิทธิพลอย่างสูงในการตัดสินใจทางการเมืองในมลรัฐต่างๆ

จากปัญหาข้างต้น จึงมีความพยายามปรับปรุงระบบการปล่อยชั่วคราวเพื่อลดทางปฏิบัติที่ยึดโยงกับทรัพย์สินเป็นหลัก จากการประชุมหารือทางวิชาการระบบประเมินความเสี่ยง ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม 2559 ถึงวันที่ 9 เมษายน 2559 และเสนอต่อเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2559 ในบทความแบ่งเนื้อหาออกเป็นห้าส่วน โดยอภิปรายระบบการปล่อยชั่วคราวของศาลชั้นต้นแห่งเขตโคลัมเบียซึ่งเป็นศาลระดับท้องถิ่นในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. พบว่าการปล่อยชั่วคราวที่ไม่เรียกทรัพย์สินเป็นประกันและหลักประกันเกือบจะร้อยละ 100 นั้นทำได้จริงและมีประสิทธิภาพสูงยิ่ง กล่าวคือ การปล่อยชั่วคราวสอดคล้องกับพฤติการณ์ความเสี่ยงของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนโดยแท้จริง ทำให้จำนวนผู้หลบหนีและ/หรือก่ออันตรายต่อสังคมในระหว่างปล่อยชั่วคราวมีน้อยมาก โดยวิธีการปล่อยชั่วคราวที่ไม่ต้องจ่ายเงินในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในเขตโคลัมเบีย

- การปล่อยชั่วคราวในศาลชั้นต้นแห่งเขตโคลัมเบีย²⁹ มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยจ่ายเงินหรือหลักทรัพย์ และมีการกำหนดตารางวงเงินปล่อยชั่วคราวซึ่งขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของข้อกล่าวหา ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์จูงใจยอมไม่สามารถขอปล่อยชั่วคราวและถูกขังจนมีสถิติที่น่ากลัวว่า ร้อยละ 50 ของประชากรสหรัฐฯ ทั้งประเทศเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ ทั้งที่ในงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า การเรียกประกันเป็นเงินหรือทรัพย์สินไม่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการหลบหนี การกระทำความผิดซ้ำหรือก่ออันตรายประการอื่นเลย รังแต่จะทำให้คนจนต้องติดคุกโดยไม่จำเป็นและไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับสังคมได้ โดยเฉพาะในหลายมลรัฐซึ่งมีบทบัญญัติในธรรมนูญการปกครองว่าด้วย “สิทธิในการประกันตัว” (Right to Bail) ซึ่งหมายถึงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนมีสิทธิที่จะประกันตัวและศาลต้องอนุญาต ผลจึงกลายเป็นว่า หากศาลไม่ต้องการให้ปล่อยผู้ต้องหา รายใดเพราะเกรงอันตรายที่ผู้ต้องหารายนั้นจะก่อขึ้นหลังปล่อยตัว ศาลย่อมไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะให้ขัง หากแต่ต้องเสี่ยงไปด้วยการกำหนดวงเงินประกันให้สูงเกินพอที่ผู้ต้องหาจะได้ไม่มีทางหาเงินมาประกันตัวได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่อาจหาเงินหรือทรัพย์สินมาวางตามจำนวนวงเงินประกันที่กำหนดซึ่งแต่เดิมทำให้เขาต้องถูกขังนั้น ศาลก็จะไม่อาจขังได้แต่ต้องปรับลดวงเงินประกันลงให้อยู่ในจำนวนที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีกำลังจะนำมาวางศาล ทำให้ต้องมีการไต่สวนเรื่องกำลังทรัพย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยครั้งแล้วครั้งเล่าและไม่คุ้มค่าหากวงเงินประกันมีเพียงเล็กน้อย ภายใน 6 เดือนนับแต่แก้กฎหมาย ผู้พิพากษาจึงเริ่มมองว่าการเรียกประกันไม่เกิดประโยชน์และหันมาพิจารณาการสนับสนุนข้อมูลด้านการประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลจากสำนักงานปล่อยชั่วคราวแห่งเขตโคลัมเบียแทน ตลอดจนเริ่มใช้บทบัญญัติ Preventive Detention อย่างจริงจังมากขึ้น โดยมีทัศนคติว่าระบบการปล่อยชั่วคราวมิได้มีขึ้นเพื่อขังผู้คน หากแต่จะขังเฉพาะบุคคลที่อาจ

²⁹ นายมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ , นางสาวประพิณ ประดิษฐากร, นางสาวธัญญาช ตันติกุล :เงินไม่ใช่คำตอบ (อีกต่อไป) : การปล่อยชั่วคราวที่ไม่ยึดโยงกับฐานะหรือทรัพย์สิน กรณีศึกษาของศาลในระดับท้องถิ่นและระดับสหพันธรัฐ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2565 สืบค้นจาก <https://rabi.coj.go.th/th/file/get/file/201809256bd77b541bc5fe4fe015d175432b6ed6194513.pdf>

เป็นอันตรายต่อสังคมเท่านั้น และการปล่อยชั่วคราวนี้ไม่ขึ้นกับข้อหาที่ถูกดำเนินคดีในปัจจุบัน เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ตรรกะจนกว่าจะมีคำพิพากษาว่ามีความผิดสำนักงานปล่อยชั่วคราวแห่งเขตโคลัมเบีย ได้พัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงและกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพมาก จนทำให้ปัจจุบันศาลชั้นต้นแห่งเขตโคลัมเบียไม่มีการปล่อยชั่วคราวโดยเรียกทรัพย์สินเป็นประกันหรือหลักประกันอีกต่อไป ทั้งนี้อัตราการหลบหนีในสหรัฐอเมริกาถือว่าค่อนข้างต่ำอยู่แล้ว กล่าวคือไม่ถึงร้อยละ 10 หรือคนประมาณร้อยละ 90 มาศาลตามนัด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีได้อย่างรวดเร็ว และผู้ต้องหาหรือจำเลยส่วนใหญ่ก็ไม่อาจหลบหนีไปได้ง่ายนัก ส่วนมากที่ไม่มาศาลเป็นเพราะหลงลืมหรือไม่ทราบความสำคัญของการมาศาล ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่า การแจ้งเตือนวันนัดของศาลเป็นระยะ ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดได้จริง ในกรณีของคนที่ไม่หลบหนีอยู่แล้วหรือมีความเสี่ยงต่ำนี้ ไม่มีเหตุผลต้องขังหรือเป็นการเรียกประกันที่สูงจนผู้ต้องหาหรือจำเลยและญาติไม่อาจหาได้และต้องถูกขัง ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของระบบการปล่อยชั่วคราวที่ใช้ในศาลชั้นต้นแห่งเขตโคลัมเบียนั้นคือสำนักงานปล่อยชั่วคราวแห่งเขตโคลัมเบีย ซึ่งสนับสนุนศาลในการปล่อยชั่วคราวอย่างครบวงจรตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่จนถึงขั้นหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว การประเมินความเสี่ยงเพื่อการปล่อยชั่วคราวในระหว่างรอการพิจารณาเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการที่แรกเพื่อพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ และประการที่สอง เมื่อปล่อยชั่วคราวแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุร้ายต่อชุมชน กระทำความผิดขึ้นอีกหรือยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ โดยในการประเมินความเสี่ยง เจ้าหน้าที่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อเสนอให้ผู้พิพากษาพิจารณาว่ามีเหตุผลสมควรปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ และเสนอเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติในระหว่างปล่อยชั่วคราว ในขั้นแรก เมื่อผู้ต้องหาถูกจับจะต้องถูกนำตัวมาศาลภายใน 24-48 ชั่วโมงหลังจากนั้น เพื่อให้ศาลแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบและเพื่อพิจารณาว่ามีเหตุควรขังหรือปล่อยชั่วคราว ในคดีลหุโทษ (Misdemeanor) โดยในทันทีที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการปล่อยชั่วคราวที่รับผิดชอบงานด้านประเมินความเสี่ยงได้รับแจ้งถึงการจับกุมผู้ต้องหา รายใด ๆ ก่อนตัวผู้ต้องหาจะมาถึงศาล เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อตั้งประวัติหรือสืบทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหารายนั้น ๆ ในเบื้องต้น เมื่อผู้ต้องหามาถึงศาล เจ้าหน้าที่จึงเริ่มทำการสัมภาษณ์ผู้ต้องหา โดยกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ ต้องสัมภาษณ์ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนเท่าที่ทำได้ ทั้งนี้ผู้พิพากษาเองก็ต้องการทราบข้อมูลโดยละเอียดและครอบคลุมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่จำกัดแต่เพียงประวัติอาชญากรรมหรือประวัติการหลบหนีที่ผ่านมาเท่านั้น เพราะถือว่าไม่ยุติธรรมที่จะตัดสินหรือขังผู้ต้องหารายใดโดยเพียงใช้ข้อมูลจากอดีตในฐานะข้อมูลเท่านั้น ข้อมูลที่ต้องทราบจากการสัมภาษณ์เป็นไป ซึ่งมีรายละเอียดตั้งแต่ เชื้อชาติ สถานะพลเมือง ส่วนสูง น้ำหนัก สถานะการสมรส บุตรหรือสมาชิกในครอบครัวที่อยู่กับผู้ต้องหา ที่อยู่อาศัยและระยะเวลาที่อาศัยในที่อยู่นั้น การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ประวัติการใช้สารเสพติด ประวัติอาชญากรรม เป็นต้น การตอบข้อสัมภาษณ์เป็นไปโดยสมัครใจของผู้ต้องหา แต่ส่วนมากผู้ต้องหาล้วนให้ความร่วมมือ เพราะทราบว่าข้อมูลที่ให้จะช่วยผู้ต้องหามีโอกาสได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น ทั้งนี้ที่เสร็จการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ประเมินความเสี่ยงจะตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่า

ถูกต้องเชื่อถือได้หรือไม่ โดยใช้วิธีตรวจสอบจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ เช่น ในการตรวจสอบว่าผู้ที่ผู้ต้องหาอ้างนั้นมีจริงหรือไม่อาจใช้วิธีดูในฐานข้อมูลใบขับขี่หรือป้ายทะเบียนรถยนต์ว่าเป็นที่อยู่ที่ผู้ต้องหาหรือไม่ (เนื่องจากในสหรัฐอเมริกาไม่มีการหาฐานข้อมูลบัตรประชาชนหรือทะเบียนราษฎร์) หรือโทรศัพท์ไปหาญาติหรือคนรู้จักของผู้ต้องหาที่ผู้ต้องหาให้ข้อมูลติดต่อไว้เพื่อให้ยืนยันข้อมูล อย่างไรก็ตามในการตรวจสอบว่าผู้ต้องหาเป็นลูกจ้างของบริษัทห้างร้านจริงดังอ้างหรือไม่นั้นเจ้าหน้าที่จะใช้ความระมัดระวังไม่โทรไปสอบถามนายจ้างในทันที เพราะเกรงว่าอาจเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาต้องออกจากงาน แต่จะสอบถามจากคนรู้จักหรือให้ผู้ต้องหานาหลักฐานการจ้างงานหรือการได้รับเงินค่าจ้างมาแสดงเพื่อยืนยันแทน ในส่วนประวัติการกระทำความผิดหรือหลบหนี เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลของสำนักสืบสวนสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation - FBI) และยังสามารถตรวจสอบประวัติการถูกคุมประพฤติหลังศาลพิพากษา การปล่อยจากเรือนจำก่อนกำหนดโดยมีทัณฑ์บน และหมายจับต่าง ๆ ทั่วประเทศอีกด้วย

หลังจากรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนได้ผลการตรวจสอบสารเสพติดแล้ว เจ้าหน้าที่จะกรอกข้อมูลลงในระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจะคำนวณความเสี่ยงในการหลบหนีหรือกระทำความผิดซ้ำหรือก่ออันตรายประการอื่นจากปัจจัย 70 ปัจจัย ทั้งนี้ปัจจัยและวิธีการคำนวณความเสี่ยงดังกล่าวพัฒนาจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานปล่อยชั่วคราว ถือว่ามีประสิทธิภาพสูง เพราะมีอัตราผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรือกระทำความผิดซ้ำน้อยมาก การคำนวณของระบบคอมพิวเตอร์จะสรุปผลออกมาโดยจำแนกผู้ต้องหาให้อยู่ในระดับความเสี่ยง 1 ใน 5 ระดับต่อไปนี้ คือ ต่ำ, กลาง, สูง, สูงมาก และสูงอย่างยิ่ง จากนั้นเจ้าหน้าที่จะพิจารณาว่าผู้ต้องหารายนั้น ๆ สมควรได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ ภายใต้เงื่อนไขใด ตัวอย่างเช่น

- **ผู้มีความเสี่ยงต่ำ** ปกติแล้วไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขในการคุมความประพฤติหรือกำกับดูแล หากแต่สามารถปล่อยไปได้ทันทีโดยเจ้าหน้าที่จะเพียงส่งแจ้งเตือนวันนัดศาลให้เท่านั้น (เช่นเตือนก่อนวันนัด ๗ วัน)
- **ผู้มีความเสี่ยงปานกลาง** อาจต้องกำหนดเงื่อนไขบางประการเช่น กำหนดให้มารายงานตัวสัปดาห์ละครั้ง
- **ผู้มีความเสี่ยงสูง** อาจต้องเข้ารับการกำกับดูแลภายใต้โปรแกรมเข้มข้นหรือพิเศษ และอาจให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย
- **ผู้มีความเสี่ยงสูงมาก** อาจต้องจำกัดบริเวณให้อยู่แต่ในบ้าน และให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยควบคุมหรือตรวจสอบสถานที่อยู่ของผู้ต้องหาได้ตลอดเวลา (Real Time)
- **ผู้มีความเสี่ยงสูงอย่างยิ่ง** ไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราว ในกรณีที่ผู้ต้องหาจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือหรือการบำบัดพิเศษเรื่องยาเสพติดหรือสุขภาพจิตและควรส่งตัวไปสถานบำบัด

หลังพิจารณาความเสี่ยงและข้อแนะนำข้างต้นแล้ว เจ้าหน้าที่ปล่อยชั่วคราวจะหารายงานเสนอผู้พิพากษาเพื่อประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิจารณาของศาล ในส่วนพนักงานอัยการ ในทันทีที่ได้รับแจ้งว่าจะมีผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการดังกล่าว พนักงานอัยการจะตรวจสอบข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพิจารณา 2 ข้อว่า ประการแรกจะฟ้องผู้ต้องหารายนั้นหรือไม่ และประการที่สองจะขอให้ศาลปล่อยหรือขังผู้ต้องหารายนั้นในระหว่าง

พิจารณา ซึ่งพนักงานอัยการจะทำการตัดสินใจมาก่อนเริ่มกระบวนการพิจารณาแล้ว กล่าวคือ ผู้ต้องหา จะทราบในวันนั้นเลยว่าพนักงานอัยการจะฟ้องคดีหรือไม่ ซึ่งนับเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาและ พนักงานอัยการจะขอศาลให้ปล่อยหรือขังตน ส่วนผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายความ โดยอาจว่าจ้าง เองหรือได้รับการช่วยเหลือจากองค์กร Public Defender Services ซึ่งเป็นทนายความในสังกัดของ รัฐโดยหากผู้ต้องหาไม่มีทนายความ ศาลต้องตั้งทนายที่อยู่เวรในวันนั้นให้ และทนายผู้ต้องหาที่มีสิทธิ ได้โต้แย้งคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ขังระหว่างพิจารณา ตลอดจนโต้แย้งรายงานของสำนักงาน ปล่อยชั่วคราวฯ ที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาได้ ผู้เสียหายก็มีสิทธิเสนอความเห็นเกี่ยวกับการปล่อย ชั่วคราวได้ แต่โดยปกติไม่มีการเชิญผู้เสียหายมาให้ความเห็น

ในทางปฏิบัติของศาล ผู้พิพากษาจะสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก หรือประมาณร้อยละ 90 การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นข้อยกเว้น เฉพาะกรณีที่ศาลพบว่ามีความ เหตุ น่าเชื่อ (Probable Cause) ว่าไม่มีหลักประกันที่รับรองได้ว่าผู้ต้องหาจะไม่ก่ออันตรายต่อสังคมหรือ ชุมชน ศาลจะสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่เรียกว่า Preventive Detention จากนั้นต้องมีกระบวนการไต่สวนว่ามีเหตุให้ต้องควบคุมตัวหรือไม่ภายใน 3 วันทำการ ถัดไป และพนักงานอัยการมีหน้าที่นำพยานหลักฐานมา

พิสูจน์ว่ามีเหตุจำเป็นที่ต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้ ในการไต่สวนนี้ ทนายความของผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถเข้าร่วมและหักล้างพยานหลักฐานของพนักงานอัยการได้ หากศาลมีคำสั่งให้ปล่อยผู้ต้องหา พนักงานอัยการมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้ แต่โดยมากไม่มีการอุทธรณ์ เพราะพนักงานอัยการส่วนใหญ่ขอให้ปล่อยชั่วคราวอยู่แล้ว และในทันทีที่ศาลมีคำสั่งให้ปล่อย ผู้ต้องหาจะได้รับคำแนะนำให้ไปพบเจ้าหน้าที่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ ในห้องที่ติดกับบัลลังก์ Arraignment เพื่อรับการอธิบายเงื่อนไขและสิ่งพึงปฏิบัติในระหว่างปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการผิด เงื่อนไขอันเนื่องจากความไม่เข้าใจกฎหมายและคำสั่งศาลและในภายหลัง หากพบว่าผู้ต้องหาผิด เงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว เจ้าหน้าที่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ จะมีรายงานเสนอศาล ซึ่งศาลจะกา หนดวันนัดสอบถามและเรียกให้ผู้ต้องหามาศาลหากไม่มาศาลจะมีการออกหมายจับต่อไป อย่างไรก็ตาม อัตราดังกล่าวมีค่อนข้างน้อย เพราะเหมือนเป็นทัศนคติและความเชื่อของคนในเมืองนี้ไปแล้วว่า ไม่ว่าจะอย่างไรก็ไม่หนี และถึงหนีก็ไม่มีการจับ เพราะเจ้าหน้าที่จะติดตามจับตัวมาได้เสมอ โดยเมื่อผู้พิพากษาออกหมายจับ ฐานข้อมูลกลางของตำรวจทั่วประเทศซึ่งเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์ ประจากรถสายตรวจทุกคันจะมีข้อมูลหมายจับนั้นในทันที ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาถูกตำรวจเรียกตรวจ เมื่อใดและตำรวจต้องตรวจสอบประวัติจากฐานข้อมูลตามแนวปฏิบัติ ก็ย่อมทราบทันทีว่าผู้ต้องหา หลบหนีหมายจับมาและถูกนำตัวกลับมาศาลในที่สุด

ตารางที่ 2.1 รูปแบบการแสดงผลการให้คะแนนและจัดประเภทความเสี่ยงในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาล
สหพันธรัฐ

ปัจจัยความเสี่ยง	คะแนนความเสี่ยง
1. จำนวนการกระทำความผิดครั้งก่อนที่ไม่ใช่ลหุโทษ	0 - ไม่มี/ 1 - หนึ่งถึงสี่/ 2 - ห้าขึ้นไป
2. จำนวนครั้งที่เคยไม่มาศาลหรือหลบหนี	0 - ไม่มี/ 1 - หนึ่งถึงสี่/ 2 - ห้าขึ้นไป
3. มีคดีอื่นที่อยู่ระหว่างพิจารณาหรือไม่	0 - ไม่มี/ 1 - มี
4. ประเภทของข้อหาในคดีปัจจุบัน	0 - ลักทรัพย์หรือฉ้อโกง, คดีเกี่ยวกับการใช้กำลังรุนแรงและอื่น ๆ/ 1 - คดียาเสพติด, อาวุธ และคนเข้าเมือง
5. ความรุนแรงของข้อหา	0 - ลหุโทษ/ 1 - หนักกว่าลหุโทษ
6. อายุขณะถูกจับ	0 - 47 ปีขึ้นไป/ 1 - 27 ถึง 46 ปี/ 2 - 26 ปี หรือน้อยกว่า
7. การศึกษาขั้นสูงสุด	0 - ปริญญาตรีขึ้นไป/ 1 - มัธยมศึกษา, ประกาศนียบัตรวิชาชีพ/ 2 - ต่ำกว่ามัธยมปลาย
8. การมีงานทำ	0 - มีงานทำ/ 1 -ว่างงาน
9. ที่อยู่อาศัย	0 - เป็นเจ้าของกิจการหรือกำลังผ่อนชำระ/ 1 - เช่าหรืออื่น ๆ หรือไม่มีที่อยู่อาศัย
10. ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน	0 - ไม่มี/ 1 - มี

- การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในศาลชั้นต้นแห่งเขตโคลัมเบีย ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ในทางปฏิบัติมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเคลื่อนไหวของผู้ต้องหาหรือจำเลย (Electronic Monitoring) กันอย่างจำกัดเพียงในสถานการณ์ 2 ประเภทเท่านั้น ได้แก่

(1) กรณีมีคำพิพากษาแล้ว และจำเลยต้องถูกคุมความประพฤติหรือได้รับการปล่อยจากเรือนจำโดยมีทัณฑ์บนโดยศาลอาจให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นหนึ่งในวิธีการลงโทษในลักษณะที่การติดอุปกรณ์ก่อให้เกิดตราบาปหรือมลทินอย่างหนึ่ง

(2) กรณีการปล่อยชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาหรือระหว่างพิจารณา อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จะนำมาใช้เฉพาะกับผู้ต้องหาหรือจำเลย 2 ลักษณะ

- ในคดีความผิดร้ายแรง และมีความเสี่ยงสูงโดยแม้อาจไม่สูงถึงขั้นจำเป็นต้องใช้มาตรการ Preventive Detention หรือต้องขังเท่านั้น แต่ก็จัดว่าสูง โดยศาลอาจให้ปล่อยโดยกำหนดเงื่อนไขห้ามออกนอกบ้านในเวลาที่กำหนด (Curfew) และให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไข

- ในคดีความรุนแรงในครอบครัวหรือคดีประเภทอื่นที่มีความเสี่ยงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจไปทำร้ายพยาน/ ผู้เสียหาย/ หรืออาจมีผู้เสียหายเพิ่มเติม ศาลอาจออกคำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Stay-Away Order) พร้อมกับให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามพฤติกรรมการเดินทาง

สาเหตุที่มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างจำกัดมาก เนื่องจากการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่จำกัดหรือกระทบสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้น้อยที่สุด

(Least Restrictive Condition) หากมีเงื่อนไขอื่นที่เบากว่าและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เช่นเดียวกันแล้ว ย่อมไม่มีเหตุให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และผู้พิพากษาเองก็พยายามจะไม่ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวพร่ำเพอื่เกินจำเป็น เพราะค่าใช้จ่ายในการใช้อุปกรณ์จะอยู่ที่ประมาณ 8 เหรียญต่อวันต่อคน ซึ่งสำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ รับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดและแม้จะมีการจ้างเอกชนให้จัดหาอุปกรณ์และจัดวางระบบ แต่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ ต้องจัดเจ้าหน้าที่ของตนในการติดตามดูแลการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย และด้วยภาระที่ต้องกำกับดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจำนวนมากแม้จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณแต่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ ก็ไม่มีกำลังมากพอจะติดตามดูแลการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอดเวลาและในหลายครั้งไม่อาจดำเนินการได้ทันทีที่มีการแจ้งเตือนว่ามีการละเมิดเงื่อนไข ทั้งเจ้าหน้าที่สำนักงานปล่อยชั่วคราวฯ ก็ไม่มีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยตนเอง สิ่งที่ทำได้มีเพียงหลังจากได้รับสัญญาณแจ้งเตือนเรื่องการละเมิดเงื่อนไขแล้ว เจ้าหน้าที่จะติดตามตรวจสอบสัญญาณการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่ามีมีการละเมิดเงื่อนไขจริงหรือไม่และรายงานศาลต่อไปเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาวิจัยพบว่าการใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ช่วยป้องกันการหลบหนีแต่อย่างใด และเดิมเคยมีการให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยกำหนดเงื่อนไขให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กันเกือบทุกคน แต่ปรากฏผลออกมาว่าเป็นการสิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ ทั้งยังส่งผลให้เกิดการผิดเงื่อนไขทางเทคนิค (Technical Violations) เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ จำเลยมิได้สนใจผิดเงื่อนไข แต่การปฏิบัติตามเงื่อนไขของการใช้อุปกรณ์มีความซับซ้อนและเป็นภาระเกินไป จำเลยขาดความพร้อมและความเข้าใจจึงทำให้เกิดการผิดเงื่อนไขทางเทคนิคขึ้น ดังนั้นการใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่นี้จึงไม่แพร่หลายและสงวนไว้ใช้เฉพาะกรณีจำเป็นเท่านั้น

- **การกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่** ด้วยเหตุที่การใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการปล่อยชั่วคราวมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและต้องมีบุคลากรดูแลระบบตลอด 24 ชั่วโมง ในปัจจุบันจึงมีการพัฒนาใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการตรวจสอบการเดินทางให้ทันสมัยและประหยัดค่าใช้จ่ายยิ่งขึ้น โดยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่แทนตัวอุปกรณ์และสายรัดข้อมือข้อเท้าหรือเรียกว่า Smartphone Monitoring ในระบบนี้เจ้าหน้าที่สามารถแจ้งเตือนวันนัด ตรวจสอบการเดินทาง รวมทั้งการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ผ่านทางแอปพลิเคชันของโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้อีก โดยเสียอุปกรณ์ตรวจวัดกับโทรศัพท์เคลื่อนที่และส่งข้อมูลที่ได้ผ่านอินเทอร์เน็ต ระบบนี้เปิดให้มีการสื่อสารสองทางได้ระหว่างเจ้าหน้าที่กับจำเลยผู้ถูกกำกับดูแล และหากมีข้อกังวลเรื่องการสับเปลี่ยนอุปกรณ์ อาจเปลี่ยนจากอุปกรณ์โทรศัพท์เป็นอุปกรณ์แบบที่สวมใส่ได้ เช่น นาฬิกาอัจฉริยะ (Smartwatch) ที่มีกลไกป้องกันการถอดออก ซึ่งอุปกรณ์นี้จะไม่สะดุดตาจนก่อข้อสงสัยหรือรังเกียจจากบุคคลอื่นเหมือนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ปกติอย่างกำไลข้อเท้า

ทั้งนี้มาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นในการปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการปล่อยชั่วคราวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการเงินของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งนับเป็นทางออกและการแก้ปัญหาในการใช้เงินเป็นตัววัดสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย

5.3 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายฝรั่งเศส

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ให้ความหมาย การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หมายถึง การควบคุมตัวผู้ที่ยังแต่ต้องสงสัยว่าจะได้กระทำความผิดหรือเพียงแค่การพยายามกระทำความผิด ไว้ในการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจหรือทหารที่ทำหน้าที่ตำรวจ³⁰ โดยการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 63 ที่ได้บัญญัติว่า

“บุคคลผู้ถูกควบคุมตัวไม่อาจถูกควบคุมตัวไว้เกินกว่าสี่สิบสี่ชั่วโมง อย่างไรก็ตามระยะเวลาควบคุมตัวอาจขยายออกไปได้อีกสี่สิบสี่ชั่วโมง เมื่อได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากอัยการแห่งสาธารณรัฐ อัยการแห่งสาธารณรัฐอาจมีคำสั่งอนุญาตดังกล่าวต่อเมื่อมีการนำตัวบุคคล ผู้ถูกควบคุมตัวมาปรากฏตัวต่อหน้าก่อน

ภายใต้คำสั่งของอัยการแห่งสาธารณรัฐ บุคคลซึ่งจากพยานหลักฐานที่รวบรวมได้จะต้องตกอยู่ภายใต้การพิจารณาฟ้องต่อไปนั้น อาจได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือถูกส่งตัวมาที่อัยการแห่งสาธารณรัฐ ภายหลังจากระยะเวลาการควบคุมตัวสิ้นสุดลง”³¹

ซึ่งบุคคลผู้ถูกควบคุมตัวไม่อาจถูกควบคุมตัวไว้เกินกว่า 24 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามระยะเวลาควบคุมตัวอาจขยายออกไปได้อีกสี่สิบสี่ชั่วโมง เมื่อได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากอัยการแห่งสาธารณรัฐ อัยการแห่งสาธารณรัฐอาจมีคำสั่งอนุญาตดังกล่าวต่อเมื่อมีการนำตัวบุคคล ผู้ถูกควบคุมตัวมาปรากฏตัวต่อหน้าก่อน ภายใต้คำสั่งของอัยการแห่งสาธารณรัฐ บุคคลซึ่งจากพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ จะต้องตกอยู่ภายใต้การพิจารณาฟ้องต่อไปนั้น อาจได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือถูกส่งตัวมาที่อัยการแห่งสาธารณรัฐ ภายหลังจากระยะเวลาการควบคุมตัวสิ้นสุดลง สามารถอธิบายได้ดังนี้

- ผู้มีอำนาจควบคุมผู้ต้องหา ก่อนมีการพิจารณาของศาลนั้น มีเพียงเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกองกำลังทหารที่ทำหน้าที่ตำรวจซึ่งได้รับแต่งตั้ง โดยอธิบดีอัยการศาลอุทธรณ์เท่านั้นที่มีอำนาจควบคุม ภายใต้อำนาจการกระทำความผิดที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบด้วย และมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือกองกำลังทหารที่ทำหน้าที่ตำรวจซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยอธิบดีอัยการศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณี จะต้องแจ้งการควบคุมตัวไปยังอัยการแห่งสาธารณรัฐเพื่อทราบทันทีที่มีการควบคุมตัว หากมีการแจ้งล่าช้าโดยปราศจากเหตุอันสมควร มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำนั้น เป็นการดำเนินกระบวนการที่ไม่ชอบมาแล้ว

- ระยะเวลาการควบคุมตัว โดยหลักการแล้ว ระยะเวลาควบคุมตัวซึ่งอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีนั้นจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้สูงสุดสี่สิบสี่ชั่วโมง และระยะเวลาควบคุมตัวอาจขยายได้อีก 24 ชั่วโมง รวมระยะเวลาการควบคุมตัวสูงสุดได้ไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง ซึ่งมี

³⁰ อุทัย อาทิวะ รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส กรุงเทพฯ วิ.เจ.พริ้นติ้ง 2554 หน้า 105

³¹ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยกับฝรั่งเศส : สำนักการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2565 จาก <https://oia.coj.go.th/th/file/get/file/201902086512bd43d9caa6e02c990b0a82652dca101239.pdf>

ข้อยกเว้นในการควบคุมตัวนั้น อาจขยายเวลาออกไปอีก 6 วัน ถ้าเป็นกรณี เพื่อความจำเป็นของการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย เมื่อปรากฏว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดการก่อการร้าย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการควบคุมตัวจะเริ่มต้นในขณะที่มีการสอบปากคำบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเมื่อบุคคลนั้นมาปรากฏตัวที่สถานีตำรวจ การควบคุมตัวจะต้องอยู่ภายใต้การบันทึก การแจ้งการเริ่มการควบคุมตัวและแจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้องในกรณีที่เป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุกโดยบุคคลทุกคนมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดและนำตัวส่งเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีที่ใกล้ที่สุด การควบคุมจะเริ่มต้นที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี รัับตัวบุคคลดังกล่าวแล้วไว้

- การพ้นจากการควบคุมตัวซึ่งผู้ถูกควบคุมตัวจะพ้นจากการควบคุมได้เมื่อ

(1) ครบกำหนดระยะเวลาของการควบคุมตัว

(2) การควบคุมตัวอาจสิ้นสุดลงก่อนครบกำหนดระยะเวลา โดยการดำเนินการและใช้มาตรการดังนี้

- การพ้นจากการควบคุมตัวโดยปราศจากการฟ้อง คือ เมื่อผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการปล่อยตัวโดยปราศจากการดำเนินคดี ภายหลังจากพนักงานอัยการแห่งสาธารณรัฐได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีเหตุที่จะต้องดำเนินการฟ้องคดี แต่บุคคลผู้ถูกควบคุมตัวอาจได้รับการปล่อยตัว ทั้งนี้การสอบสวนยังดำเนินต่อไปก็ได้ กรณีนี้บุคคลนั้นอาจถูกนำตัวมาควบคุมต่อภายในระยะเวลาสูงสุดของการควบคุมตัวตามกฎหมาย เช่น กรณีถูกควบคุมตัวมาแล้วสามสิบแปดชั่วโมง จากนั้นได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวขณะที่การสอบสวนนั้นยังดำเนินต่อไปบุคคลนั้นจึงอาจถูกนำตัวมาควบคุมต่อได้อีกแต่ต้องไม่เกินสิบชั่วโมง รวมเป็นสี่สิบแปดชั่วโมง เป็นต้น

- เมื่อได้มีการฟ้องคดีเข้ามา โดยเมื่อพนักงานอัยการแห่งสาธารณรัฐใช้ดุลพินิจสั่งคดีเรียบร้อยแล้ว จะสามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

(1) สั่งยุติคดีภายใต้เงื่อนไข

(2) ปล่อยตัวบุคคลผู้ถูกควบคุมตัว และส่งเรื่องเข้าสู่การใช้มาตรการความตกลงทาง

อาญา

(3) ปล่อยตัวผู้ถูกควบคุมตัว โดยไม่ต้องมีการเรียกให้ไปปรากฏตัวต่อหน้าศาลแต่จะเรียกตัวบุคคลนั้นในภายหลัง

(4) ปล่อยตัวผู้ถูกควบคุมตัว และออกคำสั่งเรียกให้มาปรากฏตัว

(5) นำตัวผู้ถูกควบคุมตัวไปพบผู้พิพากษาไต่สวน ต้องกระทำโดยอัตโนมัติ ในกรณีที่เป็นความผิดอุกฤษฏ์โทษ แต่ในกรณีที่เป็นความผิดมิชฌิมโทษ พนักงานอัยการจะส่งเรื่องไปให้ผู้พิพากษาไต่สวนได้ต่อเมื่อการกระทำผิดนั้นมีความซับซ้อน หรือมีผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดหลายคน ผู้พิพากษาจะวินิจฉัยว่ามีเหตุในการที่จะสั่งขังชั่วคราวหรือไม่

(6) ส่งตัวบุคคลผู้ถูกควบคุมตัวให้พนักงานอัยการ ในกรณีดังกล่าวบุคคลนั้นจะถูกนำตัวมาเสนอต่ออัยการแห่งสาธารณรัฐ ซึ่งจะเป็นผู้แจ้งให้ทราบถึงการกระทำที่ผู้ถูกควบคุมตัวถูกกล่าวหา และทำการรวบรวมคำให้การของผู้ถูกควบคุมตัวนั้นไว้ ซึ่งหลักการทั่วไปในการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 137 บัญญัติว่า

“บุคคลใดซึ่งอยู่ภายใต้การพิจารณาคดีของศาล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และยังคงได้รับอิสรภาพ อย่่างไรก็ดี หากกระบวนการสอบสวนนั้นมีความจำเป็น หรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการเพื่อความปลอดภัย บุคคลผู้นั้นอาจถูกบังคับโดยการวินิจฉัยของศาล ถ้าหากบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ ในกรณีที่มีความพิเศษอย่างยิ่งบุคคลนั้น อาจจะถูกคุมขังไว้ในอำนาจได้”¹⁰

จากมาตรา 137 ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการคุมขังอาจดำเนินการ กระบวนการพิจารณาไปตามเหตุผลอันสมควรแก่พฤติการณ์นั้น ในกรณีที่คำสั่งควบคุมหรือขยายเวลา การคุมขังออกไปหรือยกคำร้องขอปล่อยชั่วคราว กระบวนการพิจารณานั้นจะต้องระบุให้ชัดเจนทั้งข้อ กฎหมายและข้อเท็จจริง ซึ่งผู้พิพากษาได้ใช้ประกอบการวินิจฉัยในการสั่งคุมขัง ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุม ตัวอาจมีคำสั่งในคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หากบุคคลผู้อยู่ในอำนาจศาลนั้นอาจต้องรับผิดจากการ กระทำระดับไม่ร้ายแรงซึ่งมีโทษจำคุก หรือข้อหาที่มีกรรมหนักกว่านั้น คำสั่งดังกล่าวอาจบังคับให้ บุคคลต้องตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจศาลดังนี้

(1) ห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ผู้พิพากษาไต่สวน หรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจ เกี่ยวกับเสรีภาพและควบคุมตัวได้กำหนดไว้ และห้ามมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่

(2) ห้ามออกไปจากภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อยู่อาศัยที่กำหนดโดยผู้พิพากษาไต่สวน หรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว เว้นแต่ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลได้กำหนดไว้

(3) ห้ามมิให้เข้าไปในสถานที่ที่ผู้พิพากษาไต่สวน หรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับ เสรีภาพและการควบคุมตัวได้กำหนดไว้

(4) รายงานผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการ ควบคุมตัว กรณีเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ที่ศาลได้กำหนดไว้

(5) ให้มาศาลตามกำหนดนัดเป็นระยะ ๆ ต่อเจ้าหน้าที่หรือองค์กรใด ๆ ที่มีอำนาจ หน้าที่ที่ได้กำหนดขึ้นโดยผู้พิพากษาไต่สวน หรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุม ตัว ผู้ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดต่อการกระทำทุกอย่างของบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาและ อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

(6) ให้ตอบคำถามเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ องค์กรหรือบุคคลใดผู้ได้รับแต่งตั้งโดยผู้ พิพากษาไต่สวน หรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว และต้องปฏิบัติตาม สภภาพ แห่งคดี มาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการงานหรือธุรกิจของตน หรือเข้าร่วมการศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ทางสังคม อันได้กำหนดขึ้นเพื่อให้บุคคลนั้นได้มีโอกาสที่จะได้กลับสู่สังคมได้ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำอีกด้วย

(7) ให้ส่งมอบเอกสารส่วนตัวทุกอย่าง เช่น หนังสือเดินทาง หรือใบอนุญาตขับขี่แก่ เจ้าหน้าที่ศาลหรือสถานีตำรวจ โดยให้มีได้เฉพาะเอกสารอื่นที่ใช้ได้แทนเอกสารเหล่านั้นเท่านั้น

(8) ละเว้นจากการขับขี่ยานพาหนะบางชนิด ทั้งนี้เว้นแต่กรณีผู้พิพากษาไต่สวน หรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวอาจมีดุลพินิจอนุญาตให้บุคคลนั้นขับขี่ ยานพาหนะกรณีเดินทางไปทำงานได้

(9) ห้ามพบหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชองใด กับบุคคลที่ผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวได้กำหนดไว้

(10) ต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพ ตรวจรักษา หรือแม้แต่การไปโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการมีวัตถุประสงค์เพื่อล้างพิษหรือบำบัดยาเสพติด

(11) เตรียมหลักทรัพย์ประกันซึ่งผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวได้กำหนดจำนวนและเงินที่จะต้องวางศาล

(12) ห้ามประกอบอาชีพหรือเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างทางสังคม

(13) ห้ามมิให้เบิกเงินตามเช็ค เว้นแต่เช็คที่ได้รับอนุญาตนั้นมีเหตุพิเศษ เป็นไปตามจำนวนที่ได้รับอนุญาตให้ถอนได้จากผู้ถูกถอนโดยตรง หรือเช็คซึ่งรับรอง และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องส่งมอบเช็คที่ห้ามใช้ต่อเจ้าพนักงานศาล

(14) ห้ามมีการครอบครองหรือพกพาอาวุธ และกรณีจำเป็นต้องส่งมอบอาวุธใด ๆ ที่ครอบครองต่อศาล

(15) จัดหาหลักประกันตามจำนวน และระยะเวลาที่กำหนด โดยผู้พิพากษาไต่สวนหรือ ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว

(16) ต้องพิสูจน์ว่าผู้นั้นต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเป็นประจำ

เงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ผู้พิพากษาไต่สวนอาจสั่งให้ผู้ต้องหากระทำทั้งหมด หรือสั่งเพียงบางส่วนก็ได้ ผู้พิพากษาอาจใช้ดุลยพินิจเพิ่มหรือลดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อได้ตลอดเวลา ถ้าผู้ต้องหาทำผิดเงื่อนไขผู้พิพากษาก็อาจออกหมายจับได้

5.3.1 เงื่อนไขการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายฝรั่งเศส

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส วางแนวทางการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ โดยที่ผู้พิพากษามีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ได้จากข้อมูลดังนี้

1. มีพฤติการณ์ที่จะข่มขู่พยานหรือไม่
2. มีเหตุจำเป็นที่ต้องควบคุมตัวไว้ เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเองหรือไม่

3. มีพฤติการณ์ที่จะกระทำความผิดซ้ำหรือไม่

4. มีพฤติการณ์ที่จะทำลายพยานหลักฐานหรือไม่

เมื่อผู้พิพากษาไต่สวนพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นประกอบแล้ว ผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจสั่งได้ใน 3 กรณี และจะต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย กล่าวคือ

- (1) สั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีคำสั่งให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป

- (2) สั่งอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีเงื่อนไข

- (3) สั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข ตามประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาฝรั่งเศสมาตรา 138

ทั้งนี้ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ได้มีการวางหลักกฎหมายในการควบคุมการใช้อำนาจดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้เงื่อนไขดังนี้

- คำสั่งขังชั่วคราวหรือกรณีมีการขยายระยะเวลาการขังชั่วคราว จะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสมาตรา 137 บัญญัติว่า “บุคคลใดซึ่งอยู่ภายใต้การพิจารณาคดีของศาล จะต้องได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และยังคงได้รับอิสรภาพ อย่างไรก็ตามหากการสอบสวนนั้นมีความจำเป็น หรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการเพื่อความปลอดภัย หากบุคคลนั้นไม่อาจสามารถแสดงให้ศาลเห็นได้ กรณีที่มีความพิเศษอย่างยิ่ง บุคคลนั้นอาจจะถูกคุมขังไว้ได้” ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 137-3 วางหลักกฎหมายว่า “ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและการกักขังต้องแสดงเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยไว้ในคำสั่งในกรณี que ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและการกักขังสั่งหรือขยายระยะเวลาการขังชั่วคราวหรือไม่อนุญาตตามคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คำสั่งดังกล่าวจะต้องแสดงเหตุผลแห่งการพิจารณาทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงถึงความไม่เพียงพอที่จะใช้มาตรการควบคุมทางตุลาการและเหตุผลที่ต้องขัง ซึ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 144 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 144 วางหลักกฎหมายว่า “การสั่งหรือขยายระยะเวลาในการขังชั่วคราวนั้น อาจกระทำได้หากเป็นหนทางเดียวที่จำเป็นต้องกระทำในกรณีดังต่อไปนี้

(1) รักษาไว้ซึ่งพยานหลักฐานหรือพยานวัตถุหรือป้องกันมิให้เกิดความกีดกัน ที่มีต่อพยานหรือผู้เสียหายหรือครอบครัวของเขาเหล่านั้น หรือการสมรู้ร่วมคิดในทางที่ไม่ชอบระหว่างบุคคลผู้ถูกไต่สวนด้วยกันและผู้สมรู้ร่วมคิด

(2) คุ้มครองบุคคลผู้ถูกไต่สวน หรือประกันการมีตัวบุคคลผู้ถูกไต่สวนไว้ดำเนินคดีหรือยุติการกระทำผิด หรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

(3) เป็นการยุติความปั่นป่วนที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษและกระทบต่อความสงบเรียบร้อยอันเนื่องจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด หรือความเสียหายอย่างร้ายแรงจากการกระทำความผิดนั้น

- หากมีพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังที่ได้มีการสั่งปล่อยตัวชั่วคราวไปแล้วนั้นศาลสามารถเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้ในภายหลังให้ขังผู้ถูกไต่สวนใหม่ได้

- ระยะเวลาในการขังชั่วคราวที่ไม่เกินแก่ที่สมควร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 144-1 วางหลักกฎหมายว่า “การขังชั่วคราวจะมีระยะเวลาเกินกว่าที่สมควรไม่ได้ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำที่มีการกล่าวหาผู้ถูกไต่สวนและความซับซ้อนของการสอบสวนที่จำเป็นสำหรับการแสดงความจริงให้ปรากฏ”

- คำสั่งศาลที่ให้บุคคลใดตกอยู่ภายใต้มาตรการควบคุมทางตุลาการจะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็น

5.4 การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายเยอรมนี³²

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับตัวผู้ต้องหาได้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม เจ้าพนักงานตำรวจต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลทันที หรืออย่างช้าที่สุดในวันรุ่งขึ้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The German code criminal procedure) มาตรา 115 เพื่อที่ผู้พิพากษาจะได้พิจารณาว่าข้อกล่าวหาที่ถูกกล่าวหา นั้นมีมูลหรือไม่ ควรจะควบคุมไว้หรือควรจะปล่อยตัวผู้ต้องหาไป หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาที่ต้องรีบปล่อยไปทันที จึงไม่ทำให้เกิดปัญหาการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพภายหลังการจับกุมเหตุในการควบคุมตัวตามกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกันกับเหตุในการปล่อยชั่วคราวและเหตุออกหมายจับ ดังนี้

- มีเหตุน่าเชื่อว่าถ้าปล่อยไปจะเป็นอันตราย
- มีเหตุน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ในกรณีนี้ผู้พิพากษาอาจสั่งปล่อยชั่วคราวได้โดยอาจกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตาม
- ผู้ต้องหาไม่พดพิการณ์จะข่มขู่พยาน
- ผู้ต้องหาไม่พดพิการณ์จะ ไปกระทำผิดอีก

ทั้งนี้ ระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหานั้น อาจควบคุมได้อย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน แต่สามารถขยายระยะเวลาออกไปได้อีกคราวละ 3 เดือน หากเห็นว่า มีความจำเป็นเนื่องจากความยุ่งยากในการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The German code criminal procedure) มาตรา 120 กรณีที่ควบคุมมาแล้ว 3 เดือน หากการพิจารณายังไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ceview of detention) การควบคุมดังกล่าวจะถูกยกเลิกไปทันที ซึ่งมาตรการในการตรวจสอบการควบคุมตัวเมื่อผู้ต้องหาถูกศาลสั่งควบคุมตัวแล้วมีสิทธิสองประการ ดังนี้

- ถ้าผู้ต้องหาถูกสั่งให้ควบคุมตัวโดย Magistrate Court มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของMagistrate Court ไปยัง The High Court ได้ ในกรณี The High Court ต้องมีผู้พิพากษา 3 คน เป็นองค์คณะเพื่อพิจารณาคำร้องของผู้ต้องหาว่าที่ Magistrate Court สั่งควบคุมตัวนั้นชอบหรือไม่

- ผู้ต้องหาสิทธิร้องขอให้ตรวจสอบคำสั่งให้ควบคุมตัวใหม่อีกครั้ง การร้องขออาจร้องด้วยปากเปล่าก็ได้และจะร้องขอเวลาใดหรือจะร้องขอให้ตรวจสอบกี่ครั้งก็ได้

นอกจากนี้ การควบคุมผู้ต้องหานั้นหากเจ้าหน้าที่เห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะควบคุมต่อไปแล้ว ศาลก็จะออกคำสั่งถอนการควบคุมนั้นได้ โดยศาลต้องสั่งโดยเร็ว หากพบว่าการควบคุมนั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องรีบปล่อยตัวผู้ถูกควบคุมโดยไม่มีชักช้า

- หลักเกณฑ์และรูปแบบการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาและจำเลย ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี(The German code criminal procedre) ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในปล่อยชั่วคราวไว้ ดังนี้

³² พชรมณท์ ภูมิสถิต (2557) ปล่อยตัวชั่วคราว : ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และ กฎหมายจารีตประเพณีกับกฎหมายไทย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หน้า 35

- (1) มีเหตุที่น่าเชื่อว่าถ้าปล่อยไปจะเป็นอันตราย
- (2) มีเหตุที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะ หลบหนี ในกรณีนี้ผู้พิพากษาอาจสั่งปล่อยชั่วคราวได้ โดยอาจกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตาม
- (3) ผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์จะข่มขู่พยาน
- (4) ผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์จะไปกระทำความผิดอีก

- สำหรับรูปแบบการปล่อยชั่วคราว ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้อธิบายไว้ดังนี้

(1) การปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวอาจกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว เช่น ให้ผู้ต้องหาไปรายงานตัวต่อศาล สำนักงานอัยการ หรือสำนักงานอื่นตามที่กำหนดโดยมีเงื่อนไขว่าในเวลาอื่น ๆ ผู้ต้องหาจะไม่ไปติดต่อกับผู้ถูกกล่าวหาอื่น ๆ หรือพยานที่ยืนยันการกระทำความผิดในคดีนั้นหรือเงื่อนไขอื่น ๆ ที่จะเป็นมาตรการป้องกันไม่ให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดอีก ทั้งนี้ ศาลอาจกำหนดให้ผู้ต้องหายื่นประกันตามที่กำหนด ซึ่งหากผู้ต้องหาทำผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือได้เตรียมการจะ หลบหนี หรือไม่ไปรายงานตัวตามที่กำหนด หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ทำให้จำเป็นต้องจับกุมตัวใหม่ก็ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งบังคับตามหมายจับเดิมที่มีอยู่แล้ว

- การปล่อยชั่วคราวโดยการวางเงินสด หรือหลักทรัพย์อื่น หรือการจํานำหรือการค้ำประกันโดยบุคคล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The German code criminal procedure) มาตรา 116 ได้บัญญัติรูปแบบการปล่อยชั่วคราวไว้ ดังนี้

- การยื่นประกันการปล่อยชั่วคราวโดยการวางเงินสด หรือหลักทรัพย์อื่น หรือการจํานำ หรือการค้ำประกันโดยบุคคลที่เหมาะสม

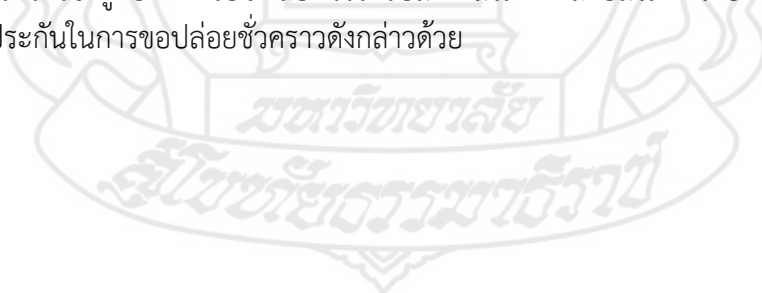
- ศาลจะเป็นผู้กำหนดจำนวนและประเภทของประกันและหลักประกันนั้นตามความเหมาะสม

- หากผู้กล่าวหาไม่ได้อยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะขอระงับการดำเนินการตามหมายจับอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งอาศัยอยู่ในเขตอำนาจศาลเพื่อขอรับการดำเนินการต่าง ๆ ในนามของผู้ถูกกล่าวหาเอง

(2) หลักประกันการปล่อยชั่วคราวประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The German code criminal procedure) มาตรา 116 2 ได้บัญญัติรูปแบบการปล่อยชั่วคราวโดยการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นซึ่งอาจจะเป็นทรัพย์สินที่มาจํานำรวมไปถึงการใช้บุคคลที่เหมาะสมเป็นคนค้ำประกัน

จากการศึกษาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในด้านของแนว ทฤษฎี ของการปล่อยชั่วคราว เมื่อผู้ใดได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและการกระทำความผิดของสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ก็ย่อมจะต้องได้รับผลจากการกระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ทว่าผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้นั้นก็ต้องได้รับสิทธิเสรีภาพในด้านของหลักสิทธิมนุษยชน ที่ให้ความสำคัญกับการปล่อยชั่วคราว เพราะ ถือได้ว่ามนุษย์ทุกคนนั้นย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการได้รับอิสรภาพระหว่างการดำเนินคดีอาญา ในด้านของหลักการในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องพิสูจน์ความ

บริสุทธิของตนให้สิ้นข้อสงสัย และในแนวคิด ทฤษฎีการปล่อยชั่วคราว ก็ได้นำไปสู่กฎหมายที่ในบรรดาประเทศต่าง ๆ นำมาเป็นแนวคิด หลักการของประเทศนั้น ซึ่งจากการศึกษาการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในต่างประเทศ ก็ได้สรุปการแบ่งแยกโดย ตามระบบกฎหมาย Civil Law โดยเป็นประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน และการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามระบบกฎหมาย Common Law โดยเป็นประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ซึ่งตามระบบกฎหมาย Civil Law ในประเทศฝรั่งเศส และ ประเทศเยอรมัน จะมีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยการใช้หลักประกันเพื่อประโยชน์แห่งการปล่อยชั่วคราวไปซึ่งแตกต่างกับตามระบบกฎหมาย Common Law ประเทศอังกฤษนั้นได้มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยหลักแล้วไม่ให้มีการเรียกหลักประกัน ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คือ ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน และไม่ต้องกำหนดเงื่อนไข เว้นแต่กรณีที่ศาลอาจเรียกหลักประกันได้โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจหรือลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิดและข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล หากศาลได้พิจารณาหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแล้วแต่ยังไม่เพียงพอนั้นก็ย่อมสามารถเรียกหลักประกันเพิ่มเติมโดยการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้ ต่อมาเป็นการปล่อยชั่วคราวและการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจำเลยส่วนมากแล้วจะไม่มีทรัพย์สินมาเป็นประกัน ดังนั้นจำเลยจึงมักหันไปหานายประกันอาชีพเป็นที่มาของธุรกิจที่หากินกับความเดือดร้อนของคนอื่น ซึ่งเป็นบุคคลที่รับว่าจะวางทรัพย์สินของตนเป็นหลักประกันให้แลกกับการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติชำระค่าตอบแทน ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ยากจนก็ยังคงได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันเพียงเพราะเงินหรือทรัพย์สินอยู่ดี จะจัดหาหลักทรัพย์มาวางเป็นประกันต่อศาลในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวจนธุรกิจนายประกันอาชีพกลายเป็นธุรกิจที่หากำไรมากมายมหาศาล (หลายพันล้านเหรียญต่อปี) และมีอิทธิพลอย่างสูงในการตัดสินใจทางการเมืองในมลรัฐต่าง ๆ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาทางด้านกล่าวในศาลระดับมลรัฐและศาลในระดับสหพันธรัฐ จึงได้มีการแก้ไขปัญหารุณยานายประกันอาชีพโดยการใช้มาตรการพิเศษในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อลดความเลื่อมล้ำในการขอปล่อยชั่วคราวซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยควรได้รับสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพโดยการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช่หลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวดังกล่าวด้วย



บทที่ 3

การปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

โดยในประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการทางกฎหมายมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบัน โดยในอดีตกฎหมายไทยไม่ได้เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากยังไม่มีผู้รู้หนังสือ จึงใช้จารีตประเพณีซึ่งมาจากขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยแต่โบราณเป็นข้อบังคับความประพฤติของคนชาวไทย กฎหมายของไทยมีวิวัฒนาการเป็นมาอย่างต่อเนื่อง³³

1. การปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

เมื่อทราบถึงสิทธิเสรีภาพ ที่ว่า บุคคลซึ่งมีอำนาจอันชอบธรรม รวมถึงอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย เสรีภาพ หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เมื่อพิจารณาในหลักการทั่วไปที่ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปแล้ว ก็ย่อมกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นั่นคือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา การปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการทางศาล การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยคดีอาญา ถือเป็นหลักกฎหมายอันเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

1.1 ประวัติการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

สืบเนื่องมาจากวิวัฒนาการทางกฎหมายของประเทศไทย การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในประเทศไทยนั้นไม่แน่ชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อใด ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทำการปรับปรุงและบัญญัติกฎหมายแบบตะวันตกขึ้น 2 ฉบับคือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความที่มีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 ซึ่งร่างโดยอาศัยกฎหมายอังกฤษเป็นฐาน บัญญัติเรื่องการประกันตัวไว้ในมาตรา 6 และประกาศยกเลิกกฎหมายต่อท้ายพระราชบัญญัติ ร.ศ. 117 ซึ่งได้ยกเลิกกฎหมายตราสามดวงเกี่ยวกับเรื่องประกันตัวไป จึงได้เกิดหลักเกี่ยวกับการประกันตัวใหม่คือการประกันตัวมิได้เฉพาะคดีอาญาเท่านั้นคดีแพ่งปกติไม่ต้องมีประกัน เว้นแต่เห็นว่าจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือคิดจะหลบหนี ศาลก็อาจเรียกประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สินได้ยกเลิกการประกันแบบเทครัวเรือนและกำหนดเป็นการทำหนังสือสัญญายอมเสียสินไหมพินัย (เงิน) แทนและการขอถอนสัญญาประกันทำได้โดยบอกกล่าวต่อผู้พิพากษาที่ให้ประกันต่อมา มีการเสนอร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปี พ.ศ.2452 ให้อำนาจผู้พิพากษาไต่สวนแห่งศาลไปริสภามีอำนาจใช้ดุลพินิจให้ประกันตัวหรือไม่ได้อย่างไม่มีจำกัด ต่อมาพ.ศ.2458 กำหนดให้การประกันทำได้ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล โดย

ผู้ต้องหาเท่านั้นที่มีสิทธิร้องขอประกันและกำหนดจำนวนเงิน หากผิดสัญญาประกันก็จะถูกริบเป็นของรัฐ ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปี พ.ศ.2460 กำหนดขอบอำนาจการให้ประกันของพนักงานอัยการเฉพาะความผิดที่เกิดในเขตอำนาจของตน ผู้มีสิทธิร้องขอประกันคือผู้ต้องหา จำเลยหรือบุคคลอื่นก็ได้ นายประกันต้องลงชื่อในสัญญาประกันและอาจใช้หลักทรัพย์แทนเงิน ซึ่งการกำหนดจำนวนเงินประกัน พนักงานอัยการและศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางจนเกิดเป็นปัญหาถกเถียงกันว่าควรมีขอบเขตหรือหลักเกณฑ์เพียงใดการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 3 ในปี พ.ศ.2466 เกี่ยวกับเรื่องการปล่อยชั่วคราวบัญญัติไว้ในมาตรา 132-140 ปรับปรุงมาตรการปล่อยตัวโดยผู้บริสุทธิ์หรือผู้ที่ยังไม่มีความผิด ให้มีประสิทธิภาพผลมากขึ้น โดยให้อำนาจพนักงานอัยการในกรุงเทพมหานคร และพนักงานฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้น การยื่นคำร้องต่อศาลกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาสั่งภายใน 2 วัน โดยจะพิจารณาการให้ประกันโดยการรับหลักประกันหรือนายประกันแทนการวางเงินก็ได้ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 4 ในปี พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งจนเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน ได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูง เป็นหลักเกณฑ์ในการประกันประกอบข้อพิจารณาบางประการเช่นความหนักเบาแห่งข้อหาบางฐานความผิดไม่อนุญาตให้ประกันในชั้นสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

1.2 ความหมายของการปล่อยชั่วคราว

คำว่า “การปล่อยชั่วคราว” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Pretrial release” หรือใช้คำว่า “Provisional release” โดยบุคคลทั่วไปมักใช้คำว่า “การประกันตัว” คำว่า “ปล่อยชั่วคราว” ซึ่งได้มีการอธิบายความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

- **ราชบัณฑิตยสถาน**³⁴ ได้ให้ความหมายการปล่อยชั่วคราวและการประกันตัวไว้ในพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ดังนี้

“การปล่อยชั่วคราว” คือ การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุม หรือซึ่งช่วงระยะเวลาหนึ่งในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาล

“การประกันตัว” คือ การรับรองว่าจะปฏิบัติตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราวและถ้าผิดสัญญาก็รับรองว่าจะใช้เงินตามจำนวนที่ระบุไว้

- **สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**³⁵ ให้ความหมายการปล่อยชั่วคราวไว้ว่า

“การปล่อยชั่วคราว” เป็นการส่งอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อ ไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือซึ่งเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการดำเนินคดีเพราะหากไม่จำเป็นต้องควบคุมหรือซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ควรที่จะปล่อยตัวชั่วคราวไป ตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด

³⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

³⁵ การปล่อยชั่วคราว สำนักประธานศาลฎีกา สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2565 จาก

- **กระทรวงยุติธรรม** ให้ความหมาย การปล่อยตัวชั่วคราว หมายถึง การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานหรือศาล ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมตัวหรือขังไว้ยาวนานเกินจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนผู้กระทำผิดไม่ได้

นอกเหนือจากความหมายที่กล่าวข้างต้นก็ยังมีความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ ได้อธิบายไว้หลายความคิดเห็น ดังนี้

- ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์ “การปล่อยชั่วคราว” คือ การประกันตัวจำเลยในคดีอาญาอย่างที่เคยมาก่อนใช้ประมวลกฎหมายนั้นเอง กล่าวคือ เมื่อบุคคลหนึ่งถูกจับมาหรือถูกเรียกตัวมาควบคุมไว้ในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามปกติแล้วก็จะถูกควบคุมตัวหรือกักขังไว้ตลอดเวลาที่มีการสอบสวน ใ้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลนั้น ๆ ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ คือ การประกันตัวนี้เอง³⁶

- ศาสตราจารย์ คร. คณิต ณ นคร “การปล่อยชั่วคราว” เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในคดีอาญา เป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกายหรือเสรีภาพในการเคลื่อนไหว เปลี่ยนที่ทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย อันเนื่องมาจาก หลักยกประ โยชน์แห่งความสงสัย³⁷

- ศาสตราจารย์ดิ่ง ฤไชย “การปล่อยชั่วคราว” หรือภาษาสามัญเรียกว่า "การประกันตัว" คือ วิธีการผ่อนคลายในเรื่องการควบคุมและขัง โดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวได้ อันเนื่องมาจากหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะยังไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำผิดจนกว่าศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นเช่นนั้นจริง³⁸

- อาจารย์สุวัฒน์ชัย ไชหาญ “การปล่อยชั่วคราว” หมายถึง การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด โดยคำสั่งของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี ซึ่งอาจปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้³⁹

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า "การปล่อยชั่วคราว" หรือ "การประกันตัว" หมายถึง การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุม หรือขัง ชั่วระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด ในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาล โดยคำสั่งของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หรือศาลแล้วแต่กรณี ซึ่งอาจปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่มีประกัน หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นมาตรการผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกายหรือเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของผู้ต้องหาหรือจำเลยจนกว่าศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นเช่นนั้นจริง

³⁶ สัญญา ธรรมศักดิ์. (2530). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-7 มาตรา 1-267

³⁷ คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 383

³⁸ ดิ่ง ฤไชย. (2545). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 266

³⁹ สุวัฒน์ชัย ไชหาญ. 2531. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 มาตรา 77 ถึง

1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

1.3.1 การปล่อยชั่วคราวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

นับแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับถาวรและฉบับชั่วคราวมาแล้ว ทั้งสิ้น 20 ฉบับ และในปัจจุบันนั้นคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จะเห็นว่าความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญนั้นทำให้ไม่สามารถมีกฎหมายใด ๆ ที่ใช้บังคับหรือจะใช้บังคับนั้น จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทนั้นมิได้ เรียกว่า หลักความชอบด้วยกฎหมายซึ่งหลักการนี้ได้รับรองไว้ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญนั้นคุ้มครองและปกป้องสิทธิเสรีภาพแห่งประชาชนเป็นสำคัญ สำหรับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยามได้วางหลักไว้อย่างกว้างว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน และภายใต้บทบังคับแห่งกฎหมายบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครอง นับแต่นั้นเป็นต้นมาในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้แล้วย่อมส่งผลต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติตามไปด้วย⁴⁰ ซึ่งสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นหลักการขั้นพื้นฐานหรือเป็นที่มาในการก่อให้เกิดการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยการกำหนดให้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์อันเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้เกิดขึ้นโดยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2560 ได้ถูกบัญญัติเอาไว้ ในหมวด 3 อย่างชัดเจน คือ หมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 25 - 49 ตาม

- มาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้กฎหมาย ดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่ กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

⁴⁰ พงษ์สวัสดิ์ บัญญัติพิทักษ์. (2560). สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 หน้า 2

- มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

- มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

- มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ต่างมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดเป็นไปแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลว่ากระทำความผิดนั้นยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

1.3.2 การปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กล่าวถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งหลักเกณฑ์การควบคุมตัวผู้ต้องหาและจำเลย โดยการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นเจ้าพนักงานการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นเจ้าพนักงานในกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (21) ได้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

- ควบคุม หมายถึง การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

- ผู้ต้องหา⁴¹ หมายถึง ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดขึ้น แต่ยังมีได้ถูกฟ้องร้องต่อศาล

- จำเลย⁴² หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาผู้มีอำนาจจับ ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือ

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (2)

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (3)

ตำรวจ⁴³ ส่วนกรณีที่ราษฎรมีอำนาจจับด้วยตนเองนั้นถือว่าเป็นข้อยกเว้น ส่วนผู้มีอำนาจ ในการควบคุม คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่วนราษฎรมีอำนาจควบคุมเพียงเพื่อจับตัวผู้ต้องหาส่ง ที่ทำการ ของพนักงานสอบสวนเท่านั้น

การควบคุมตัวในชั้นเจ้าพนักงานนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค 1 ข้อความเบื้องต้น ลักษณะ 4 หมายถึง และหมายอาญา ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 87 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม คือ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี⁴⁴ซึ่งการควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี หมายความว่า การควบคุมตัวต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาให้ถูกกระหนาบกระเทือนจากการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมาย หากที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการป้องกันคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่า จะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบพิจารณาก็ได้

การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นศาลถ้ามีความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่า 48 ชั่วโมง เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ต้องยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ศาลอาจเรียกพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ โดยใช้อัตราโทษคดีที่ถูกกล่าวหาเป็นเกณฑ์กำหนดระยะเวลาคุมขัง ดังนี้ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน⁴⁵ หากความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี หรือปรับเกินกว่า 500 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน⁴⁶ และความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 84 วัน⁴⁷ การจับและการขังสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดี ความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐก็คือ จุดมุ่งหมายของการควบคุมตัวระหว่างคดี ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวมีอยู่ 3 ประการ คือ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินไปโดยเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย และเพื่อประกันการบังคับโทษ แต่ทว่าผู้ต้องหาจะต้องได้รับสิทธิเสรีภาพตามสิ่งที่ตนควรจะได้รับนั่นคือ การปล่อยตัวชั่วคราว หรือเรียกอีกนัยว่า การประกันตัว

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 79 วรรคหนึ่ง

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 79 วรรคสอง

⁴⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 79 วรรคสี่

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 79 วรรคห้า

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 79 วรรคหก

ซึ่งการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะต้องพิจารณาจาก

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด

หรือไม่

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการโจทก์หรือผู้เสียหายแล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์แม้ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้น มีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันการภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันการภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้⁴⁸ แต่จะกำหนดการเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีไม่ได้ ซึ่งใน

มาตรา 110 ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 วรรคสาม

การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้และต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี

1) การร้องขอให้ศาลปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- การร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวก่อนฝากขัง เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีกล่าวคือ เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) หรือถูกควบคุมอยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ โดยยังมิได้มีการนำตัวผู้ต้องหามาขออนุญาตศาลฝากขังระหว่างการสอบสวน ในขั้นนี้ผู้ขอประกันตัวสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ ที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่ว่าการดำเนินคดีอยู่ในขั้นใด

- การร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวมาขออนุญาตศาลฝากขังในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล

- การร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น เมื่อจำเลยถูกพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลแล้ว จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง และหมายเรียกจำเลยให้มาแก้คดี จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล ทั้งนี้จะยื่นขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลก่อนวันนัดหรือในวันนัดที่ระบุไว้ในหมายเรียกก็ได้

- การร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา เมื่อจำเลยถูกขังหรือจำคุกโดยผลของคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวก่อนที่จะยื่นอุทธรณ์หรือยื่นฎีกา หรือจะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมกันกับการยื่นอุทธรณ์หรือยื่นฎีกาหรือจะยื่นหลังจากการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาได้

- การร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวบุคคลที่ถูกกักขังหรือจำคุกในกรณีอื่น เช่น ศาลอาจออกหมายจับพยานที่จงใจไม่มาศาล หรือกรณีละเมิดอำนาจศาล หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจ ชัดขึ้นคำบังคับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 362 เป็นต้น บุคคลเช่นว่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้

- การร้องขอปล่อยชั่วคราว สำหรับผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ยื่นคำร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (พนักงานคุมประพฤติหรือผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ) หรือคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งอยู่ในเขตรับผิดชอบนั้น ๆ

2) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว

- ผู้ต้องหาหรือจำเลย⁴⁹ หรือบุคคลที่ถูกกักขังหรือจำคุกในกรณีอื่น เช่น ศาลออกหมายจับพยานที่จิตใจไม่มาศาล กรณีละเมิดอำนาจศาล กรณีลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขึ้นคำบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 362

- ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา เช่น บุพการี ผู้สืบสันดานสามีภริยาญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง คู่สมรส บุคคลที่ศาลเห็นว่า มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นหรือนิติบุคคล เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการขอประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา ผู้ประกันอาชีพซึ่งขึ้นทะเบียนรายชื่อต่อศาล

3) หลักประกันที่ใช้ในการขอลปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว⁵⁰

ซึ่งบุคคลที่เป็นผู้หาหรือจำเลยรวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถนำหลักประกันวางหลักประกันไว้ต่อศาล ซึ่งสามารถนำ

(1) เงินสด

(2) หลักทรัพย์อื่น⁵¹ เช่น

- ที่ดินมีโฉนด หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 หรือ น.ส.3 ก)

หรือกรรมสิทธิ์ห้องชุด

- พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัวหรือเช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย (แคชเชียร์เช็ค) หรือเช็คที่ธนาคารรับรองแล้ว

- เงินฝากธนาคาร

- หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคาร

- กรมธรรม์ประกันอัสรภาพ คือ การที่บริษัทประกันภัยออกกรมธรรม์ประกันอัสรภาพและออกหนังสือค้ำประกันต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล หรือพนักงานอื่นที่มีอำนาจให้ประกันตัวในคดีอาญาตามวงเงินที่กำหนด

(3) บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน

- ส่วนราชการ กรณีข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ผู้ต้องหา คดีอาญาตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ ต้องคดีอาญา⁵²

⁴⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113

⁵⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114

⁵¹ ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548

⁵² ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548 ข้อ 11.3

- ผู้มีตำแหน่งข้าราชการ⁵³ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่น ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมืองและหมายความว่า ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามีภรรยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้างบุคคลที่เกี่ยวข้องทางการสมรสหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร โดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เกษัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนหรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่ศาลเห็นสมควร เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ในความผิดที่ตัวเองถูกกล่าวหาเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพโดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 15 เท่าของอัตราเงินเดือน หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ทั้งนี้การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยมีด้วยกันหลายกรณีทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เจ้าพนักงานหรือศาลพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวได้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท⁵⁴ คือ

- การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลเท่านั้น

- การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยผู้ร้องขอประกันหรือผู้ประกันต้องทำสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือตามหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามนัดหรือหมายเรียกผู้ประกันจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน

- การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกัน ต้องทำสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล และผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันต้องวางหลักประกันไว้ เพื่อที่จะสามารถบังคับเอากับหลักประกันตามจำนวนเงินที่ระบุไว้ได้ เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน

4) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาวินิจฉัยของศาลกรณีไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ในบางกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งศาลอาจพิจารณาสั่งได้ตามมาตรา 108/1 การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้⁵⁵

⁵³ ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548 ข้อ 11.1

⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 112

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 108/1.

1. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี
2. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
3. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
4. ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
5. การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการ

สอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

4) การอุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยชั่วคราว

เมื่อศาลวินิจฉัยพิจารณาไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย สามารถมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 119 ทวิ ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ ดังต่อไปนี้

- (1) คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์
- (2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรีบส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความหรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่

5) การผิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาและจำเลย

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือจะหลบหนี ผู้ทำสัญญาประกันหรือบุคคลที่เป็นประกันอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น แต่ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือในการจับได้ ก็สามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง⁵⁶ แล้วส่งตัวไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดและพนักงานดังกล่าวจะทำการส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดและพนักงานดังกล่าวจะทำการส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาลที่สั่งปล่อยชั่วคราว ซึ่งความระงับสิ้นไปของสัญญาประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้มีบทความว่าสัญญาประกันสิ้นสุดลงเมื่อใด การบังคับตามสัญญาจึงขึ้นอยู่กับข้อความในสัญญานั้น โดยสัญญาที่ทำต่อศาลจะมีผลผูกพันตลอดไปจนกว่าศาลพิพากษา สัญญาประกันนี้เป็นหลักฐานการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ใช่สัญญาทางแพ่งเป็นสัญญาที่ผูกพันเฉพาะตัวผู้ประกันเท่านั้น กรณีจะมีการบังคับตามสัญญาประกันในชั้นศาลได้นั้น จะต้องมีการผิดสัญญาประกันหรือการที่ผู้ทำสัญญาประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลได้ตามนัดและความรับผิดชอบตามสัญญาประกันยังมีอยู่ซึ่งหมายถึงจุดมุ่งหมายในการควบคุมตัวระหว่างคดียังมีอยู่หรือไม่ในขณะบังคับตามสัญญาประกันศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอ

⁵⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 117

ประกันตามสัญญาประกันได้ทันที โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีทางแพ่งอีก อำนาจสั่งของศาลนั้นจะบังคับตามสัญญาหรือสั่งตามที่เห็นสมควรก็ได้ และการบังคับนั้นก็โดยการแจ้งคำสั่งปรับเป็นค่าบังคับให้นายประกันทราบ หากนายประกันไม่ปฏิบัติตามคือไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลจะแจ้งไปยังพนักงานอัยการให้ดำเนินการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ซึ่งสามารถสั่งให้นายประกันมาเพื่อสอบถามและนำยึดทรัพย์ได้ เพราะเมื่อมีการผิดสัญญาประกันผู้ลงชื่อในสัญญาต้องรับผิดชอบข้อความในสัญญาโดยต้องใช้เงินตามจำนวนที่กำหนดไว้แต่เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างใด ๆ แล้วผู้บังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการก็สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้

1.3.3 ระเบียบข้อบังคับอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว

1) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548⁵⁷

- เมื่อศาลได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว ให้รีบพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว โดยให้ถือเป็นหลักว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้ ก็ให้ระบุเหตุผลไว้โดยครบถ้วนและชัดเจน และพิจารณาสั่งในแนวเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่จะกระทำได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควรและให้ระบุเหตุผลไว้โดยชัดเจนด้วยจำนวนราคาประกันในคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องเขียนหรือพิมพ์ให้ชัดเจนจะเป็นตัวเลขหรือตัวหนังสือก็ได้

- ในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง รวมทั้ง บุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพ การงาน ประวัติ การกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้ต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้ ศาลอาจมีคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานศาลช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องขอในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รวมทั้ง ให้จัดทำรายงานหรือความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสอง ด้วยก็ได้

- ผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวอาจเสนอหลักประกันมาพร้อมกับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาของศาลก็ได้ แต่ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งมีได้ยื่นหลักประกันมาพร้อมด้วยที่จะได้รับการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว

- ข้อ 8 ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือ เพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการงาน

⁵⁷ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565 จาก <https://crimtlc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/53/iid/169106>

บางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิด
อีก เป็นต้น และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นก็ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่ง
อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

2) ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
พ.ศ. 2548⁵⁸

- เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วเห็นว่าเป็นกรณี
สมควรให้ปล่อยชั่วคราวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ก็ให้ศาล
พิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่ประกัน

- การกำหนดวงเงินประกันให้พิจารณาดังนี้

ข้อ 1 คดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อย
ชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตรา
โทษปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น

ข้อ 2 เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คดี
ความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมิโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม จะ
ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือหลักประกันก็ได้ แต่ไม่ควรกำหนดวงเงินให้เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษ
ปรับขั้นสูงสำหรับความผิดนั้น และไม่ว่ากรณีใดต้องไม่กำหนดวงเงินประกันหรือหลักประกันให้สูงเกิน
อัตราโทษปรับขั้นสูง

ข้อ 3 คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจ
อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน
100,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดเจน

ข้อ 4 คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป การอนุญาตให้
ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่
กรณี ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินประกันตาม
วรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- คดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่
ด้วยให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน 20,000 บาท ต่อระวางโทษจำคุก 1 ปี ทั้งในส่วนที่
เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ

- คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 600,000 บาท

- คดีที่มีโทษประหารชีวิตให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 800,000 บาท

ข้อ 5 คดีที่มีหลายข้อหา ไม่ว่าจะ เป็นความผิดกรรมเดียวผิด
กฎหมายหลายบทหรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ใน
การกำหนดวงเงินประกัน ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกัน

⁵⁸ ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือ
หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565
จาก <https://ipitc.coj.go.th/th/content/article/detail/id/10303/iid/191258>

หรือต่างเวลากัน ศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง

ข้อ 6 กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 ปี ไม่ว่าจะเป็นคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้ โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า 100,000 บาท

ภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมตามสภาพการณ์ในทางกฎหมายก็ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อสภาพสังคม จึงได้ทำการยกเลิกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 และ ข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548

3) ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562⁵⁹

- “ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในข้อ 8 แห่งระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน”

- “ข้อ 8 ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติ เช่น ให้อยู่ที่ทำงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควรวางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการงานบางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นก็ได้ และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้”

4) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

- คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน 200,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น ก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง

- คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี

⁵⁹ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2565 จาก

5) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

- ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคห้าของข้อ 4 แห่งข้อบังคับของ ประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548

- ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือ อุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลอาจใช้ดุลพินิจเรียกหลักประกัน ดังนี้

(1) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี ไม่เกินร้อยละยี่สิบ ของวงเงินประกัน

(2) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบแต่ไม่เกินร้อยละห้าสิบของวงเงินประกัน

(3) คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษประหารชีวิต ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของวงเงินประกัน

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นคนยากจน ศาลจะใช้ดุลพินิจเรียกหลักประกันต่ำกว่าตามที่กำหนดไว้ใน (2) และ (3) ก็ได้ โดยให้ระบุเหตุดังกล่าวไว้ในคำสั่งด้วย

6) นโยบายประธานศาลฎีกา พ.ศ. 2562 – 2563

จากนโยบายประธานศาลฎีกา ได้ยกระดับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลย โดยคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและความสงบสุขของสังคม ซึ่งได้กำหนดนโยบายการปล่อยชั่วคราวไว้ดังนี้

- กำหนดมาตรการในการขอปล่อยชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสะดวกรวดเร็วและการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว

- กำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้ต้องหา จำเลย เหยื่ออาชญากรรมผู้เสียหาย ตลอดจนกลุ่มผู้เปราะบางในสังคม ทุกขั้นตอนของกระบวนการทางศาล

- เพิ่มบทบาทเชิงรุกในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดีในศาลและให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิของตนตามกฎหมาย

7) คำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2562

ข้อ 1 ในการร้องขอปล่อยชั่วคราว ผู้ที่ร้องขอปล่อยชั่วคราวไม่จำเป็นต้องเสนอหลักประกันมาพร้อมกับคำร้อง แต่จะเสนอหลักประกันมาก็ได้

ข้อ 2 ศาลพึงพิจารณาปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกัน ภายใต้เงื่อนไขแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มากขึ้น

ข้อ 3 ศาลอาจใช้วิธีการให้เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือข้อมูลอื่น ๆ ตั้งแต่โอกาสที่บุคคลเหล่านั้นมาศาลและรายงานให้ศาลทราบ เพื่อประเมินความเสี่ยง

ในการหลบหนี ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราวก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงบัญชีมาตรฐานหลักประกันเพียงอย่างเดียว

ข้อ 4 ในการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือเงื่อนไขอื่นใด เช่น เงื่อนไขในการทำงานเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ศาลอาจสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 โดยไม่จำเป็นต้องเรียกหลักประกันตามบัญชีมาตรฐานหลักประกัน

ข้อ 5 ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันแต่หลักประกันที่ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวเสนอมาไม่เพียงพอหรือไม่อาจเสนอหลักประกันได้ทันศาลอาจพิจารณาปล่อยชั่วคราวไปพลางก่อนโดยให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวเสนอหลักประกันให้ครบภายในเวลาที่ศาลกำหนดและใช้วิธีการกำกับดูแลหรือใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวก็ได้ หรือหากหลักประกันที่ขาดอยู่มีจำนวนไม่มากและไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ศาลอาจพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวตามหลักประกันที่เสนอมาไปพลางก่อน โดยไม่กำหนดเงื่อนไขอื่นใดก็ได้

ข้อ 6 กรณีที่ศาลกำหนดมาตรการกำกับดูแลในระหว่างปล่อยชั่วคราวโดยการให้รายงานตัวต่อบุคคลที่ศาลกำหนด หรือการเข้ารับคำปรึกษา หรือบำบัดรักษาความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากจนศาลอาจสั่งจ่ายค่าพาหนะเดินทางแก่ผู้นั้นได้ตามพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

ข้อ 7 กรณีผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีหรือผิดเงื่อนไข ศาลอาจจ่ายเงินสินบนหรือเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับและผู้แจ้งความนำจับตามพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

ข้อ 8 ศาลพึงกำหนดแนวปฏิบัติหรือขั้นตอนในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวให้สอดคล้องกับคำแนะนำนี้เพื่อความละเอียดรอบคอบและเพื่อให้การใช้กฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ข้อ 9 การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ต้องคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและความสงบสุขของสังคมควบคู่ไปด้วยเสมอ

2. การปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับกับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล

จากการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิในการร้องการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลตามหลักสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ผนวกกับสิทธิขั้นพื้นฐานแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่พึงจะได้รับตามสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพที่พึงจะได้รับโดยผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลว่ากระทำความผิดนั้นยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ต่อมาตามมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ บัญญัติรูปแบบการปล่อยชั่วคราวไว้ตามที่กล่าว

ไว้ข้างต้นซึ่งประกอบไปด้วย การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน

ดังนั้นเพื่อการลดการคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็นถูกขังไว้เพียงเพราะไม่มีเงินหรือทรัพย์สินเพียงพอมาขึ้นเป็นหลักประกัน และการต้องถูกคุมขังในเรือนจำระหว่างพิจารณาและแม้เป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพจิตใจ และการดำรงชีวิตของผู้ถูกคุมขัง และประกอบกับการเรียกหลักประกันเป็นเงินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกันดังกล่าวนี้ เกิดข้อบกพร่องหลายประการ ได้แก่ การเรียกหลักประกันเป็นเงินหรือทรัพย์สินก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน นอกจากนี้การเรียกหลักประกันยังเป็นที่มาของธุรกิจที่หาเงินกับความเดือดร้อนของคนอื่น คือ ธุรกิจ “นายประกันอาชีพ” ซึ่งเป็นบุคคลที่รับว่าจะวางทรัพย์สินของตนเป็นหลักประกันให้แก่การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติชำระค่าตอบแทน ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยากจนก็ยังคงได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันเพียงเพราะเงินหรือทรัพย์สินอยู่ดี

2.1 การปล่อยชั่วคราวตามพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560⁶⁰

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดโครงการปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาจากปกติที่มักต้องใช้เงินหรือทรัพย์สินมาวางประกัน โดยเปลี่ยนเป็นการปล่อยชั่วคราวที่ไม่ต้องใช้เงินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน แต่ให้อิงข้อมูลและการประเมินความเสี่ยงตามหลักวิชาการแทน ประกอบกับพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดให้ศาลแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้เป็นผู้สอดส่องดูแลหรือรับรายงานตัว ซึ่งบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ได้อธิบายไว้ว่า

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“เงินสินบน” หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับตามพระราชบัญญัตินี้

“เงินรางวัล” หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จับตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งจากศาลให้เป็นผู้สอดส่องดูแล รับรายงานตัว หรือให้คำปรึกษาผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

“ผู้แจ้งความนำจับ” หมายความว่า บุคคลเดียวหรือหลายคนซึ่งชี้ช่องหรือแจ้งเบาะแสแก่ทางราชการจนทางราชการสามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลซึ่งหลบหนีได้ แต่ต้องมีชื่อเจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ประกันบุคคลซึ่งเป็นหลักประกันหรือบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น

“เจ้าหน้าที่ผู้จับ” หมายความว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลซึ่ง

⁶⁰ การปล่อยชั่วคราวตามพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=786821&ext=htm>

หลบหนี และให้หมายความรวมถึงราษฎรผู้จับตามที่เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือด้วย

“ก.บ.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

มาตรา 4 ในกรณีศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมาตรา 108 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็ได้

บุคคลตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามที่ ก.บ.ศ. กำหนด ผู้ประกัน บุคคลซึ่งเป็นหลักประกัน หรือบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราว

คุณสมบัติลักษณะต้องห้ามการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.บ.ศ. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

จากบทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ได้อธิบายไว้ว่า ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งจากศาลให้เป็นผู้สอดส่องดูแล รัับรายงานตัวหรือให้คำปรึกษาผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ผนวกกับมาตรา 4 เมื่อศาลได้มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวซึ่งตามมาตรา 108 แห่งบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรค 3 เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ทั้งนี้การปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนับเป็นการกำหนดเงื่อนไขแบบไม่อิงการใช้หลักประกันที่เป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์บุคคลที่สามารถเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 4 ตามวรรคสองและวรรคสามต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้ง และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับและเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561 ประการต่อมาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ได้กำหนดเรื่องค่าตอบแทนหรือการรับเงินสินบนในการปฏิบัติหน้าที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตลอดจนเงินค่าสินบนหรือรางวัลนำจับกรณีแจ้งเบาะแสของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกรณีที่หลบหนีซึ่ง

มาตรา 7 เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลซึ่งหลบหนีและได้ส่งตัวต่อศาลแล้ว ให้ผู้แจ้งความนำจับมีสิทธิได้รับเงินสินบนและเจ้าหน้าที่ผู้จับมีสิทธิได้รับเงินรางวัล

มาตรา 8 การขอรับเงินสินบนหรือเงินรางวัลตามมาตรา 7 ให้ผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าหน้าที่ผู้จับยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่ได้ออกหมายปล่อยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งตัวผู้ต้องหา

หรือจำเลยต่อศาล โดยผู้ร้องต้องแสดงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า ตนเองเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าว และหากศาลพิจารณาเห็นว่าคำร้องนั้นฟังได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความยากง่ายในการติดตามจับกุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นสำคัญ

ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าหน้าที่ผู้จับหลายราย ให้ศาลสั่งแบ่งจ่ายเงินสินบน หรือเงินรางวัลแก่ผู้มีสิทธิได้รับเท่ากันทุกราย

ผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินในลักษณะอย่างเดียวกันตามกฎหมายอื่นแล้ว ไม่มีสิทธิได้รับเงินสินบนหรือเงินรางวัลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

หลักเกณฑ์และอัตราในการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.บ.ศ. กำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังและประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา 9 การเบิกจ่ายค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย ค่าพาหนะ เงินสินบน และเงินรางวัลแก่ผู้มีสิทธิได้รับตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เบิกจ่ายจากเงินค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญาก่อน นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

วิธีการเบิกจ่ายและรับเงินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.บ.ศ. กำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.2 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561⁶¹

พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 วรรคสองและวรรควรรคได้กล่าวถึงคุณสมบัติลักษณะและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวซึ่งได้กล่าวไว้ดังนี้

- ข้อ 4 ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีใช้บุคคลตามข้อ 5 ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้ที่รู้จักผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นอย่างดีและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟังหรือเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย

(2) เป็นผู้สมัครใจมีความพร้อมและเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย

⁶¹ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561 สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/007/1.PDF>

- ข้อ 5 ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาหรือผ่านการอบรมการให้คำปรึกษาทางจิตสังคมตามหลักสูตรที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง และ

(2) เป็นผู้สมัครใจมีความพร้อม และเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมายการให้คำปรึกษาทางจิตสังคม หมายความว่ารวมถึง การให้คำปรึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อป้องกันการหลบหนีการกระทำความผิดหรือก่อเหตุร้าย

- ข้อ 6 บุคคลต่อไปนี้ต้องห้ามเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

(1) เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด

(2) ผู้ประกัน บุคคลซึ่งเป็นหลักประกัน หรือบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราว

(3) บุคคลที่ประกอบอาชีพหรือหารายได้จากงานที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์หรืออาจมีผลประโยชน์กับการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย

- ข้อ 7 ศาลมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวได้ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกันแต่ไม่มีหลักประกันและผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มีลักษณะต่อไปนี้

(1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีญาติ หรือเพื่อนสนิท หรือบุคคลใกล้ชิดอื่นใดที่อาจช่วยดูแลผู้ต้องหา หรือจำเลยให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลหลังได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือ

(2) ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตลอดจนญาติ เพื่อนสนิท หรือบุคคลใกล้ชิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีช่องทางสื่อสาร เพื่อให้เจ้าพนักงานศาลซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวติดต่อได้ภายหลังมีการปล่อยชั่วคราว หรือ

(3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร หรือต้องเดินทางไปประกอบอาชีพต่างท้องที่อยู่บ่อยครั้ง และมีเหตุน่าเชื่อว่าเจ้าพนักงานศาลซึ่งมีหน้าที่ในการดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอาจประสบความยากลำบากเกินสมควรในการติดต่อหรือกำกับดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือ

(4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดการเจ็บป่วยทางจิต หรือควรได้รับคำปรึกษาทางจิตสังคม

การแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในกรณีตามวรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) ไปพร้อมกับการสั่งให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต้องติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม พึงทำได้ต่อเมื่อมีเหตุน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือการสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นไม่เพียงพอในการกำกับดูแลให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล

ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ศาลแต่งตั้งอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้

โดยคำนึงถึงความจำเป็น และความเหมาะสมภายใต้ลักษณะตามวรรคหนึ่ง

ข้อ 8 ศาลอาจสั่งให้ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่ต่อไปนี้ เพียงอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างรวมกันก็ได้

- (1) หน้าที่ในการสอดส่องดูแล
- (2) หน้าที่รับรายงานตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว
- (3) หน้าที่ให้คำปรึกษา

ข้อ 9 ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ในการสอดส่องดูแลต้องคอยกำชับหรือตักเตือนให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลอย่างเคร่งครัด และคอยสอดส่องพฤติกรรมของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวว่าปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลหรือไม่ หากพบพฤติกรรมอันควรสงสัยว่าเป็นการผิดเงื่อนไข ต้องรายงานศาลโดยเร็ว

ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ในการรับรายงานตัวต้องเป็นผู้รับรายงานตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามกำหนดนัดแทนศาล หากผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัว ต้องรายงานศาลโดยเร็ว

ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ต้องให้คำปรึกษาเป็นรายครั้ง หากพบว่าการให้คำปรึกษาครั้งใดไม่มีความก้าวหน้า หรือผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีแนวโน้มที่จะหลบหนี กระทำความผิด หรือก่อเหตุร้าย ต้องรายงานศาลโดยเร็ว

ข้อ 10 ในกรณีที่ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและมีคำสั่งแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นกำหนดตัวผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวแล้วดำเนินการต่อไป

ข้อ 11 ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ปฏิบัติหน้าที่จนเสร็จสิ้นหรือที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรแก่กรณี แม้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหลบหนี หรือไปก่อภัยอันตรายหรือความเสียหายขึ้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในระเบียบนี้

ข้อ 12 การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่ในการรับรายงานตัวให้กำหนดค่าตอบแทนไม่น้อยกว่า 2,000 บาท และไม่เกิน 5,000 บาท

(2) ในกรณีที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแล ไม่ว่าจะ มีหน้าที่รับรายงานตัวด้วยหรือไม่ ให้กำหนดค่าตอบแทนไม่น้อยกว่า 2,000 บาทและไม่เกิน 10,000 บาท

การกำหนดค่าตอบแทนตามวรรคหนึ่ง (1) และ (2) ให้คำนึงถึงลักษณะและความยากง่ายของภารกิจ ตลอดจนระยะเวลาที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย

ในกรณีที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่ตามวรรคหนึ่งเกินกว่าหนึ่งหน้าที่ให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าเพียงอัตราเดียว

ข้อ 13 ในกรณีที่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งก่อให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีค่าใช้จ่ายให้ผู้กำกับดูแลผู้ถูก

ปล่อยชั่วคราวยื่นคำร้องขออนุญาตดำเนินการดังกล่าวต่อศาลชั้นต้นที่ออกหมายปล่อยในโอกาสแรกที่กระทำได้ หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กำหนดค่าใช้จ่ายที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวขอรับได้ตามที่จำเป็นและสมควร

ข้อ 14 ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีสิทธิขอรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามข้อ 12 และข้อ 13 เมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้น หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เนื่องจากศาลยกเลิกคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

ในการขอรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายให้ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่ได้ออกหมายปล่อยภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการปฏิบัติหน้าที่หรือวันที่รับแจ้งจากศาล และให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติในการจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่าย

ข้อ 15 ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล หากเป็นผู้ยากไร้และไม่มีค่าพาหนะสำหรับการเดินทางไปศาลหรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด มีสิทธิขอรับค่าพาหนะตามหลักเกณฑ์ และอัตราที่กำหนดในระเบียบนี้

ข้อ 16 ศาลมีอำนาจกำหนดค่าพาหนะให้แก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ ดังนี้

(1) ในกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำนาจศาลหรือในเขตจังหวัดเดียวกับสถานที่ที่ศาลกำหนดให้ไปปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้กำหนดค่าพาหนะไม่เกินครั้งละ 300 บาท

(2) ในกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่พักอาศัยนอกเขตอำนาจศาล หรือคนละจังหวัดกับสถานที่ที่ศาลกำหนดให้ไปปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้กำหนดค่าพาหนะไม่เกินครั้งละ 500 บาท

ในการกำหนดค่าพาหนะหากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยั้งศาลมีอำนาจกำหนดค่าพาหนะสูงกว่าอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่งก็ได้

ข้อ 17 ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีสิทธิขอรับค่าพาหนะทันทีที่ต้องเดินทางไปศาลหรือไปสถานที่ที่ศาลกำหนดให้ไปปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว โดยให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่ออกหมายปล่อยหรือศาลที่เดินทางไปถึง แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาสามสิบวันนับแต่การปล่อยชั่วคราวสิ้นสุด

ข้อ 18 ให้ผู้แจ้งความนำจับและเจ้าหน้าที่ผู้จับมีสิทธิรับเงินสินบนและเงินรางวัลแล้วแต่กรณี เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลซึ่งหลบหนีและได้ส่งตัวต่อศาลแล้ว

2.3 บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่างศาลยุติธรรมกับฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรมระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กับ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย⁶²

⁶² บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่างศาลยุติธรรม กับฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรมระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กับ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2565 จาก <https://oja.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/12473/iid/271633>

สืบเนื่องจากศาลยุติธรรมมีโครงการปฏิรูปการปล่อยชั่วคราวคดีอาญา จากปกติที่มักต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สินมาวางประกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนมีฐานะ และไม่มีความแม่นยำน่าเชื่อถือว่า เมื่อปล่อยไปแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือก่ออันตรายต่อสังคมหรือไม่ โดยเปลี่ยนเป็นการปล่อยชั่วคราวที่ไม่ต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สินเป็นประกัน ยังมีการวางมาตรการกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวรองรับซึ่งจะมีความเข้มงวดแตกต่างกัน เพื่อเป็นการรับประกันการมาศาลและการไม่ผิดเงื่อนไขของศาล ประกอบกับพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดให้ศาลแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนด ได้แก่ เป็นผู้สอดส่องดูแล รับบรายงานตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

ในการนี้ข้อมูลส่วนตัวบางประการของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นข้อมูลที่ไม่อาจตรวจสอบได้จากหน่วยข้อมูลใด เพราะเป็นข้อมูลที่ล้าพังผู้ใกล้ชิดหรือคนรู้จักจะทราบเท่านั้น และมาตรการกำกับดูแลที่วางไว้ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในท้องถิ่นที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนาหรืออยู่อาศัยจริงโดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอยู่ใกล้ชิดและน่าจะทราบความเป็นไปกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นลูกบ้านดี ทั้งยังเป็นคนกลางที่น่าเชื่อถือ จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเสริมให้ระบบสมบูรณ์ขึ้นโดยการช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงและการช่วยสอดส่องกำกับดูแลพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เป็นไปตามเงื่อนไขของศาล ตลอดจนในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนาห่างไกลที่ทำการศาลมาก และมีฐานะยากจนไม่มีเงินพอเสียค่าพาหนะเดินทางมาศาลเพื่อมารายงานตัวบ่อย ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนนายอำเภอเองอาจช่วยเป็นผู้รับรายงานตัวแทนศาลได้

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรมดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม ผู้ต้องหาหรือจำเลยในฐานะประชาชนของสังคมได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้น สำนักงานศาลยุติธรรมร่วมกับกรมการปกครอง จึงจัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานระหว่างศาลยุติธรรมกับ กรมการปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทของฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรม
 - 1.1 การช่วยยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขอปล่อยชั่วคราวในโครงการประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรม
 - 1.2 การช่วยกำกับดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวตามโครงการประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรม
 - 1.3 การช่วยเป็นผู้รับรายงานตัวตามกำหนดนัดของศาล (กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยมีบ้านอยู่ไกลที่ทำการศาลมากและยากจนเกินกว่าจะเสียค่าพาหนะมาศาลได้)

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

2.1 ชั้นเตรียมการ

(ก) ศาลทดลองจัดประชุมร่วมกับฝ่ายปกครองและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำนาจศาล เพื่อทำความเข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบและความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในโครงการนี้

(ข) ฝ่ายปกครองแจ้งรายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในเขตอำนาจศาลแก่ศาลทดลอง

2.2 การช่วยยืนยันข้อมูล

เมื่อเจ้าหน้าที่ศาลโทรศัพท์สอบถามกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นลูกบ้าน ให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริง มีข้อความเห็นแก่เจ้าหน้าที่ศาล

2.3 การช่วยกำกับดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวผู้ที่เป็นลูกบ้าน เจ้าหน้าที่ศาลจะแจ้งคำสั่งศาลพร้อมเงื่อนไขให้ผู้เป็นลูกบ้านปฏิบัติไปยังกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านทางโทรศัพท์ เพื่อให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านช่วยสอดส่องดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลและหากเห็นว่าลูกบ้านมีพฤติกรรมที่น่าจะหลบหนีหรือผิดเงื่อนไขของศาล ให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านแจ้งเจ้าหน้าที่ศาล ทั้งนี้ศาลอาจกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านโดยตรงและศาลจะมีหนังสือแจ้งคำสั่งศาลที่ให้ปล่อยชั่วคราวลูกบ้านไปยังกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านอีกครั้ง ตลอดจนมีหนังสือแจ้งคำสั่งปล่อยชั่วคราวและแจ้งว่า ศาลได้ประสานขอความร่วมมือจากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านท่านใดในการช่วยสอดส่องดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นลูกบ้านรายนั้น ๆ

2.4 การช่วยเป็นผู้รับรายงานตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ห่างไกลและยากจนเกินกว่าจะมารายงานตัวที่ศาล ศาลอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นไปรายงานตัวต่อนายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แทนการมารายงานตัวที่ศาล ในกรณีนี้ศาลแต่ละท้องที่อาจกำหนดวิธีการที่นายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะทำหลักฐานการรับรายงานตัวตามรูปแบบที่ศาลนั้นเห็นสมควร เช่น ทำบันทึกให้ลงนามเป็นหลักฐาน และส่งโทรสารมายังศาล การถ่ายรูปโดยโทรศัพท์มือถือและส่งภาพมายังศาลโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ในกรณีเช่นนี้ ศาลทดลองฟังสอบถามความพร้อมของกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านที่จะรับรายงานตัวก่อนมีคำสั่งทุกครั้ง

เมื่อศาลมีคำสั่งให้รายงานตัวผ่านนายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านแล้ว เจ้าหน้าที่ศาลจะแจ้งคำสั่งทางโทรศัพท์แก่นายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก่อน แล้วจึงจะมีคำสั่งอย่างเป็นทางการไปนายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน แล้วแต่กรณี ตามไปในภายหลัง ทั้งนี้หากศาลกำหนดให้กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับรายงานตัว ศาลจะมีหนังสือแจ้งให้นายอำเภอทราบเพื่อช่วยกำกับดูแลการปฏิบัติงานของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านด้วย

2.5 การรายงานผลการปฏิบัติงานของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านต่อนายอำเภอ

ให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านรวบรวมข้อมูลการให้ความร่วมมือต่อศาล ทั้งด้านการให้ข้อมูลลูกบ้าน การสอดส่องกำกับดูแลให้ลูกบ้านที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวทำตามเงื่อนไขของศาล และการรับรายงานตัวแทนศาล และเสนอเป็นรายงานต่อนายอำเภอตามกำหนดและระยะเวลาที่ฝ่ายปกครองเห็นสมควร

2.6 การขอรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

ตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

มาตรา 6 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแล ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ซึ่งอาจแยกพิจารณาในรายละเอียดได้ ดังนี้

- เกี่ยวกับเวลาในการยื่นขอรับการขอรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว มาตรา 6 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่ได้ออกหมายปล่อยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการปฏิบัติหน้าที่หรือวันที่ได้รับแจ้งจากศาล

- เกี่ยวกับดุลพินิจการส่งจ่ายการส่งจ่ายนั้น กฎหมายบัญญัติให้ศาลมีดุลพินิจใช้อำนาจส่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงลักษณะของภารกิจและระยะเวลาที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในระเบียบ ก.บ.ศ. โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

- เกี่ยวกับสถานะของคำสั่งศาลคำสั่งศาลเกี่ยวกับการส่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้น มาตรา 6 วรรคสอง บัญญัติให้เป็นที่สุด

- รายละเอียดในคำร้องในคำร้องต้องแสดงพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า ผู้ยื่นคำร้องเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าวซึ่งกรณีจะแตกต่างไปจากการขอรับสินบนหรือรางวัลนำจับ ในกรณีอื่น ๆ เช่น กรณีความผิดเกี่ยวกับการพนัน กฎหมายศุลกากร เพราะในคำร้องอาจจะระบุยืนยันเพียงว่า มีผู้แจ้งความนำจับโดยประสงค์จะได้รับสินบน จึงขอรับเงินสินบนนำจับ โดยไม่ได้ระบุเกี่ยวกับตัวผู้นำจับว่าเป็นใครทำให้มีการกล่าวอ้างได้ง่าย กลายเป็นว่ามีผู้นำจับทุกคดี ทั้ง ๆ ที่บางคดีอาจสืบจับได้เอง หรือพบเห็นการกระทำผิดโดยบังเอิญ ไม่มีผู้นำจับ ปัญหาว่าเมื่อมีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้แล้วจะป้องกันปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้หรือไม่นั้น คงเป็นเรื่องเคร่งครัดหรือเอาจริงเอาจังในทางปฏิบัติ เพราะอาจจะมีการอุปโลกน์ผู้นำจับได้ แต่กฎหมายก็บัญญัติว่าให้ศาลตรวจพยานหลักฐานต่าง ๆ ว่าน่าเชื่อหรือฟังได้ตามคำร้องหรือไม่อาจจะส่งจ่ายหรือไม่จ่ายก็ได้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานในขณะเดียวกันผู้ยื่นคำร้องต้องตระหนักให้ดีกว่า เป็นการยื่นคำร้องต่อศาล หากเป็นเท็จหรือกระทำการลวงให้ศาลหลงเชื่อก็อาจมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือต้องรับโทษในความผิดอาญาฐานอื่นติดตามมา

นอกเหนือจากการทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่างศาลยุติธรรม กับฝ่ายปกครอง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในโครงการพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรมระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กับ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แล้วเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2565 สำนักงานศาลยุติธรรม ร่วมลงนาม

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ กับกรุงเทพมหานคร⁶³ โดยนโยบายที่ดังกล่าวเพื่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดี รวมทั้งเป็นนโยบายลดความเลื่อมล้ำด้วย เนื่องจากหลายคนอาจจะไม่มีหลักทรัพย์ในการจ่ายค่าประกันตัวโครงการนี้จะแต่งตั้งผู้ดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ซึ่ง กรุงเทพมหานคร มีชุมชนถึง 2,000 ชุมชน และมีคณะกรรมการประสานชุมชนที่มีความรู้จัก ความผูกพันกับคนในชุมชนก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลสอดส่องพฤติกรรมได้จะสามารถลดความเลื่อมล้ำและกระจายอำนาจให้กับชุมชนในการช่วยดูแลกันเอง และประสานชุมชนก็จะให้ความมั่นใจกับศาลในการปล่อยตัวชั่วคราวได้ โดยหลังจากนี้เราจะส่งรายชื่อประสานหรือกรรมการชุมชนที่พร้อมจะเป็นผู้กำกับดูแลกับทางศาลเพื่อพิจารณาแต่งตั้งต่อไป ทั้งนี้ นอกเหนือจากการแต่งตั้ง กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้านมาเป็น ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวแล้วสามารถให้ประสานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ที่อยู่ในเขตพื้นที่การปกครองพิเศษเช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งรวมไปถึงการปกครองในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ที่มีการปกครองในรูปแบบการปกครองท้องถิ่นอีกรูปแบบ

จากการศึกษาการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผนวกกับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและยังสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพที่ผู้กระทำผิดพึงจะได้รับ ในต่างประเทศการปล่อยชั่วคราวในแต่ละประเทศก็มีเงื่อนไขที่แตกต่างกันไป โดยในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนี ได้กำหนดรูปแบบการปล่อยชั่วคราวโดยการใช้เงินสดหรือหลักประกันเพื่อแลกกับอิสรภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ส่วนในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มองว่าการปล่อยชั่วคราวโดยการใช้เงินสดหรือหลักประกันไม่ใช่หนทางในการขจัดปัญหาประกอบกับการลดความเลื่อมล้ำระหว่างคนจนและคนรวย ในการเข้าถึงสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพการปล่อยชั่วคราว เช่นเดียวกับในประเทศไทยได้กำหนดการปล่อยชั่วคราวไว้ หลายรูปแบบ คือ การปล่อยชั่วคราว โดยไม่มีประกัน การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน และ การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน โดยทั่วไปการปล่อยชั่วคราวนั้นไม่ได้จำเป็นที่จะต้องยึดถือการใช้เงินสดหรือหลักประกันเข้ามาในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งประเทศไทยได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแทนการใช้หลักประกัน มากำหนดคืออิสรภาพ ดังที่ได้ศึกษาตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ได้ให้โอกาสผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรายงานตัวต่อผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้กำกับดูแลการถูกปล่อยชั่วคราวซึ่งบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่รับรายงานตัวแทนศาลเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

⁶³ สนง.ศาลยุติธรรม - กทม. ร่วมมือกันพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงและการกำกับดูแลในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรม ขยายเครือข่ายผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/iid/299343>

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ในกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายในประเทศไทย

จากการศึกษาหลักการสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศต่าง ๆ สามารถแบ่งตามระบบกฎหมาย ซึ่งตามระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ซึ่งได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศส และ ตามระบบกฎหมายลายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ผนวกกับการศึกษาการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยเพื่อเป็นการศึกษาแนวคิด กระบวนการและแนวทางการปฏิบัติงานของการปล่อยชั่วคราวในศาลเพื่อสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายกับหลักกฎหมายไทย

1.1 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายอังกฤษ

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักกฎหมายอังกฤษ เป็นการปล่อยชั่วคราวในระบบกฎหมาย Common Law กล่าวคือ เป็นระบบกฎหมายที่มีวิธีการบัญญัติกฎหมายที่แน่นอนชัดเจน ละเอียด และตีความไปในลักษณะจำกัดเท่าที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้เท่านั้น โดยใช้แนวคำพิพากษาที่ศาลเคยวางหลักไว้แล้วเป็นหลักในการพิจารณาคดี เมื่อพิจารณาหลักการปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายประเทศอังกฤษ การปล่อยชั่วคราวมีด้วยกัน 2 ชั้น คือ การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานตำรวจ และการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพิจารณาคดีของศาล โดยหลักแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับการประกันตัวระหว่างการพิจารณา เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรอาจเรียกหลักประกัน หรืออาจกำหนดเงื่อนไขในคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ได้จากหลักเกณฑ์ตาม The Bail Act 1976 มาตรา 3 ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี กระทำความผิดอีกในระหว่างการปล่อยชั่วคราวหรือไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดี การกำหนดให้มารายงานตัวที่สถานีตำรวจสัปดาห์ละครั้งหรือวันละครั้ง ยึดหนังสือการเดินทางกำหนดที่อยู่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือห้ามสนทนากับพยานสำคัญของโจทก์ ห้ามเข้าไปในบริเวณถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์ เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายไทย กฎหมายไทยได้ยอมรับในเรื่องการกำหนดเงื่อนไขในการที่จะให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเมื่อได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไว้เช่นกัน อันได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขที่เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ อันเป็นการป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายหรือภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราว

การพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมในคดีเพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายอังกฤษ พิจารณาได้จากความรุนแรงของความผิดและการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี พิจารณาจากบุคลิกลักษณะส่วนตัว ประวัติการเคยกระทำความผิดมาก่อน หรือพฤติกรรมการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และพิจารณาจากข้อมูลก่อนการประกันตัวในครั้งนี้น่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเคยได้รับการประกันตัว ในคดีอื่นมาก่อนหน้านี้หรือไม่ หากมี เคยหลบหนีระหว่างการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปหรือไม่ ในขณะที่ตามหลักกฎหมายไทย พิจารณาพฤติการณ์แวดล้อมในคดีเพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวจากพฤติการณ์ 7 ประการ กล่าวคือ การพิจารณาถึง ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร ความน่าเชื่อถือของผู้ประกันหรือหลักทรัพย์ประกันมีเพียงใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีเหตุอันน่าจะหลบหนีหรือไม่ ความเสียหายหรือภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมีเพียงใดและในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกต้องซึ่งตามหมายศาล หากมีคำคัดค้านจากพนักงานสอบสวน อัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย ศาลพึงต้องรับไว้ประกอบการวินิจฉัย

1.2 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา

การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา เป็นการปล่อยตัวชั่วคราวในระบบกฎหมาย Common Law เป็นระบบกฎหมายที่มีวิธีการบัญญัติกฎหมายที่แน่นอนชัดเจน ละเอียด และตีความไปในลักษณะจำกัดเท่าที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้เท่านั้น โดยใช้แนวคำพิพากษาที่ศาลเคยวางหลักไว้แล้วเป็นหลักในการพิจารณาคดี เมื่อพิจารณาหลักการปล่อยตัวชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากลางของสหรัฐอเมริกา (The federal Rules of Criminal Procedure 1966) บัญญัติหลักเกณฑ์การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ 3 กรณี คือ ผู้ต้องหาจะไปกระทำความผิดอีก ผู้ต้องหาจะไปก่ออันตราย หรือเกรงว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี หากเมื่อศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของศาลได้ ในขณะที่ตามหลักกฎหมายไทย การที่ไม่อนุญาต ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หากปล่อยตัวชั่วคราวไปจะก่อเหตุอันตรายประการอื่น ความน่าเชื่อถือของหลักประกัน หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าการปล่อยชั่วคราวนี้อาจเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาล ทั้งนี้ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ และผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ได้

1.3 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายสหพันธรัฐเยอรมนี

การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักกฎหมายสหพันธรัฐเยอรมนี เป็นการปล่อยชั่วคราวในระบบกฎหมาย Civil Law พิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี เหตุที่จะควบคุมตัวหรือเหตุที่จะพิจารณาเพื่อปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น พิจารณาจากกรณีมีเหตุที่น่าเชื่อว่าถ้าปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปจะเป็นอันตรายมีเหตุที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี ในกรณีนี้ผู้พิพากษาอาจสั่งปล่อยชั่วคราวได้โดยอาจกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติตาม ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีพฤติการณ์จะข่มขู่พยาน หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยมีพฤติการณ์จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งตามหลักกฎหมายไทยก็ได้วางหลักการ

พิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราวไว้เช่นกัน ศาลต้องพิจารณาพฤติการณ์ประกอบการพิจารณาการมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวด้วย 7 ประการ คือ การพิจารณาความหนักเบาของข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏ พฤติการณ์ต่าง ๆ ในคดีเป็นอย่างไร ความน่าเชื่อถือของผู้ประกันหรือหลักทรัพย์ที่ใช้ประกันมีเพียงใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ ความเสียหายหรือภัยอันตรายที่อาจจะเกิดจากการปล่อยตัวชั่วคราวมีมากน้อยเพียงใดหรือไม่ และกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกต้องซึ่งตามหมายศาล หากมีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน อัยการ โจทก์ ผู้เสียหาย ศาลพึงต้องรับไว้ประกอบการวินิจฉัยต่อไป

พิจารณาหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราว และประเภทของหลักทรัพย์ที่นำมาวางเป็นประกันต่อศาลตามหลักกฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันแต่มีเงื่อนไข และการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีหลักประกัน เช่น เงินสด หลักทรัพย์อื่น การจำนำ หรือการค้ำประกันด้วยบุคคล เป็นต้น

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราว และประเภทของหลักทรัพย์ที่นำมาวางเป็นประกันต่อศาลตามหลักกฎหมายไทยแล้วพบว่า หลักกฎหมายไทยไม่ได้แบ่งแยกการปล่อยชั่วคราวแบบไม่มีหลักประกันแต่มีเงื่อนไข หรือการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีหลักประกันออกจากกันอย่างชัดเจน การปล่อยชั่วคราวแบบมีหลักประกันอาจมีเงื่อนไข หรือการปล่อยชั่วคราวแบบไม่มีหลักประกันอาจไม่มีเงื่อนไขด้วยได้ ในกรณีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายหรือภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการปล่อยตัวชั่วคราวได้

1.4 การปล่อยตัวชั่วคราวตามหลักกฎหมายฝรั่งเศส

การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักกฎหมายฝรั่งเศสเป็นการปล่อยตัวชั่วคราวในระบบกฎหมาย Civil Law พิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มีหลักเกณฑ์การพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราว โดยการคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบเพื่อมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวของศาลไว้ 4 ประการ กล่าวคือ พิจารณาผู้ต้องหา มีพฤติการณ์ที่จะข่มขู่พยานหรือไม่ พิจารณาเหตุจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาเองหรือไม่ พิจารณาผู้ต้องหา มีพฤติการณ์จะกระทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่ และพิจารณาว่าผู้ต้องหา มีพฤติการณ์จะทำลายพยานหลักฐานหรือไม่

ตามหลักกฎหมายไทยนั้น วางหลักการพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราว ศาลต้องพิจารณาพฤติการณ์ประกอบการพิจารณาการมีคำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตัวชั่วคราวด้วย 7 ประการ คือการพิจารณาถึง ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏ พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดี ความน่าเชื่อถือของผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกัน ผู้ต้องหาหรือจำเลย น่าจะหลบหนีหรือไม่ ความเสียหายหรือภัยอันตรายที่จะเกิดจากการปล่อยตัวชั่วคราวและในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกต้องซึ่งตามหมายศาล หากมีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน อัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย ศาลต้องรับไว้เพื่อประกอบการวินิจฉัยได้

การพิจารณาของศาลฝรั่งเศสในการมีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราวนั้น พิจารณาแยกตามโทษ ที่จะลงแก่จำเลยออกไปเป็น 2 กรณี คือ กรณีกระทำความผิดอาญาประเภทอุกฤษฏ์โทษ (Crime) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป อันเป็นฐานความผิดที่มีโทษจำคุก

ค่อนข้างสูง ศาลฝรั่งเศสมักปฏิเสธในการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว และกรณีกระทำความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส จะวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวไว้ต่างหาก ส่วนมากแล้วหากผู้ต้องหาหรือจำเลย มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส และไม่เคยถูกพิพากษาลงโทษในคดีความผิดอุจฉกรรจ์หรือลงโทษจำคุกเกิน 3 เดือน โดยไม่มีการรอลงอาญาไว้ ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่ทั้งนี้หากศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว ของศาลได้ และสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวอีกเมื่อใดก็ได้ ในขณะที่คดียังอยู่ระหว่าง การพิจารณาของศาล โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งที่จะยื่น หากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีเหตุใหม่ที่จะยกขึ้นกล่าวอ้างได้

ตามหลักกฎหมายไทยนั้น วางหลักในเรื่องนี้ไว้เช่นกัน กล่าวคือ กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ต้องหาหรือถูกฟ้องในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปี หากมีคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว ศาลต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์แล้วแต่กรณีว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ เว้นแต่ไม่อาจถามได้โดยมีเหตุอันควร และในกรณีคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราวต้องมีประกัน โดยจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ ก็ได้ แต่ในคดีอย่างอื่นศาลจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ ในกรณีหากเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยไปให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสถาบันหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก โดยในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขออุทธรณ์คำสั่งต่อศาลสูง ขึ้นไปได้และทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเข้ามาใหม่

พิจารณาหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยและหลักประกันที่ใช้ในการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา ได้แก่ การปล่อยตัวชั่วคราวกรณีปรากฏตัวต่อศาลครั้งแรก ภายหลังตรวจสอบถิ่นที่อยู่อาศัยการประกอบอาชีพ และรายละเอียดอื่น ๆ ประกอบการปล่อยชั่วคราวโดยคำรับรองของผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง การปล่อยตัวชั่วคราวโดยคำรับรองของบุคคลที่สาม และการปล่อยตัวชั่วคราวโดยการหักเงินประกันที่วางไว้ต่อศาลร้อยละ 10 เพื่อเป็นค่าธรรมเนียมศาล หากจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาล แต่หากจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัดศาลจะริบเงินประกันทั้งหมดเต็มตามสัญญาประกัน อันเป็นหลักการปล่อยตัวชั่วคราวที่มุ่งคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน ไม่มีหลักประกัน ได้รับการพิจารณา ปล่อยตัวชั่วคราวอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อประโยชน์ในสิทธิเสรีภาพในร่างกายและการมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ตามหลักกฎหมายไทยการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวนั้น มีได้ 3 กรณี คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน และการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน โดยหลักประกันที่สามารถนำมาประกันนั้น ได้แก่ การประกันด้วยอสังหาริมทรัพย์ การประกันด้วยสังหาริมทรัพย์ การประกันด้วยเงินสด การประกันด้วยบัญชีเงินฝาก สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตรรัฐบาล การประกันด้วยกรมธรรม์ประกันอัศรัภาพ และการประกันด้วยตัวบุคคล

ตารางที่ 4.1 หลักกฎหมายในประเทศและรูปแบบการปล่อยตัวชั่วคราว

หลักกฎหมายในประเทศ	รูปแบบการปล่อยตัวชั่วคราว
ประเทศอังกฤษ	<ul style="list-style-type: none"> - การปล่อยตัวชั่วคราว มีได้ทั้งในชั้นพนักงานตำรวจและในชั้นพิจารณาคดีของศาล - การปล่อยชั่วคราวโดยการใช้หลักประกัน - การไปปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไข ไม่อิงการใช้หลักประกันการปล่อยชั่วคราว
ประเทศสหรัฐอเมริกา	<ul style="list-style-type: none"> - การปล่อยชั่วคราวโดยการใช้หลักประกัน - การไปปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไข ไม่อิงการใช้หลักประกันการปล่อยชั่วคราว
ประเทศฝรั่งเศส	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาการปล่อยชั่วคราว ด้วยความหนักเบาของข้อหา - ผลกระทบเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวในการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ช่มชู้ผู้เสียหาย หรือความเสียหายหรือภัยอันตรายที่จะเกิดจากได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว - ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีภายหลังการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ พิจารณาเป็น 2 กรณีคือกรณี <ul style="list-style-type: none"> - ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป - ความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ศาลจะมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวหรือมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวอย่างแข็งขัน - พิจารณาหลักประกันจากการใช้หลักประกันเป็นหลักทรัพย์สินผนวกกับการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว
ประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - การปล่อยตัวชั่วคราว มีได้ทั้งในชั้นพนักงานตำรวจและในชั้นพิจารณาคดีของศาล - การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน ไม่ต้องทำสัญญาประกันและไม่ต้องมีหลักประกัน โดยให้สาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล - การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน ทำสัญญาประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาลว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือตามหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามนัดหรือหมายเรียก ผู้ประกันจะถูกปรับตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน - การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ต้องวางหลักประกันและทำสัญญาประกัน - การกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการปล่อยชั่วคราวในแต่ละประเทศที่กล่าวมานั้น ได้มีรูปแบบการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่แตกต่างกันไป ในบางกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีหลักประกันในปล่อยชั่วคราวออกไปเพื่ออิสรภาพและการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน จึงเกิดความเลื่อมล้ำในการปล่อยชั่วคราวเพราะหากบุคคลใดไม่มีหลักประกันก็ไม่ได้รับอิสรภาพ หรืออาจได้ยื่นกันทั่วไปว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” เพื่อลดความเลื่อมล้ำของการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยและลดการเรียกหลักประกันที่สูงเกิน ย่อมส่งผลทั้งในแง่ดีของผู้ทำหน้าที่นายประกันอาชีพที่ได้รับผลกำไรจากการนำหลักทรัพย์มาเพื่อปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ย่อมไม่ส่งผลดีต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ผวนกับการเรียกหลักประกันไม่ได้ช่วยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสำนึกผิดในการกระทำของตนเพราะอาจคิดว่าการปล่อยชั่วคราวได้เพียงเพราะใช้เงินในการได้มาซึ่งอิสรภาพ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับโทษก็อาจจะกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องวางหลักประกันหรือการปล่อยชั่วคราวโดยวางหลักประกันร่วมกับการกำหนดเงื่อนไข ย่อมลดความเลื่อมล้ำของคนจนและคนรวยในการได้มาซึ่งอิสรภาพและการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ก็ย่อมอาจทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบจำหรืออาจเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสำนึกผิดในการกระทำและอาจไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำได้ โดยในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งในรูปแบบการปล่อยชั่วคราวโดยการวางเงินเป็นหลักประกันพร้อมทั้งการกำหนดเงื่อนไขและการปล่อยชั่วคราวแบบไม่ต้องวางหลักประกันแต่เป็นการปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขแทน เช่นเดียวกับประเทศไทยซึ่งมีรูปแบบการปล่อยชั่วคราวที่คล้ายกันแต่ต่างเพียงเงื่อนไขบางประการแต่ย่อมมีเจตนารมณ์เพื่อการลดความเลื่อมล้ำของการได้รับอิสรภาพและลดการคุมขังที่ไม่จำเป็นแต่ในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีใช้หลักประกันการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นเงินสด หรือหลักทรัพย์อื่น หรือการจำนำ หรือการค้ำประกันโดยบุคคล หากในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วการวางหลักประกันอาจไม่เพียงพอต่อการปล่อยชั่วคราวไปอาจกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้การปล่อยชั่วคราวโดยการพิจารณาหลักประกันในการวางต่อศาลเพื่อปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปนั้นย่อมอาจเป็นการกำหนดค่าของอิสรภาพจากหลักประกัน

ตารางที่ 4.1 หลักกฎหมายในประเทศและรูปแบบการปล่อยตัวชั่วคราว

หลักกฎหมายในประเทศ	การกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว
ประเทศอังกฤษ	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี - กำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดอีกในระหว่างการปล่อยตัวชั่วคราว - กำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดี - รายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีตำรวจสัปดาห์ละครั้งหรือวันละครั้ง - ดำเนินการยึดหนังสือการเดินทาง - กำหนดที่อยู่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย - ห้ามติดต่อกับพยานสำคัญของโจทก์ หรือห้ามเข้าไปบริเวณถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

หลักกฎหมายในประเทศ	การกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว
ประเทศสหรัฐอเมริกา	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินความเสี่ยงของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว - การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อกำกับดูแลการปล่อยชั่วคราว - การกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่
ประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - การสาบานตน - การประเมินความเสี่ยงของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว - การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อกำกับดูแลการปล่อยชั่วคราว - การแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

จากการศึกษาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษากการปล่อยชั่วคราวแบบการกำหนดเงื่อนไขแทนการใช้เงินเพื่อลดความเสี่ยง โดยในประเทศอังกฤษ ได้มีการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว โดยหลักแล้วไม่ให้มีการเรียกหลักประกัน ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คือ ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกันและไม่ต้องกำหนดเงื่อนไข โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจหรือลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิดและข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิด ตามบทบัญญัติ The Bail Act 1976 มาตรา 3 บัญญัติไม่ให้เรียกหลักประกันในการให้ประกันตัว กล่าวคือ ให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกัน ไม่ต้องมีนายประกันและไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขใด ๆ แต่ศาลพิจารณากำหนดเป็นพิเศษเฉพาะบางคดี ก็มีอำนาจเรียกประกันได้โดยพิจารณาทางเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิด รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับคนใกล้ชิดหากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่ยังไม่พอใจในหลักประกันศาลอาจจะกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกันเพิ่มเติม หรืออาจกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติ ในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแทนการเรียกหลักประกัน เช่น วางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไม่ให้ผู้ได้รับการประกันตัวหลบหนี วางเงื่อนไขไม่ให้ไปกระทำความผิดอีกในระหว่างการประกันตัว วางเงื่อนไขไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน ให้ไปรายงานตัวที่สถานีตำรวจสัปดาห์หรือวันละครั้ง ยึดหนังสือเดินทาง ห้ามพูดคุยกับพยานสำคัญของโจทก์ ห้ามเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงกับถิ่นที่อยู่ของพยานโจทก์ เป็นต้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแทนการใช้เงินกำหนดสิทธิเสรีภาพ เช่นการประเมินความเสี่ยง โดยการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่ามีประวัติการกระทำความผิด พฤติการณ์เฉพาะตัว โดยการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ข้อมูลส่วนตัวรวมทั้งประสานกับทางญาติโดยการพูดคุยถึงพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อนำมาวิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ยว่ามีคะแนนตรงกับค่าเฉลี่ยของคะแนนที่กำหนดค่าความเสี่ยงเพื่อประกอบการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว หรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประกอบการปล่อยชั่วคราว โดยการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวเพื่อจำกัดสิทธิบางประการที่อาจจะกระทบกระเทือนถึงพยานหลักฐานหรือความปลอดภัยของพยานหรือโจทก์ได้และการปล่อยชั่วคราวโดยการกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยเสียอุปกรณ์ตรวจวัดกับโทรศัพท์เคลื่อนที่และส่งข้อมูลที่วัด

ได้ผ่านอินเทอร์เน็ต ระบบนี้เปิดให้มีการสื่อสารสองทางได้ระหว่างเจ้าหน้าที่กับจำเลยผู้ถูกกำกับดูแล และหากมีข้อกังวลเรื่องการสืบเปลี่ยนอุปกรณ์ อาจเปลี่ยนจากอุปกรณ์โทรศัพท์เป็นอุปกรณ์แบบที่สวมใส่ได้ เช่น นาฬิกาอัจฉริยะ (Smartwatch) ที่มีกลไกป้องกันการถอดออก ซึ่งอุปกรณ์นี้จะไม่สะดวกตามข้อสงสัยหรือรังเกียจจากบุคคลอื่นเหมือนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกติดอย่างกำไลข้อเท้า

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวแทนการใช้เงินหรือหลักทรัพย์ อย่างในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งสอดคล้องกับการปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขในประเทศไทยซึ่งในประเทศไทยได้กำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวดังที่ได้ศึกษาคือการปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่กำหนดเงื่อนไขโดยให้ไปรายงานตัวกับผู้กำกับดูแลการปล่อยชั่วคราว โดยให้รายงานตัวเช่นเดียวกับในประเทศอังกฤษที่กำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวโดยการให้ไปรายงานตัวสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และในประเทศสหรัฐอเมริกาแม้ไม่ได้มีการให้ไปรายงานตัวกับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับรายงานตัว แต่มีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมจากการปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยในการประเมินความเสี่ยงซึ่งจะมีบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้สอดส่องพฤติกรรมเพื่อการกำกับดูแลผู้ปล่อยชั่วคราว

2. การปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดโครงการปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา จากปกติที่มีต้องใช้เงินหรือทรัพย์สินมาวางประกัน โดยเปลี่ยนเป็นการปล่อยชั่วคราวที่ไม่ต้องใช้เงินหรือทรัพย์สินเป็นประกัน แต่ให้อิงข้อมูลและการประเมินความเสี่ยงตามหลักวิชาการแทน ประกอบกับพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 กำหนดให้ศาลแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้เป็นผู้สอดส่องดูแลหรือรับรายงานตัวจากบทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ได้อธิบายไว้ว่า ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งจากศาลให้เป็นผู้สอดส่องดูแล รับรายงานตัวหรือให้คำปรึกษาผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ผนวกกับมาตรา 4 เมื่อศาลได้มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวซึ่งตามมาตรา 108 แห่งบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรค 3 เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ทั้งนี้การปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนับเป็นการกำหนดเงื่อนไขแบบไม่อิงการใช้หลักประกันที่เป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์

2.1 วิเคราะห์ผู้ที่มีคุณสมบัติการเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

จากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 และตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่

หลบหนี พ.ศ. 2561 ซึ่งคุณสมบัติลักษณะและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว จะต้องเป็นบุคคลเป็นผู้ที่รู้จักผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นอย่างดีและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟังหรือเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้สมัครใจมีความพร้อมและเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย

จากการศึกษานั้นพบว่า ผู้ที่สามารถเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้เป็นบุคคลซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจเป็น บิดา มารดา หรือผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพนับถือหรือบุคคลที่จำเลยเชื่อฟัง ซึ่งการแต่งตั้งผู้ใกล้ชิดอาจทำให้เกิดช่องว่างในการรับรายงานตัว กล่าวคืออาจทำให้เกิดการช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลย ทำให้การรับรายงานตัวอาจได้ข้อมูลการรับรายงานตัวอันเป็นเท็จด้วย ต่อมาสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการประสานความร่วมมือโดยการทำบันทึกข้อตกลงกับกรมการปกครอง ในการทำข้อตกลงดังกล่าวก็ได้ขอความร่วมมือจากนั้นหรือผู้ใหญ่บ้านทั่วประเทศ โดยให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในภูมิภาคนี้เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยอาศัยอยู่ ซึ่งถือได้ว่าบุคคลดังกล่าวนับเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ต้องหาหรือจำเลยและถือได้ว่าเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ แต่ทว่ากำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก็ไม่สามารถจดจำลูกบ้านของตนได้หมดทุกคนและไม่รู้พฤติกรรมของลูกบ้านได้อย่างแท้จริง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกรรับรายงานตัวและสอดส่องพฤติกรรมของลูกบ้าน ประกอบกับการเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวสามารถได้รับข้อตอบแทนจากการทำหน้าที่ดังกล่าว ตั้งแต่ 2,000 บาทแต่ไม่เกินกว่า 10,000 บาท นับเป็นค่าตอบแทนที่สูง ในบางกรณีกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านอาจรับเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพียงเพราะการได้รับค่าตอบแทนอาจส่งผลกระทบต่อกรสอดส่องพฤติกรรมได้ประการต่อมาในด้านของการรอดคดีต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ที่ทำหน้าที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอาจมีอคติ เช่น การมีเหตุขุ่นเคืองใจกรณีเหตุทะเลาะวิวาทกัน เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ไม่รับรายงานตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

ประการต่อมาในด้านของโทษนั้น ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้ระบุไว้ว่า การแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต้องเป็นคดีอาญาที่โทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี แต่เนื่องด้วยโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีตามประมวลกฎหมายอาญา นั้น เช่น ทำร้ายร่างกายธรรมดา ลักทรัพย์ ละเมิด ทางเพศ พรากผู้เยาว์ หรือคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นกรณีเสพหรือครอบครองเล็กน้อย เน้นคดีที่มี อัตราโทษไม่เกิน 10 ปี และเป็นคดีที่สามารถรอกการลงโทษได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 และ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ไม่ได้ระบุฐานความผิดที่ต้องห้ามในการไม่ให้รายงานตัวกับผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพราะในบางฐานความผิดโทษจำคุกอาจไม่เกิน 10 ปีก็จริง แต่เนื่องจากฐานความผิดบางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อกรเตือนต่อผู้เสียหายหรือผู้ได้รับการกระทบกระเทือนทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ เช่น การลักทรัพย์ของผู้อื่น การทำร้ายร่างกายผู้อื่น หรือการเสพยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ซึ่งผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลกระทบย่อมอยู่ด้วยความหวาดระแวงหากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวไปและกลับเข้าสู่ภูมิภาคของตน แม้ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก็ตามด้วยภาระหน้าที่และพื้นที่ของชุมชนกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านอาจตรวจสอบดูแลได้ไม่ทั่วถึง

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งต้องยื่นศึกษาแนวคิดทฤษฎี เมื่อผู้ใดได้กระทำความผิดต่อกฎหมายแล้วนั้นก็ต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ทว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ย่อมมีสิทธิเสรีภาพ ฉะนั้นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมมีสิทธิในการที่จะพิสูจน์ตนเองในความบริสุทธิ์ของตนเมื่อพิจารณาในหลักการทั่วไปถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปแล้ว ก็ย่อมกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การปล่อยชั่วคราวเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมหรือขังอันเนื่องมาจากหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น การควบคุมหรือขังเขาไว้เพียงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญา จึงเท่ากับเป็นการลงโทษเขาไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะพิสูจน์ว่าเขาได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา และทำให้เขาไม่ได้รับหลักประกันที่จะเป็นสำหรับการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนในเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีหลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ คดีอาญาทุกคดีเริ่มต้นจากข้อสันนิษฐานที่ว่าบุคคลถูกกล่าวหาคือผู้บริสุทธิ์ เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่เป็นผู้แทนของรัฐที่จะต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด หลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์นี้มีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็เป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ ทำให้เกิดหลักที่ว่า การปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก การขังเป็นข้อยกเว้นหรือการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องหาและจำเลย ซึ่งคำว่า “การปล่อยชั่วคราว” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Pretrial release” หรือใช้คำว่า “Provisional release” โดยบุคคลทั่วไปมักใช้คำว่า “การประกันตัว” คำว่า “ปล่อยชั่วคราว” ตามราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายการปล่อยชั่วคราวและการประกันตัว ไว้ในพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย การปล่อยชั่วคราว คือ การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุม หรือขังชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาล และคำว่า การประกันตัว คือ การรับรองว่าจะปฏิบัติตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราวและถ้าผิดสัญญาก็รับรองว่าจะใช้เงินตามจำนวนที่ระบุไว้

ซึ่งในประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ในหมวด 3 อย่างชัดเจน คือ หมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า

ผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ต่างมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดเป็นไปแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลว่ากระทำความผิดนั้นยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ประกอบกับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กล่าวถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยหลักเกณฑ์การควบคุมตัวผู้ต้องหาและจำเลย โดยการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นเจ้าพนักงานการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นเจ้าพนักงานในกฎหมายไทย ซึ่งการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะต้องพิจารณาจาก

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล ถ้ามีค่าคัดค้านของพนักงาน

สอบสวน พนักงานอัยการโจทก์หรือผู้เสียหายแล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้น มีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ แต่จะกำหนดการเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีไม่ได้

จากการศึกษาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยของต่างประเทศนั้น ซึ่งได้ศึกษาการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามระบบกฎหมาย Civil Law โดยเป็นประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน และการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามระบบกฎหมาย Common Law โดยเป็นประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ซึ่งตามระบบกฎหมาย Civil Law ในประเทศฝรั่งเศส และ ประเทศเยอรมนี จะมีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยการใช้หลักประกันเพื่อประโยชน์แห่งการปล่อยชั่วคราวไปซึ่งแตกต่างกับตามระบบกฎหมาย Common Law ประเทศอังกฤษนั้นได้มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยหลักแล้วไม่ให้มีการเรียกหลักประกัน ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คือ ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน และไม่ต้องกำหนดเงื่อนไข เว้นแต่กรณีที่ศาลอาจเรียกหลักประกันได้ โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจหรือลักษณะหรือประวัติการกระทำความผิดและข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล หากศาลได้พิจารณาหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวแล้วแต่ยังไม่เพียงพอนั้นก็ย่อมสามารถเรียกหลักประกันเพิ่มเติมโดยการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้ ต่อมาเป็นการปล่อยชั่วคราว และการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจำเลยส่วนมากแล้วจะไม่มีทรัพย์สินมาเป็นประกัน ดังนั้นจำเลยจึงมักหันไปหานายประกันอาชีพเป็นที่มาของธุรกิจที่หากินกับความเดือดร้อนของคนอื่น ซึ่งเป็นบุคคลที่รับว่าจะวางทรัพย์สินของตนเป็นหลักประกันให้แลกกับการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือญาติชำระค่าตอบแทน ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ยากจนก็ยังคงได้รับการปฏิบัติที่ต่างกันเพียงเพราะเงินหรือทรัพย์สินอยู่ดี จึงได้มีการแก้ไขปัญหาความเลื่อมล้ำดังกล่าวโดยการใช้มาตรการพิเศษในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อลดความเลื่อมล้ำในการขอลปล่อยชั่วคราวซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยควรได้รับสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพโดยการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันในการขอลปล่อยชั่วคราวดังกล่าวด้วย จะเห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวแทนการใช้เงินหรือหลักทรัพย์ อย่างในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งสอดคล้องกับการปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดเงื่อนไขในประเทศไทยซึ่งในประเทศไทยได้กำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวดังที่ได้ศึกษาคือการปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่กำหนดเงื่อนไขโดยให้ไปรายงานตัวกับผู้กำกับดูแลการปล่อยชั่วคราว โดยให้รายงานตัวเช่นเดียวกับในประเทศอังกฤษที่กำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวโดยการให้ไปรายงานตัวสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และในประเทศสหรัฐอเมริกาแม้ไม่ได้มีการให้ไปรายงานตัวกับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับรายงานตัว แต่มีการสอดส่องดูแลพฤติกรรมจากการปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยในการประเมินความเสี่ยงซึ่งจะมีบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้สอดส่องพฤติกรรมเพื่อการกำกับดูแลผู้ปล่อยชั่วคราว

ในประเทศไทยก็ได้มีการกำหนดเงื่อนไขซึ่งเป็นมาตรการพิเศษเพื่อแก้ปัญหาค่าความเลื่อมล้ำดังกล่าวหลายกรณี ซึ่งจากการศึกษาการปล่อยชั่วคราวโดยการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ผนวกกับการศึกษานโยบายประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ. 2562 – 2563 รวมไปถึงระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพินัยแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561 และการศึกษาอื่น ๆ ก็ย่อมเห็น

ขั้นตอนรูปแบบและสภาพปัญหาของผู้กำกับดูแลการปล่อยชั่วคราวและแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยวิธีการดำเนินงานของการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลการปล่อยชั่วคราวจะเป็นการรับรายงานตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่นี้จะเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากศาล บุคคลดังกล่าวอาจจะเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือเป็นผู้ที่รู้จักผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นอย่างดีประกอบกับเป็นผู้ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ความเคารพและผู้นั้นต้องได้รับความยินยอมจากศาล ต่อมาได้มีการทำความตกลงระหว่างองค์กรโดยการทำบันทึกข้อตกลงระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กับ กรมการปกครอง และสำนักงานศาลได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงกับกรุงเทพมหานครในการให้ กำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชนเป็นผู้รับรายงานตัว เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเนื่องจากเป็นผู้นำซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่และนับได้ว่าเป็นผู้ที่บุคคลในชุมชนให้ความเคารพนับถือ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนที่ไม่มีหลักประกัน สามารถเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวได้มากขึ้น และแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีหลักประกันได้เป็นอย่างมาก

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 รวมไปถึง ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561 ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 ในประเด็นเรื่องของคุณสมบัติผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ควรที่จะกำหนดบทบัญญัติให้ชัดเจนเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจสั่งแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอย่างเหมาะสม โดยระบุแก้ไขเพิ่มเติมว่าเป็นผู้ที่รู้จักผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นอย่างดีและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟังหรือเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย หรือเป็นผู้สมัครใจที่มีความพร้อมและเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย ซึ่งอาจจะระบุว่าเป็นบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ นายจ้างหรือผู้บังคับบัญชา เป็นต้น เพื่อป้องกันการให้บุคคลใกล้ชิดที่อาจทำการช่วยเหลือรายงานพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษของบุคคลที่เป็นผู้กำกับดูแลการปล่อยชั่วคราวที่ให้ข้อมูลอันเป็นเท็จจากการปฏิบัติงาน

2.2 เรื่องการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ควรให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ขอประกันสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวขอให้ศาลแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยไม่มีประกันหรือมีประกันแต่ไม่มีหลักประกันหรือมีหลักประกันได้เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถมีโอกาสขอปล่อยชั่วคราวได้อย่างเท่าเทียมแม้จะยังไม่มีหลักประกันและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มมากขึ้นและกำหนดคดีที่จะแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ศาลควรกำหนดประเภทคดีให้หลากหลาย ยกเว้นคดีอุกฉกรรจ์ หรือจะกำหนดระวางอัตราโทษตามกฎหมาย ซึ่งระเบียบ ก.บ.ศ. ไม่ได้ปิดกั้นไว้ เป็นการเปิดโอกาสให้ศาลพิจารณาความเหมาะสมเนื่องจากคดีบางประเภทนั้นเมื่อปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยออกไปอาจเกิดผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือบุคคลในชุมชนที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่

2.3 จะต้องกำหนดขั้นตอนการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้ทราบวิธีการดำเนินงานและกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและตรวจสอบผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้หากบุคคลใดที่สมัครใจเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ศาลอาจจัดทำบัญชีรายชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ พร้อมระบุเขตพื้นที่ที่สามารถกำกับดูแลรับผิดชอบผู้ถูกปล่อยชั่วคราวกับหน้าที่ของผู้กำกับดูแลที่สามารถทำได้ รวมทั้ง การจัดอบรมชี้แจงอำนาจหน้าที่และ มอบแบบฟอร์มการปฏิบัติงาน การเบิกค่าตอบแทน หรืออาจออกคำสั่งเพื่อขึ้นทะเบียนผู้กำกับดูแลประจำศาลต่อไป และออกบัตรประจำตัวผู้กำกับดูแล คู่มือการกำกับดูแล การแจ้งคำสั่ง แต่งตั้งให้เป็นผู้กำกับดูแล แนวทางการสอดส่องดูแล แนวทางการรับรายงานตัว แนวทางการแจ้งเหตุกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีการปล่อยชั่วคราว



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กระทรวงยุติธรรม. (2549). คู่มือการปล่อยชั่วคราว กรุงเทพมหานคร : สำนักประธานศาลฎีกา.
- กรกาญจน์ อรุณปลอด. (2543) *การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*
ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทางกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, กรุงเทพมหานคร
- กุศล บุญเย็น. (2541). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพมหานคร :นิติบรรณาการ
- กำธร กำประเสริฐ. (2526). *ประวัติศาสตร์กฎหมาย*. กรุงเทพมหานคร : คุณพิมพ์อักษรกิจ
- คณิต ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน
- คะนิง ฤไชย. (2545). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลา
- ครองขวัญ ยุทธชัย. (2549) *การปล่อยชั่วคราวโดยใช้หนังสือรับของบริษัทประกันภัยเป็น*
หลักประกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- จิตติมา กำธรวิวรรณ. (2549) ปล่อยตัวชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข : ศึกษาเปรียบเทียบกับ
ประเทศสหรัฐอเมริกา. (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวิชานิติศาสตร์)
จุลนิติ ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552 : การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา
หรือจำเลยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา หน้าที่ 47 (ระบบออนไลน์). สืบค้นเมื่อ
21 มิถุนายน 2565 สืบค้นจาก
https://www.senate.go.th/document/Ext859/859690_0001.PDF
- ชมชื่น มัณยารมย์. (2565). *วิวัฒนาการของกฎหมาย (ระบบออนไลน์)*. สืบค้นจาก
<https://law.dpu.ac.th/upload/content/files/2.doc>
- ณรงค์ ใจหาญ. (2540). หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า
[2540-2550]: น. 64. สืบค้นจาก [http://digi.library.tu.ac.th/journal/0072/
53_2_jun_2540/08PAGE64_PAGE86.pdf](http://digi.library.tu.ac.th/journal/0072/53_2_jun_2540/08PAGE64_PAGE86.pdf)
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2540). รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง
สิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา. น. 54-55. สืบค้นจาก
<https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1553675x>
- ธง ลีพิงธรรม. (2522). ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและ
อเมริกา. *วารสารอัยการ*, 2 (20) (สิงหาคม 2522), 78-79
- นำชัย ใจเที่ยงตรง. (2558). *การปล่อยชั่วคราว*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, นนทบุรี.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*.
กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2554). *คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ : หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและ*
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

- บุรณิมา คุณีอาจ. (2558). อำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- ประเทือง กীরติบุตร. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พชรมณต์ ภูมิสถิต. (2557). ปล่อยตัวชั่วคราว : ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรและ กฎหมายจารีตประเพณีกับกฎหมายไทย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานครมณฑลชัย
- ชนินทรลีลา. (2537). ขอบเขตการใช้ดุลยพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์, ประพิน ประดิษฐากร, ธัญญานุช ตันติกุล. (2561). เงินไม่ใช้คำตอบ (อีกต่อไป) : การปล่อยชั่วคราวที่ไม่ยึดโยงกับฐานะหรือทรัพย์สิน กรณีศึกษาของศาลในระดับท้องถิ่นและระดับสหพันธรัฐ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา. สืบค้นจาก <https://rabi.coj.go.th/th/file/get/file/201809256bd77b541bc5fe4fe015d175432b6ed6>
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2530). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขเพิ่มเติม โดย ประภาศน์ อวยชัย). กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- เสนีย์ ปราโมช. (2510). กฎหมายสมัยอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : พระนคร ศิวพร.
- สุขุมลย์ สุโขบล. (2527). การประกันตัวในชั้นสอบสวน : ศึกษาในแง่การใช้ดุลยพินิจ เจ้าพนักงานในทางปฏิบัติ วิเคราะห์ตามแนวสังคมศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุรินทร์ มากชุกิต. (2555). ระบบปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา : ศึกษาการใช้หลักประกันในคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุวินชัย ใจหาญ. (2536). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 มาตรา 77 ถึงมาตรา 156. กรุงเทพมหานคร : การพิมพ์พระนคร.
- สุทธิณัฐ ไชยเจริญ. (2549). การปล่อยชั่วคราวโดยศาล : ศึกษาความเสมอภาคที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว. (สารนิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวิชานิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. (2555). คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เล่ม 1(แนวทางปฏิบัติ). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลยุติธรรม
- อาจหาญ อยู่บำรุง. (2546). ผลกระทบของกระแสสังคมต่อปัญหาการมีคำสั่งให้ประกันตัวผู้ต้องหา. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. (2545). การปล่อยตัวชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

- อภิรดี โพธิ์พร้อม และคณะ. (2550). *โครงการวิจัยเรื่อง ปัญหาความไม่เสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนได้รับ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. (2545) *การปล่อยตัวชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.
- อาจหาญ อยู่บำรุง. (2546). *ผลกระทบของกระแสสังคมต่อปัญหาการมีคำสั่งให้ประกันตัวผู้ต้องหา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- อุทัย อาทิวา. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์ติ้ง





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

ราชภัฏสกลนคร

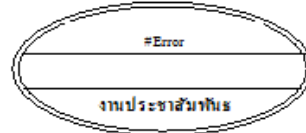
ขั้นตอนการแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย



เอกสารประกอบการปล่อยชั่วคราวโดยระบบประเมินความเสี่ยงและแต่งตั้งผู้กำกับดูแล

(๓)

คำร้อง ขอลปล่อยชั่วคราว
ชั้นสอบสวน/พิจารณา/อุทธรณ์/ฎีกา



คดีหมายเลขคดีที่ /๒๕.....

คดีหมายเลขแดงที่ /๒๕.....

ศาลจังหวัดนครสวรรค์

วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕

ความอาญา

ระหว่าง

..... ผู้ร้อง/โจทก์
..... ผู้ต้องหา/จำเลย

ข้าพเจ้า ผู้ร้อง/ผู้ต้องหา/จำเลย

ขอยื่นคำร้อง / คำแถลง / คำขอ มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อที่ ๑ ข้าพเจ้าประสงค์จะขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้น () สอบสวน () พิจารณา () อุทธรณ์/ฎีกา

() โดยไม่มีหลักประกัน โดยมีญาติหรือบุคคลที่สามารถติดต่อได้ ดังนี้

๑. ชื่อ..... เกี่ยวข้องเป็น.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

๒. ชื่อ..... เกี่ยวข้องเป็น.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

() โดยมีหลักประกัน ซึ่งหากศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจะเสนอมายาวหลัง คือ

() เงินสด จำนวน.....บาท

() บัญชีเงินฝากธนาคาร.....บาท

() สลากออมสิน/สลากออมทรัพย์.....บาท

() ประกันภัยอสังหาริมทรัพย์

() หลักทรัพย์ โฉนดที่ดิน / น.ส.๓ ก / น.ส. ๓ / กรมสิทธิที่อยู่ชุด

() ขอให้ศาลมีคำสั่งสั่งผู้กำกับดูแลปล่อยชั่วคราว.....

() ข้าพเจ้ายินยอมใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) หรืออุปกรณ์อื่นใด ในระหว่างปล่อยชั่วคราว

ขอประทานเสนอ ขอศาลได้โปรดพิจารณาคำร้องนี้ด้วย

ทรมิศวรแล้วแต่จะโปรด

ผู้ร้องมีความประสงค์ขอลปล่อยชั่วคราว

ฐานความผิด..... ลงชื่อ..... ผู้ร้อง

ภานซ์ประกัน.....บาท คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า..... เป็นผู้เรียง/พิมพ์

กรณีขอติด EM คดีอัตราโทษจำคุก.....ปีปี

วาชหลักประกันร้อยละ.....ของภานซ์ประกัน..... ลงชื่อ..... ผู้เรียง/พิมพ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา **หมายเหตุ** ข้าพเจ้าร้องฟ้องอยู่ ถ้าไม่ร้องฟ้องถือว่าทราบแล้ว

ลงชื่อ.....

ขอรับรองว่าเป็นลายมือชื่อ/ลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องขังจริง

..... ผู้ร้อง

ลงชื่อ..... ผู้รับรอง

คำสั่งศาล/

คำสั่งศาล

- () ประเมินความเสี่ยง
- () สอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดและความประพฤติของผู้ต้องหา/จำเลย
- () อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน โดยให้ผู้ต้องหา/จำเลย สาบานตน(ปฏิญาณตน) ว่าจะมาตามนัด หรือหมายเรียก () ตีตุ๊กกรณีอิเล็กทรอนิกส์ EM
- () อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน ในวงเงิน.....บาท () ทำสัญญาประกัน ผิดสัญญาประกันปรับ.....บาท () ตีตุ๊กกรณีอิเล็กทรอนิกส์ EM
- () ให้แต่งตั้ง.....โดยเป็น.....เป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ให้มีหน้าที่ต่อไปนี้ () สอดส่องดูแลพฤติกรรม () รับรายงานตัวแทนศาล ให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งให้ผู้กำกับดูแลทราบ () ตีตุ๊กกรณีอิเล็กทรอนิกส์ EM
- () อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันในวงเงิน.....บาท โดยกำหนดเวลาให้ผู้ประกันนำหลักประกันมาวางพร้อมกับทำสัญญาประกันก่อนปล่อยตัว ภายในกำหนด.....วัน นับแต่วันนี้ มิฉะนั้นให้ยกคำร้องขอปล่อยชั่วคราว () ตีตุ๊กกรณีอิเล็กทรอนิกส์ EM
- () อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันในวงเงิน.....บาท ทำสัญญาประกัน ตามคำร้องปรากฏว่าผู้ประกันมี.....เป็นหลักประกันในวันนี้ เพียง.....บาท จึงให้รับหลักประกันไว้ เนื่องจากหลักประกันที่ขาดอยู่มีจำนวนไม่มาก และผู้ต้องหา/จำเลย ไม่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนี จึงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปพลางก่อน โดยให้ผู้ต้องหา/จำเลย /ผู้ประกัน นำหลักประกัน ส่วนที่เหลือมาวางให้ครบกำหนดภายในกำหนด.....วัน นับแต่วันนี้ มิฉะนั้นถือว่า ผิดสัญญาประกัน
- () อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยวางหลักประกันร้อยละ.....ของวงเงิน.....ทำสัญญาประกัน ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียก ประกันหรือหลักประกัน () ตีตุ๊กกรณีอิเล็กทรอนิกส์ EM () กำหนดเวลาให้ผู้ประกันนำหลักประกันมาวาง พร้อมกับทำสัญญาประกันก่อนปล่อยตัว ภายในกำหนด.....วัน
- () อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผิดสัญญาประกันปรับ.....บาท เมื่อได้ความว่า ผู้ต้องหา/จำเลย เป็นคนยากจนจึงให้วางหลักประกัน.....บาท และตีตุ๊กกรณีอิเล็กทรอนิกส์ EM หรือ ตู๊กกรณีอื่นใด โดยกำหนดเวลาให้ผู้ประกันนำหลักประกันมาวางพร้อมกับทำสัญญาประกันก่อนปล่อยตัว ภายในกำหนด.....วัน นับแต่วันนี้ มิฉะนั้นให้ยกคำร้องขอปล่อยชั่วคราว
- () อื่น ๆ ให้ผู้ต้องหา/จำเลย ปฏิบัติตามคำสั่งของจังหวัดนครสวรรค์เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่แนบท้ายบัตรนัดติดต่อราชการ
- () ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว.....

ทราบคำสั่งศาลแล้ว	
เสนอศาล เวลา.....นาฬิกา
ศาลมีคำสั่ง เวลา.....นาฬิกา
ลงชื่อ.....	ผู้ต้องหา/จำเลย

ผู้พิพากษา

(๗)

คำร้องแสดงความประสงค์
ขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้ง
ผู้กำกับดูแล



คดีหมายเลขดำที่ _____ / _____

คดีหมายเลขแดงที่ _____ / _____

ศาล _____
วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช _____

ความ _____

ระหว่าง { _____ ผู้ร้อง/โจทก์
_____ ผู้ต้องหา/จำเลย

ข้าพเจ้า _____

เลขประจำตัวประชาชน

เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____ อาชีพ _____

เกิดวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ อายุ _____ ปี อยู่บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____

ถนน _____ ตรอก/ซอย _____

ใกล้เคียง _____ ตำบล/แขวง _____

อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____ โทรศัพท์ _____

โทรสาร _____ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ _____

ขอยื่นคำร้องมีข้อความตามที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. คดีนี้ อยู่ระหว่าง สอบสวน พิพากษา

ข้อ ๒. ผู้ร้องเป็น _____ ในคดีนี้ ขอเรียนต่อศาลที่เคารพว่า วันนี้มีผู้ร้อง

ประสงค์ยื่นคำร้องขอลปล่อยชั่วคราว _____

และขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้ง _____

เป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในคดีนี้ ตามพระราชบัญญัติมาตรการกักกันและติดตามจับกุมผู้ต้องหา

การปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. ๒๕๖๐ ขอศาลได้โปรดพิจารณา

หมายเหตุ ข้าพเจ้ารอฟังคำสั่งอยู่ ถ้าไม่รอให้ถือว่าทราบแล้ว

ผู้ร้อง _____

- ๒ -

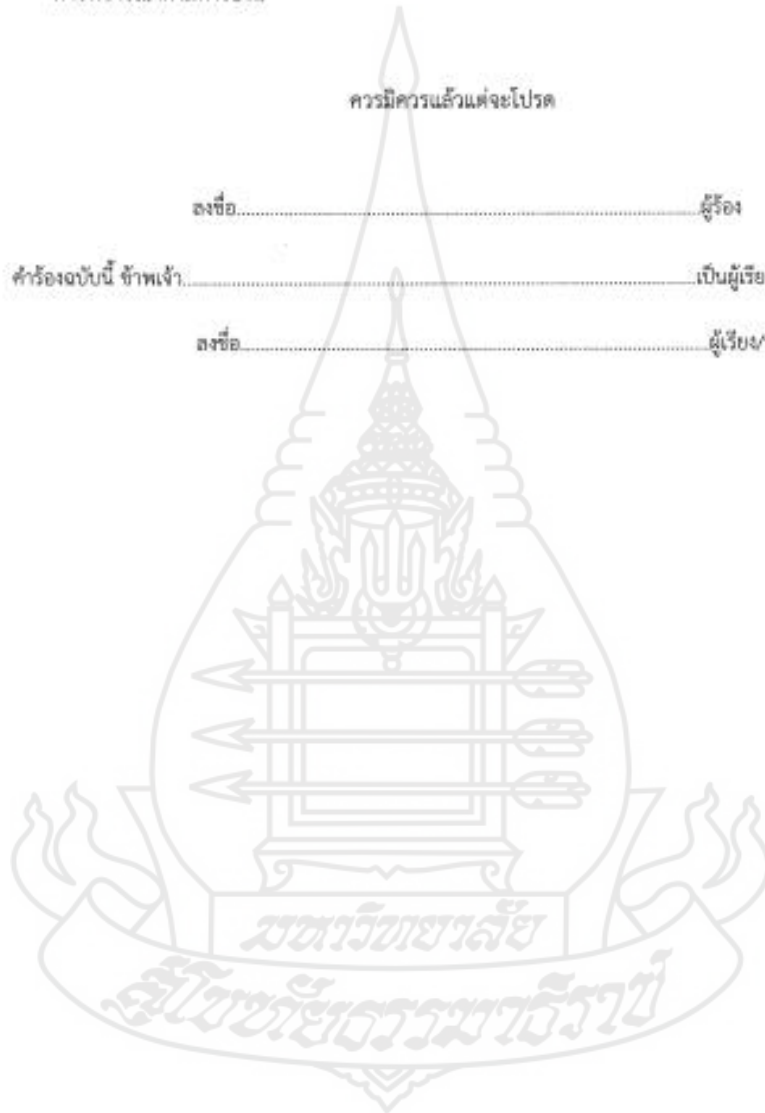
โดยผู้ร้องได้แนบเอกสารสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน
และหนังสือให้ความยินยอมของ.....เพื่อประกอบ
การพิจารณาตามคำร้องนี้

ควรมีครบแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....เป็นผู้เรียงพิมพ์/เขียน

ลงชื่อ.....ผู้เรียงพิมพ์



หนังสือให้ความยินยอม

แบบทำยคำร้องแสดงความประสงค์ขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้กำกับดูแล

เขียนที่.....
.....
.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....

เลขประจำตัวประชาชน.....

เชื้อชาติ..... สัญชาติ..... อาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่..... ถนน..... ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... หมายเลขโทรศัพท์.....

โทรสาร..... ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์.....

ข้าพเจ้ายินยอมให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว.....

ผู้ต้องหา/จำเลย

ในคดีอาญาหมายเลขคำที่..... หมายเลขแดงที่.....

ของศาล

และขอรับรองว่าข้าพเจ้า

เป็นผู้ที่รู้จักผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นอย่างดีและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟัง หรือเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และ

สม่ครใจ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามที่ศาลมอบหมาย

(ลงชื่อ) ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

(ลงชื่อ) พยาน

(.....)

(ลงชื่อ) พยาน

(.....)



การรับรายงานตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยผู้กำกับดูแล
 นาย/นาง/นางสาว.....ผู้ต้องหา/จำเลย

คดีอาญาหมายเลขคำที่...../๒๕.....

คดีอาญาหมายเลขแดงที่...../๒๕.....

ชั้นสอบสวน/พิจารณา

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	ลายมือชื่อผู้รายงานตัว (ผู้ต้องหา/จำเลย)	ลายมือชื่อ ผู้รับรายงานตัว	หมายเหตุ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

การสอดส่องดูแลพฤติกรรมผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยผู้กำกับดูแล

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	พฤติกรรมของผู้ต้องหา/จำเลย
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อและนามสกุล	นายพงศกานต์ จาดสอน
วันเดือนปีเกิด	เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2537
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 595/16 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการทำงาน	นิติกร ศาลจังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โรงเรียนนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ นิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

